

PRAVODAJ

IKÉ MUZEUM VÝCHODNÍCH ČECH V HRADCI KRÁLOVÉ

ČESKÉ VĚDY

XIV 1-1987

J. Kalferst, Jiří Sigl, Vít Vokolek
PŘÍRŮSTKY ARCHEOLOGICKÉ SBÍRKY KMVČ 1986

Archeologické oddělení v r. 1986 získalo značnou část přírůstků, které jsou výsledkem činnosti externích spolupracovníků. Jednalo se zejména o rozsáhlé sběry našeho dlouholetého spolupracovníka J. Bočka, který prováděl terénní průzkum na vybraných lokalitách hlavně na Náchodsku, Rychnovsku a Chrudimsku. Rovněž pokračovala spolupráce i s dalšími zájemci o archeologii, jako např. J. Militkým, B. Dragounem, kteří se při svém průzkumu věnovali sběrům na Rychnovsku. Výše uvedená činnost jmenovaných i dalších nejmenovaných spolupracovníků byla pracovníky AO pečlivě sledována. Většina terénních povrchových průzkumů na zkoumaných lokalitách se dělá na základě impulzu z AO. Podíl pracovníků AO při zpracování těchto nálezů spočíval zejména v určení kulturní příslušnosti a ve fixaci nově zjištěných lokalit v mapových podkladech.

Činnost pracovníků AO se soustředila především na provádění rozsáhlých předstihových, záchranných, případně systematických výzkumů (Chrudim, Cerekvice na B., Tisová - Staré mýto). Vlastní povrchová terénní prospekce oddělení pokračovala v průzkumu vybraných mikroregionů. V r. 1986 to byl konkrétně průzkum na katastrech nacházejících se na potoce Ležák (Hrochův Týnec, Přestavky, Zájezdec a Řestoky). Další průzkumy proběhly v povodích Klečického potoka a Bylanky (Třebosice, Jezbořice, Dubany, Barchov). Zvýšená pozornost byla věnována i nejbližšímu okolí Chrudimi.

Kladně můžeme hodnotit fakt, že v r. 1986 byl získán datovací materiál i z lokalit, které byly v minulosti spíše na okraji našeho zájmu. Byly to např. archeologické artefakty pocházející z hradního prostředí (Velký Vřešťov, Skuhrov, aj.) a venkovských tvrzí (Veselice, Třtice, Studnice, Obědovice). Rovněž je potěšitelný i nárůst sledovaných lokalit i z některých okresů, které byly při našem povrchovém průzkumu v dřívějších letech méně zastoupeny (Rychnovsko, Svitavsko).

Výše uvedené skutečnosti plně souvisí s faktem, že se podařilo, bez ohledu na její současnou odbornou kvalitu, rozšířit základnu amatérských spolupracovníků. Lze jen litovat, že jejich

počet není ještě vyšší a nejsou po kraji rovnoměrněji rozmístěni. Osvědčili se při terénním průzkumu a při dohledu nad méně často navštěvovanými oblastmi. V minulosti bylo jejich znalostí využito i při průzkumu mikroregionů. Výhledově se počítá s jejich další, koncepčnější řízenou spoluprací. Rovněž se podařilo navázat bližší styky s dalšími kulturními institucemi v kraji. Naší snahou je získat celoroční přehled o činnosti všech zařízení, která vyvíjejí aktivitu na úseku archeologie ve Východočeském kraji.

1. BARCHOV (okr. Pardubice)
KULT.: hradištní. LOK.: nal. 1, parc. č. 473/1. OKOL.: sběr 8. 4. 1986, Sigl, Vokolek. NÁLEZ: 2 střepy. ULOŽ.: K MVČ, př. č. 108/86.
2. BENÁTKY (okr. Hradec Králové)
KULT.: středověk - 13. stol., LOK.: nal. 2, parc. č. 239. OKOL.: sběr 9. 7. 1985, J. Militký. NÁLEZ: střep. ULOŽ.: K MVČ, př. č. 99/86.
3. BOHUSLAVICE (okr. Náchod)
KULT.: latén. LOK.: parc. č. 1506, 1526, 1528/2. OKOL.: sběr 2. 5. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: K MVČ, př. č. 152/87.
4. BOLEHOŠŤ (okr. Rychnov nad Kněžnou)
KULT.: pozdní doba halštatská až latén, doba hradištní. LOK.: parc. č. 990. OKOL.: sběr 27. 7. a 14. 9. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: K MVČ, př. č. 46/87.
5. BOLEHOŠŤ (okr. Rychnov nad Kněžnou)
KULT.: pozdní doba halštatská až latén, hradištní. LOK.: parc. č. 997/1, 1009. OKOL.: sběr 14. 9. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: K MVČ, př. č. 47/87.
6. BOLEHOŠŤ (okr. Rychnov nad Kněžnou)
KULT.: středověk - 14. stol., LOK.: parc. č. 997/2. OKOL.: sběr 27. 7. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: K MVČ, př. č. 45/87.
7. BRANDÝS NAD ORLICÍ (okr. Ústí nad Orlicí)
KULT.: středověk, 14. - 15. stol.. LOK.: hrad. OKOL.: sběr duben - květen 1986, J. Slavík. NÁLEZ: střepy, zl. kachle. ULOŽ.: K MVČ, př. č. 110/87.

8. BRTEV (okr. Jičín)
KULT.: středověk - novověk. LOK.: zaniklá ves Byšičky, kostel sv. Petra a Pavla, současný hřbitov, parc. č. 714. OKOL.: sběr na povrchu recentních hrobů 19. 4. 1986, Frolík, Kalferst. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: K MVČ, př. č. 145/86.
9. CEREKVICE NAD BYSTRICÍ (okr. Jičín)
KULT.: volutová, lužická, slezskoplatěnická, středověk. LOK.: poloha Na kozách, parc. č. 336. OKOL.: sběr 17. 4. 1986, Kalferst. NÁLEZ: střepy, ŠI, kamenné nástroje, mazanice. ULOŽ.: K MVČ, př. č. 156/86.
10. ČERNČICE (okr. Náchod)
KULT.: střední paleolit (?). LOK.: parc. č. 306/2, 307/2, 308/2, 305/2. OKOL.: sběr Boček. NÁLEZ: ŠI. ULOŽ.: K MVČ, př. č. 145/87.
11. ČERNČICE (okr. Náchod)
KULT.: eneolit (?), středověk - 13. stol.. LOK.: parc. č. 489/1, 493/1, 496. OKOL.: sběr Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: K MVČ, př. č. 134/87.
12. ČERNČICE (okr. Náchod)
KULT.: mladší doba hradištní až středověk. LOK.: parc. č. 416/1, 426, 427. OKOL.: sběr 30. 4. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, ŠI. ULOŽ.: K MVČ, př. č. 66/87.
13. ČERNOŽICE (okr. Hradec Králové)
KULT.: lužická, slezskoplatěnická - 3. stupeň, latén, doba hradištní, středověk. LOK.: parc. č. 586, 587, 588, 589/1, 3, 591, 600/1. OKOL.: sběr 30. 8., 11. 10. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, mazanice. ULOŽ.: K MVČ, př. č. 74/87.
14. ČERNOŽICE (okr. Hradec Králové)
KULT.: středověk - 13. stol. LOK.: za čp. 68 a 69, parc. č. 186. OKOL.: sběr 11. 10. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: K MVČ, př. č. 75/87.
15. ČERNOŽICE (okr. Hradec Králové)
KULT.: slezskoplatěnická, středověk. LOK.: staveniště rodinných domků, parc. č. 188. OKOL.: sběr 11. 10. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, ULOŽ.: K MVČ, př. č. 46/87.

16. ČESKÁ LHOTICE (okr. Chrudim)
KULT.: latén, starší doba hradištní, středověk. LOK.: oppidum, parc. č. 900, 901, 985, 1055/1, 1049/1, 988/1 - 3.
OKOL.: sběr 11. 10., 12. 10., 16. 11. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, kam. brousky. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 48 - 57/87.
17. ČESKÁ LHOTICE (okr. Chrudim)
KULT.: středověk - 13. stol.. LOK.: parc. č. 757. OKOL.: sběr 16. 11. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 146/87.
18. ČESKÉ MEZIŘÍČÍ (okr. Rychnov nad Kněžnou)
KULT.: pravěk (lx), středověk - 14. stol.. LOK.: průkop na zahradě čp. 70. OKOL.: sběr 1986, B. Dragoun. NÁLEZ: střepy, žel. struska. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 97/87.
19. ČIBUZ (okr. Hradec Králové)
KULT.: nálevkovité poháry, lužická, latén, mladší doba hradištní. LOK.: parc. č. 163, 164/1, 165, 167/1, 193, 194.
OKOL.: sběr 24. 4., 5. 9. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, zlomky kamenných nástrojů, zlomek drtidla, mazanice. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 68 - 70/87.
20. ČISTĚVES (okr. Hradec Králové)
KULT.: eneolit (?), lužická. LOK.: parc. č. 87, 88/1, 89/1, 3, 97. OKOL.: sběr 2. 12. 1984, Boček. NÁLEZ: střepy, zlomky kamenných nástrojů, mazanice. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 95/86.
21. DOLNÍ ČERNŮTKY (okr. Jičín)
KULT.: pravěk. LOK.: parc. č. 231, 233 - 235, 245 - 250. OKOL.: sběr na povrchu naoraných objektů 17. 4. 1986, Kalferst. NÁLEZ: 3 atypické střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 153/86.
22. DOLSKO (okr. Náchod)
KULT.: středověk - 13. stol.. LOK.: nal. 3, parc. č. 10/1, 61/1, 9, 66/1. OKOL.: sběr 11. 3. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, mazanice. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 135/87.
23. DUBANY (okr. Pardubice)
KULT.: slezskoplatěnická, latén. LOK.: nal. 1, parc. č. 108/1. OKOL.: sběr 9. 4. 1986, Sigl, Vokolek. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 164/86.
24. DUBANY (okr. Pardubice)
KULT.: středověk - 13. stol.. LOK.: nal. 2, parc. č. 93/1. OKOL.: sběr 9. 4. 1986, Sigl, Vokolek. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 165/86.

25. DUBANY (okr. Pardubice)
KULT.: pozdní doba hradištní až středověk. LOK.: nal. 3, parc. č. 81. OKOL.: sběr 9. 4. 1986, Sigl, Vokolek. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 166/86.
26. DUBANY (okr. Pardubice)
KULT.: slezskoplatěnická kultura, pozdní doba hradištní až středověk. LOK.: nal. 4, parc. č. 81, 89, 95/1, 2. OKOL.: sběr 9. 4. 1986, Sigl, Vokolek. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 167/86.
27. HOLOHLAVY (okr. Hradec Králové)
KULT.: slezskoplatěnická kultura - 3. stupeň (rozrušené žárové hroby), středověk - 13. stol.. LOK.: JZ svah vrchu Chlomku, parc. č. 351, k. ú. Habřina, parc. č. 170/1. OKOL.: sběr 17. 3. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 91, 92/86. LIT.: V. Vokolek, Slezskoplatěnické hradiště v Habřině, AR XXXVII - 1985, 607 - 614.
28. HOLOHLAVY (okr. Hradec Králové)
KULT.: neolit - eneolit, lužická kultura, slezskoplatěnická kultura, latén, středověk. LOK.: nal. 7a, parc. č. 343, 347. OKOL.: sběr 17. 3. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, mazanice. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 88/86.
29. HOLOHLAVY (okr. Hradec Králové)
KULT.: volutová, středověk. LOK.: nal. 7b, parc. č. 341. OKOL.: sběr 17. 3. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, mazanice, zlomky kamenných nástrojů, část pískovcového brousku. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 89/86.
30. HOLOHLAVY (okr. Hradec Králové)
KULT.: lužická, LOK.: nal. 7c, parc. č. 351 (SZ část). OKOL.: sběr 17. 3. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, ULOŽ.: KMVČ, př. č. 90/86.
31. HOŘENICE (okr. Náchod)
KULT.: volutová, slezskoplatěnická, vypíchaná, latén. LOK.: parc. č. 4. OKOL.: sběr 5. 4. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, mazanice, ŠI, kam. brousek (?), sklovina. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 150 a 151/87.

32. HOŘENICE (okr. Náchod)
KULT.: pravěk, středověk - 14. stol.. LOK.: parc. č. 1.
OKOL.: sběr 5. 4. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 149/87.
33. HOŘENICE (okr. Náchod)
KULT.: volutová - stará, lužická (lx). LOK.: parc. č. 172/1, 143 - Z část. Pole SV od rohu oplocení objektů JZD. OKOL.: sběr 19. 4. 1985, Boček. NÁLEZ: střepy, mazanice, ŠI. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 94/86.
34. HOŘENICE (okr. Náchod)
KULT.: neolit, pravěk, středověk. LOK.: parc. č. 157/4, 162, 172/1, 173, 177. Pole V od objektů JZD. OKOL.: sběr 19. 4. 1985, Boček. NÁLEZ: otřelé atypické střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 93/86.
35. HRADEC KRÁLOVÉ
KULT.: střední doba hradištní, středověk. LOK.: výkop pro uzemnění mezi Bílou věží a sv. Duchem. OKOL.: záchranná akce 22. 11. 1986, Sigl, Vokolek. NÁLEZ: pod středověkým hřbitovem zachována sídlištní vrstva s objektem. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 124/87.
36. HROCHŮV TÝNEC (okr. Chrudim)
KULT.: lužická, slezskoplatěnická, středověk. LOK.: nal. 1, parc. č. 1000/1. OKOL.: sběr 10. 4. 1986, Kalferst, Sigl, Vokolek. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 159/86.
37. HROCHŮV TÝNEC (okr. Chrudim)
KULT.: latén (?). LOK.: nal. 2, parc. č. 998/1, 2. OKOL.: sběr 10. 4. 1986, Kalferst, Sigl, Vokolek. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 162/86.
38. HROCHŮV TÝNEC (okr. Chrudim)
KULT.: slezskoplatěnická (?). LOK.: nal. 2a, parc. č. 994. OKOL.: sběr 10. 4. 1986, Kalferst, Sigl, Vokolek. NÁLEZ: atypické střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 160/86.
39. HROCHŮV TÝNEC (okr. Chrudim)
KULT.: středověk - 14. stol.. LOK.: nal. 3, parc. č. 940, 941. OKOL.: sběr 10. 4. 1986, Kalferst, Sigl, Vokolek. NÁLEZ: střepy, mazanice. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 161/86. KOM.: nálezy na prostoře 50 x 20 m, jasně znatelná tmavá půda - stavení (?).

40. HRUŠOVÁ (okr. Ústí nad Orlicí)
KULT.: středověk - novověk. LOK.: nal. 3, po levé straně silnice Hrušová - cihelna Na Krétě - Vysoké Mýto. OKOL.: sběr 3. 4. 1986, Richter, Sigl. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 125/87.
41. CHOUSTNÍKOVO HRADIŠTĚ (okr. Trutnov)
KULT.: pravěk (2 ks), středověk - 13. stol.. LOK.: nal. 2b, parc. č. 1058/1. OKOL.: sběr 6. 12. 1984, Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 98/86.
42. CHOUSTNÍKOVO HRADIŠTĚ (okr. Trutnov)
KULT.: doba římská, mladší doba hradištní, středověk - 13. stol.. LOK.: nal. 3, parc. č. 1063/2. OKOL.: sběr 2. 5. 1986, Wolf. NÁLEZ: střepy, ŠI, mazanice. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 128/87.
43. CHRUDIM
KULT.: středověk. LOK.: parc. č. 1160. OKOL.: sběr 4. 11. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, ŠI. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 147/87.
44. CHRUDIM
KULT.: lengyel, mladší doba hradištní středověk. LOK.: Štěpánkova ulice, čp. 83 - 85, 88 - 93. OKOL.: záchranný výzkum únor - květen 1986, Cejpová, Sigl. Dokumentace geologických šahtic. NÁLEZ: střepy, kachle, mazanice, zlomky Fe (nálezy získány z 28 geologických šahtic). ULOŽ.: KMVČ, př. č. 180 - 207/86.
45. CHRUDIM
KULT.: volutová, slezskoplatěnická, střední doba hradištní, středověk. LOK.: poloha Májov, parc. č. 648. OKOL.: sběr 17. 9. 1986, Boček, Vokolek. NÁLEZ: střepy, ŠI, drtidlo. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 9/87.
46. CHRUDIM
KULT.: volutová, slezskoplatěnická, středověk - 13. stol.. LOK.: při silnici k Vestci, parc. č. 645/2, 2998. OKOL.: sběr 17. 9. 1986, Boček, Vokolek. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 10/87. KOM.: na hraně svahu k Chrudimce jsou narušené středověké chaty.
47. CHRUDIM
KULT.: pozdní doba hradištní, středověk. LOK.: Opletalova ul., před čp. 69B. OKOL.: záchranný výzkum 8. 10. 1986, Boček, Vokolek. NÁLEZ: v průkopu pro kabel narušený objekt, ze sběru

- získán pozdně hradištní střep (11. - 12. stol.), nad objektem novověké navážka. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 11/87.
48. CHRUDIM
KULT.: pozdní doba halštatská, pozdní doba hradištní, středověk - novověk. LOK.: Rooseveltova ulice, před domy čp. 594, 595. OKOL.: záchraný výzkum 23. 10. a 4. 11. 1986, Boček, Vokolek. NÁLEZ: rýha pro kabel, z vyházené zeminy získány střepy a zl. kachlů. Před čp. 594 střepy pozdně halštatské. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 12 - 15/87.
49. CHRUDIM
KULT.: slezskoplatěnická, mladší doba hradištní. LOK.: pole pod J svahem Pumberk, J silnice Chrudim - Topol, parc. č. 2351/1, 2, 2352 (část A), 2353 - 2355 (část B). OKOL.: sběr 13. 5. 1986, Vokolek. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 16 - 18/87.
50. CHRUDIM
KULT.: volutová, vypíchaná, slezskoplatěnická - 3. stupeň, středověk. LOK.: pole pod J svahem Pumberk, parc. č. 2343/1 (SZ roh). OKOL.: sběr 15. a 19. 5. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, ŠI, mazanice. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 19 - 22/87.
51. CHRUDIM
KULT.: pravěk, středověk. LOK.: pole JV od města, parc. č. 2118, 2222, 2229, 2230. OKOL.: sběr 26. 5. 1986, Boček, Vokolek. NÁLEZ: převážně atypické střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 23/87.
52. CHRUDIM
KULT.: pravěk, středověk. LOK.: pole JV od města, parc. č. 2182/6 - 21. OKOL.: sběr 26. 5. 1986, Boček, Vokolek. NÁLEZ: atypické střepy, zlomek kam. nástroje (?). ULOŽ.: KMVČ, př. č. 24/87.
53. CHRUDIM
KULT.: slezskoplatěnická, středověk. LOK.: pole nad nádražím, parc. č. 1334, 1337/1. OKOL.: sběr 4. 11. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 25/87.
54. CHRUDIM
KULT.: volutová, vypíchaná, slezskoplatěnická - 3. stupeň. LOK.: průkop pro vodovod, parc. č. 2343/1. OKOL.: záchraný výzkum 5. 4. 1986, Vokolek. NÁLEZ: polohopisně zachyceno 22

- objektů a vybrán datovací materiál. Většina objektů neolitických, objekty 6, 8, 19 a 20 náleží slezskoplatěnické kultuře (3. stupeň). ULOŽ.: př. č. 116 - 130/86. KOM.: pokračování sídliště zkoumaného v r. 1980 muzeem Pardubice při výstavbě bytoven.
55. JAROMĚŘ - HORNÍ DOLCE (okr. Náchod)
KULT.: střední, mladší doba hradištní až středověk (12. - 13. stol.). LOK.: parc. č. 2717, 2792/1. OKOL.: sběr 12. 11. 1984 a 7. 4. 1985, Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 96/86.
56. JAROMĚŘICE (okr. Svitavy)
KULT.: věteřovská. LOK.: poloha Na hůjezdách, Z část areálu JZD, parc. č. 1393/3. OKOL.: záchraný výzkum 8. - 10. září 1986, Kalferst, Sigl. NÁLEZ: stavbou porušené sídliště, 10 objektů (hliník, obilnice - v jedné lidská kostra), keramika, bronzová jehlice, kam. nástroje, mazanice, uhlíky. ULOŽ.: KMVČ. LIT.: Mackerle, J. 1948: Pravěk Malé Haně; Smrž, Z. 1975: Enkláva lužického osídlení v oblasti boskovické brázdý. KOM.: ve starší literatuře naleziště uváděno jako lužické.
57. JEŘICE (okr. Jičín)
KULT.: neolit. LOK.: naleziště 2, Blatečky, parc. č. 512/1. OKOL.: sbírka V. Januše z Bašnic, předáno v r. 1985. NÁLEZ: kamenné nástroje, ŠI. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 107/87.
58. JEŘICE (okr. Jičín)
KULT.: volutová (starší), slezskoplatěnická. LOK.: nal. 4, pod vodárnou, parc. č. 263 - 267, 268/1, 269. OKOL.: sběr 24. 4. 1986, Kalferst. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 154/86.
59. JEŘICE (okr. Jičín)
KULT.: středověk. LOK.: pole u přejezdu, parc. č. 225/9 - 14, 233, 234, 235/4-8, 236/4. OKOL.: sběr 24. 4. 1986, Kalferst. NÁLEZ: 2 střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 155/86.
60. JEZBOŘICE (okr. Pardubice)
KULT.: lužická, středověk. LOK.: nal. 2, parc. č. 81, 90, 91. OKOL.: sběr 8. 4. 1986, Sigl, Vokolek. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 100/86.

75. KOSTELEČ NAD ORLICÍ (okr. Rychnov nad Kněžnou)
KULT.: středověk. LOK.: parc. č. 1040/20, 21. OKOL.: sběr 21. 12. 1985, Militký, NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 157/87.
76. KOSTELEČ NAD ORLICÍ (okr. Rychnov nad Kněžnou)
KULT.: lužická, středověk (14. - 15. stol.). LOK.: parc. č. 1063/2 - 5. OKOL.: sběr 21. 12. 1985, Militký. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 158/87.
77. LEDCE (okr. Rychnov nad Kněžnou)
KULT.: středověk (15. - 17. stol.). LOK.: kóta 268. OKOL.: sběr 1986, B. Dragoun. NÁLEZ: tvrziště, střepy, zlomky kachlí, mazanice, kameny. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 94/87.
78. LHOTA U NAHOŘAN (okr. Náchod)
KULT.: slezskoplatěnická. LOK.: parc. č. 161. OKOL.: sběr 2. 6. 1986, Boček. NÁLEZ: pohřebiště, střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 64/87.
79. LOCHENICE (okr. Hradec Králové)
KULT.: volutová, vypíchaná, lužická, slezskoplatěnická, latén, doba římská, mladší doba hradištní. LOK.: nal. 8, parc. č. 146/1 (JZ roh parcely), mikrolokality Aa, A, B, C, D. OKOL.: sběr 13. 9. 1981, Boček. NÁLEZ: střepy, zlomky kam. nástrojů. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 86 - 91/87.
80. NAHOŘANY (okr. Náchod)
KULT.: středověk (13. stol.). LOK.: nal. 3a, parc. č. 334/1, 335/1, 2, nal. 3b, parc. č. 337/1, 2. OKOL.: sběr 2. 6. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 132, 133/87.
81. NAHOŘANY (okr. Náchod)
KULT.: latén, mladší doba římská, středověk. LOK.: nal. 1, parc. č. 175, 176, 199. OKOL.: sběr 2. 6. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 63/87.
82. NAHOŘANY (okr. Náchod)
KULT.: slezskoplatěnická (2. stupeň), středověk (13. stol.). LOK.: nal. 2, parc. č. 316/3, 321, 325. OKOL.: sběr 2. 6. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, mazanice, přeslen, ULOŽ.: KMVČ, př. č. 62/87.

83. OBĚDOVICE (okr. Hradec Králové)
KULT.: středověk. LOK.: tvrz, "Na kopečku". OKOL.: sběr 1984, předal J. Horáček v r. 1986. NÁLEZ: železný sekáč. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 99/87.
84. OČELICE (okr. Rychnov nad Kněžnou)
KULT.: středověk. LOK.: zahrada čp. 10. OKOL.: sběr 1986, B. Dragoun. NÁLEZ: střepy, mazanice, zl. architekt. článku. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 95/87. KOM.: tvrziště.
85. OHAŘICE, osada Samšina (okr. Jičín)
KULT.: ? LOK.: přeložka silnice Mladá Boleslav - Jičín, před Ohařicemi. OKOL.: záchraný výzkum 16. 8. 1986, Boček. NÁLEZ: narušený objekt bez nálezů.
86. OPOČNO - ČÁNKA (okr. Rychnov nad Kněžnou)
KULT.: středověká tvrz (16. - 17. stol.). LOK.: parc. č. 547, 529, 522/1. OKOL.: sběr 1981, B. Dragoun. NÁLEZ: střepy, mazanice, žel. zlomky. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 96/87. KOM.: k. ú. Čánka - Dobříkovec.
87. OSTROMĚŘ (okr. Jičín)
KULT.: střední doba hradištní. LOK.: hradiště, akropol. parc. č. 734/1, 3. OKOL.: sběr 7. 4. 1986, Kalferst, Sigl. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 115, 116/87.
88. OSTROMĚŘ (okr. Jičín)
KULT.: střední doba hradištní, středověk. LOK.: hradiště, za středním valem, parc. č. 734/2. OKOL.: sběr 11. 3. 1986 a 7. 4. 1986, Kalferst, Sigl. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 114, 117/87.
89. OSTROMĚŘ (okr. Jičín)
KULT.: doba hradištní. LOK.: hradiště, parc. č. 734/1. OKOL.: sběr 23. 4. 1986, Kalferst, Sigl. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 146/86.
90. OSTROMĚŘ (okr. Jičín)
KULT.: mladší doba hradištní až středověk (13. stol.). LOK.: nal. 3, pole J od cihelny, parc. č. 715/1. OKOL.: sběr 7. 4. 1986, Kalferst, Sigl. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 118/87.

91. OSTROMĚŘ (okr. Jičín)
KULT.: středověk. LOK.: nal. 4, parc. č. 605, 606/1, 2, 607/2, 608, 609/1, 2, 655, 656, 657/1, 2, 661, 662. OKOL.: sběr 7. 4. 1986, Kalferst, Sigl. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 119/87.
92. OSTROMĚŘ (okr. Jičín)
KULT.: slezskoplatěnická - 3. stupeň, středověk. LOK.: nal. 5, parc. č. 569. OKOL.: sběr 7. 4. 1986, Kalferst, Sigl. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 120/87.
93. OSTROMĚŘ (okr. Jičín)
KULT.: volutová, středověk. LOK.: nal. 5a, parc. č. 569, 572, 573, 574/1. OKOL.: sběr 7. 4. 1986, Kalferst, Sigl. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 121/87.
94. OSTROMĚŘ (okr. Jičín)
KULT.: pravěk, střední doba hradištní. LOK.: nal. 6a, Stará Hůra, parc. č. 540/3 - 5, 571, 572. OKOL.: sběr 7. 4. 1986, Kalferst, Sigl. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 123/87.
95. OSTROMĚŘ (okr. Jičín)
KULT.: volutová, střední doba hradištní, středověk. LOK.: nal. 6, parc. č. 538 - 540, 541/1, 2. OKOL.: sběr 7. 4. 1986, Kalferst, Sigl. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 122/87.
96. PARDUBICE - HŮRKA
KULT.: lužická, latén, středověk. LOK.: parc. č. 1069/6, 12 (lužická, latén), parc. č. 1069/12, 13, 15 (latén, středověk. OKOL.: sběr leden 1986, dr. Šafář, 7. 4. 1986, Vokolek. NÁLEZ: střepy, úlomek porcelanitu. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 134, 135/87. KOM.: naleziště je v bezprostřední blízkosti brodu přes Labe "V úzkém".
97. PLOTIŠTĚ NAD LABEM (okr. Hradec Králové)
KULT.: pravěk, středověk. LOK.: parc. č. 232/1, 248, 252. OKOL.: sběr 19. 4. 1986, Kučera. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 104/87.
98. PLOTIŠTĚ NAD LABEM (okr. Hradec Králové)
KULT.: doba římská. LOK.: parc. č. 97/1, 3, 109/1, 110/1. OKOL.: sběr 1986, Kučera. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 103/87.

99. PLOTIŠTĚ NAD LABEM (okr. Hradec Králové)
KULT.: pravěk, středověk - 13. stol.. LOK.: nal. B, parc. č. 226, 227, 230. OKOL.: sběr 8. 4., 10. 4. 1986, Kučera. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 102/87.
100. POHOŘÍ (okr. Rychnov nad Kněžnou)
KULT.: mladý paleolit, slezskoplatěnická, středověk. LOK.: parc. č. 1032, 1046, 1047/1, 1051. OKOL.: sběr 23. 4. 1986, Boček, střepy, ŠI. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 138/87.
101. POTŠTEJN (okr. Rychnov nad Kněžnou)
KULT.: slezskoplatěnická - 3. stupeň, středověký hrad. LOK.: areál hradu. OKOL.: sběr 2. 8. 1986, Militký, 9. 8. 1986, Boček. NÁLEZ: na celém návrší nalézány slezskoplatěnické a středověké střepy, mazenice a žel. struska. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 211 - 222/86. KOM.: Jedná se patrně o zcela nové dosud neznámé slezskoplatěnické hradiště (H C).
102. PRACHOVSKÉ SKÁLY, k. ú. Holín (okr. Jičín)
KULT.: slezskoplatěnická, mladší doba hradištní. LOK.: Starý Hrádek. OKOL.: sběr 19. 7. 1981, Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 92/87.
103. PŘEDMĚŘICE NAD LABEM (okr. Hradec Králové)
KULT.: volutová, doba římská. LOK.: nal. 1, parc. č. 625/28 (cihelna). OKOL.: sběr 14. 4. 1984 PO Lvíčata. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 105/87.
104. PŘESTAVILKY (okr. Chrudim)
KULT.: středověk. LOK.: u hřbitova, parc. č. 279/1. OKOL.: sběr 10. 4. 1986, Kalferst, Sigl. Vokolek. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 144/86.
105. PULICE (okr. Rychnov nad Kněžnou)
KULT.: volutová, lužická. LOK.: parc. č. 585/1, 590, 593/1, 598/1, 599/1, 604/1, 610, 639/19, 639/2, 635/15. OKOL.: sběr 20. 4. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, mazenice, ŠI. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 143/87.
106. PULICE (okr. Rychnov nad Kněžnou)
KULT.: vypíchaná, středověk. LOK.: parc. č. 639/2, 19. OKOL.: sběr 20. 4. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, kamenné nástroje. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 142/87.

124. SKALICE (okr. Hradec Králové)
KULT.: mladší doba hradištní. LOK.: zatravněná stráň, parc. č. 429/1. OKOL.: sběr 18. 4. 1986, Boček, Vokolek. NÁLEZ: 1 střep. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 158/86.
125. SKALICE (okr. Hradec Králové)
KULT.: slezskoplatěnická - 1. stupeň, mladší doba hradištní. LOK.: Na tryšni, parc. č. 312, 316, 319, 335/1, 2. OKOL.: sběr 18. 4. 1986, Boček, Vokolek. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 157/86.
126. SKALICE (okr. Hradec Králové)
KULT.: slezskoplatěnické pohřebiště - 1. stupeň, mezolit. LOK.: nal. 1, parc. č. 235, 237. OKOL.: sběr 24. 4. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, ŠI. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 41/87.
127. SKALICE (okr. Hradec Králové)
KULT.: slezskoplatěnická - 3., 4. stupeň, středověk. LOK.: nal. 2., hradiště Pardědub, parc. č. 162/1. OKOL.: sběr 24. 4. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 39/87.
128. SKALICE (okr. Hradec Králové)
KULT.: slezskoplatěnická - 1. stupeň, pozdní doba hradištní, LOK.: naleziště 3, Na staré vsi, parc. č. 312, 316, 319, 335/1, 2. OKOL.: sběr 24. 4. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, ŠI. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 40/87. KOM.: viz 125.
129. SKALICE (okr. Hradec Králové)
KULT.: slezskoplatěnická - 3. stupeň, středověk. LOK.: nal. 4, parc. č. 390, 391, 396. OKOL.: sběr 24. 4. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 67/87.
130. SKALIČKA (okr. Hradec Králové)
KULT.: lužická, slezskoplatěnická. LOK.: nal. 2, parc. č. 977/28-33. OKOL.: sběr 24. 4. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 38/87.
131. SKUHROV (okr. Rychnov nad Kněžnou)
KULT.: středověk (14. - 15. stol.). LOK.: hrad. OKOL.: sběr Slavík, předáno 3. 1. 1987. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 109/87.

132. SLEPOTICE (okr. Pardubice)
KULT.: mezolit, pozdní doba halštatská, mladší doba hradištní. LOK.: pískovna, parc. č. 155/1. OKOL.: záchranný výzkum 20. a 23. 7. 1986, Boček. NÁLEZ: objekty, střepy, mazanice, kameny, ŠI. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 42 - 44/87.
133. SMÍŘICE (okr. Hradec Králové)
KULT.: volutová (stará), slezskoplatěnická, středověk. LOK.: parc. č. 926, 819, 937/1, 3, k. ú. Rodov parc. č. 439/8, 10. OKOL.: sběr 26. 10. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, ŠI, kam. nástroje, zlomky drtidla, mazanice. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 78 - 81/87.
134. SMÍŘICE (okr. Hradec Králové)
KULT.: slezskoplatěnická - 2., 3. stupeň, latén, středověk - 14. stol. LOK.: parc. č. 611. OKOL.: sběr 24. 4. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, mazanice, ŠI. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 71-73/87.
135. STARÉ JESENČANY (okr. Pardubice)
KULT.: středověk - 13. stol. a mladší. LOK.: nal. 1, parc. č. 421/1. OKOL.: sběr 9. 4. 1986, Sigl, Vokolek. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 113/86.
136. STARÉ JESENČANY (okr. Pardubice)
KULT.: pravěk. LOK.: nal. 2, parc. č. 419, OKOL.: sběr 9. 4. 1986, Sigl, Vokolek. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 114/86.
137. STARÉ JESENČANY (okr. Pardubice)
KULT.: pravěk (2x), středověk (2x). LOK.: nal. 3, parc. č. 343, 547/1. OKOL.: sběr 9. 4. 1986, Sigl, Vokolek. NÁLEZ: atypické střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 115/86.
138. STUDNICE (okr. Náchod)
KULT.: novověk (17. - 18. stol.). LOK.: okolí tvrze. OKOL.: sběr duben, květen 1986, Slavík. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 112/87.
139. SVINIŠŤANY (okr. Náchod)
KULT.: mladší doba hradištní až středověk. LOK.: parc. č. 255/2, 3, 30/2, 31, 46 - 48. OKOL.: sběr 14. 4. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 61/87.

140. SVINIŠŤANY (okr. Náchod)
KULT.: středověk - 13. - 14. stol.. LOK.: parc. č. 62, 71, 74, 79. OKOL.: sběr 14. 6. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, přeslen. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 60/87.
141. TOPOL (okr. Chrudim)
KULT.: slezskoplatěnická, středověk. LOK.: nal. 6b, parc. č. 107, 108. OKOL.: sběr 2. 9. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 29/87.
142. TOPOL (okr. Chrudim)
KULT.: středověk - 13. stol.. LOK.: parc. č. 78, 79, 80/1. OKOL.: sběr 2. 9. 1986, Boček. NÁLEZ: 2 střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 28/87.
143. TOPOL (okr. Chrudim)
KULT.: volutová, pozdní doba halštatská, středověk. LOK.: Pumberka, parc. č. 86/1, 2, 96/6, 98, 99, 104 a býv. pískovna k. ú. Chrudim parc. č. 2441/3. OKOL.: sběr 2. 9. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, mazanice, ŠI. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 26 a 27/87.
144. TROTINA, k. ú. RODOV (okr. Hradec Králové)
KULT.: volutová, slezskoplatěnická, latén, středověk. LOK.: parc. č. 341/1, 343/1. OKOL.: sběr 26. 10. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, mazanice, ŠI. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 82/87.
145. TŘEBAŘOV (okr. Svitavy)
KULT.: lužická. LOK.: parc. č. 1128/1. OKOL.: těžba zeminy pro hráz, předala meliorační správa Jevíčko r. 1986. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 106/87.
146. TŘEBEŠOV (okr. Rychnov nad Kněžnou)
KULT.: doba římská. LOK.: parc. č. 182/1, 7 - 11. OKOL.: sběr 7. 4. 1985, Militký. NÁLEZ: střepy, mazanice. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 153/87.
147. TŘEBEŠOV (okr. Rychnov nad Kněžnou)
KULT.: lužická. LOK.: parc. č. 156, 158/1. OKOL.: sběr 7. 4. 1985, Militký. NÁLEZ: střepy, mazanice. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 210/86.
148. TŘEBEŠOV (okr. Rychnov nad Kněžnou)
KULT.: slezskoplatěnická, středověk - 13. stol. (1x). LOK.: parc. č. 161. OKOL.: sběr 7. 4. 1985, Militký. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 209/86.

149. TŘEBEŠOV (okr. Rychnov nad Kněžnou)
KULT.: lužická, slezskoplatěnická, doba římská (?). LOK.: parc. č. 162/1. OKOL.: sběr 7. 4. 1985, Militký. NÁLEZ: střepy, zlomek hliněného kroužku, mazanice. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 208/86.
150. TŘEBOSICE (okr. Pardubice)
KULT.: volutová. LOK.: nal. 3, parc. č. 167, 173. OKOL.: sběr 9. 4. 1986, Sigl, Vokolek. NÁLEZ: střepy, zlomek kamenné sekerky. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 109/86.
151. TŘEBOSICE (okr. Pardubice)
KULT.: pravěk (1x), středověk - 12. - 13. stol. LOK.: nal. 4, parc. č. 178. OKOL.: sběr 9. 4. 1986, Sigl, Vokolek. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 110/86.
152. TŘEBOSICE (okr. Pardubice)
KULT.: středověk - 13. stol.. LOK.: nal. 5, parc. č. 96, 100. OKOL.: sběr 9. 4. 1986, Sigl, Vokolek. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 111/86.
153. TŘEBOSICE (okr. Pardubice)
KULT.: mladší doba hradištní až středověk - 13. stol.. LOK.: nal. 6, parc. č. 410/1-5, 412, 201. OKOL.: sběr 9. 4. 1986, Sigl, Vokolek. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 112/86.
154. TŘEBOVĚTICE (okr. Jičín)
KULT.: volutová, středověk. LOK.: U kamenné cesty, parc. č. 83, 85, k. ú. Cerekvice, parc. č. 271, 272/6. OKOL.: sběr 24. 4. 1986, Kalferst. NÁLEZ: střepy, zl. drtíidla. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 150/86.
155. TŘEBOVĚTICE (okr. Jičín)
KULT.: středověk - 13. stol.. LOK.: Vesce, nal. 2, parc. č. 240/1, 13 - 18. OKOL.: sběr 24. 4. 1986, Kalferst. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 151/86.
156. TŘEBOVĚTICE (okr. Jičín)
KULT.: neolit, středověk. LOK.: nal. 3, parc. č. 240, 250/1, 2, 366. OKOL.: sběr 24. 4. 1986, Kalferst. NÁLEZ: ŠI, středověký střep. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 152/86.

157. TŘTICE (okr. Náchod)
KULT.: novověk (15. - 16. stol.). LOK.: tvrzíště. OKOL.: sběry duben, květen 1986, Slavík. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 113/87.
158. TUNĚCHODY (okr. Chrudim)
KULT.: lužická, středověk. LOK.: nal. 7, parc. č. 270, 271. OKOL.: sběr 22. 8. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 8/87. KOM.: pokračování lužického sídliště z polohy Vestec, nal. 1.
159. TURNOV - DOLÁNKY (okr. Semily)
KULT.: středověk - 13. stol.. LOK.: zahrádkářská kolonie. OKOL.: sběr srpen 1986, předala M. Bisová. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 129/87.
160. TÝNIŠTĚ NAD ORLICÍ (okr. Rychnov nad Kněžnou)
KULT.: středověk - novověk (15. - 17. stol.). LOK.: výkop u kostela sv. Mikuláše. OKOL.: sběr 31. 7. 1986, Slavík. NÁLEZ: střepy, zlomky kachlů. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 102/87.
161. VELICHOVKY (okr. Náchod)
KULT.: volutová, latén. LOK.: parc. č. 286/1. OKOL.: sběr 15. 4. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, ŠI, zlomky kam. nástrojů, brousek. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 65/87.
162. VELKÁ LEDSKÁ (okr. Rychnov nad Kněžnou)
KULT.: lužická. LOK.: hradiště, parc. č. 112/1, 1. val. OKOL.: sběr 10. 8. 1986, Boček. NÁLEZ: 1 ks mazanice. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 77/87.
163. VELKÝ TŘEBEŠOV (okr. Náchod)
KULT.: středověk. LOK.: parc. č. 312/6. OKOL.: sběr 14. 4. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy (2 ks). ULOŽ.: KMVČ, př. č. 54/87.
164. VELKÝ TŘEBEŠOV (okr. Náchod)
KULT.: slezskoplatěnická - 2. stupeň, mladší doba hradištní. LOK.: nal. 1, parc. č. 354/1. OKOL.: sběr 14. 4. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, mazanice, zlomky kam. nástrojů. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 58/87.
165. VELKÝ VŘEŠŤOV (okr. Trutnov)
KULT.: středověký hrádek - 13. stol.. LOK.: poloha Na hradě, parc. č. 264. OKOL.: vkop Matuška, Hátle, březen 1986. NÁLEZ: střepy, žel. hřebík. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 100/87.

166. VESELICE (okr. Náchod)
KULT.: středověk - 14. - 15. stol.. LOK.: tvrz, parc. č. 507, 515, 516. OKOL.: sběr 11. 3. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 136/87.
167. VESTEC (okr. Chrudim)
KULT.: pravěk, středověk - 13. - 14. stol.. LOK.: nal. 1, parc. č. 30/1 - zahrady. OKOL.: sběr 17. 9. 1986, Boček, Vokolek. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 5/87.
168. VESTEC (okr. Chrudim)
KULT.: volutová, vypíchaná, nálevkovité poháry, lužická, slezskoplatěnická, latén, střední doba hradištní, středověk. LOK.: nal. 1, parc. č. 130/1, 138/1-3, 139/1, 2, 110/4. OKOL.: sběr 21. a 22. 8. 1986, Boček. NÁLEZ: střepy, zlomky závaží, ŠI, mazanice. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 1 - 4/87.
169. VESTEC (okr. Chrudim)
KULT.: slezskoplatěnická, latén, středověk. LOK.: nal. 3, parc. č. 209/1, na pravém břehu Chrudimky pod Pumberky. OKOL.: sběr 21. 8. a 30. 10. 1986, Boček, Vokolek. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 6 - 7/87. KOM.: V případě slezskoplatěnických hrobů jde patrně o žárové pohřebiště (nálezy z polohy Májov v OM Chrudim).
170. VRANOV (okr. Rychnov nad Kněžnou)
KULT.: středověk - 13. - 16. stol.. LOK.: tvrzíště. OKOL.: sběr 1986, B. Dragoun. NÁLEZ: střepy, zlomky kachlů. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 98/87.
171. ZÁJEZDEC (okr. Chrudim)
KULT.: mladší doba hradištní. LOK.: nal. 1, parc. č. 137/1, 2, 140/1, 142 nal. 1a, záp. část parc. č. 137. OKOL.: sběr 10. 4. 1986, Kalferst, Sigl, Vokolek. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 142, 143/86.
172. ŽERNOV (okr. Náchod)
KULT.: slezskoplatěnická - 3. stupeň, středověk. LOK.: parc. č. 569. OKOL.: sběr 1981, Boček. NÁLEZ: střepy. ULOŽ.: KMVČ, př. č. 93/87.

Jiří Kalferst

DRUHÁ SEZÓNA PŘEDSTIHOVÉHO A ZÁCHRANNÉHO VÝZKUMU V BENÁTKÁCH

Ve dnech 1. června až 30. srpna 1986 proběhla druhá sezóna předstihového a záchranného výzkumu, který provádělo AO KMVČ v zastoupení ARÚ ČSAV v Praze na staveništi k. p. Benzína v poloze "Na trubačce" (k. ú. Benátky, okr. Hradec Králové). Práce, navazující na předchozí sezónu, pokračovaly od místa plánované mimoúrovňové křižovatky dále po trase přístupových komunikací na levobřežní terase říčky Bystřice na parc. č. 239/1. V první fázi byly pouze kontrolovány stavební práce probíhající v místech loňské skrývky a v severní části dalšího úseku (sektor C). Bylo zaznamenáno narušení dvou objektů (objekty 1/86 a 2/86), které náleží mladšímu stupni kultury s vypíchanou keramikou, tj. sídlišti, jež bylo zachyceno již předchozími záchrannými pracemi v letech 1984 a 1985. Pro rychlý postup stavebních prací byly pouze ovzorkovány a zaměřeny.

Vlastní předstihový výzkum byl zahájen ke dni 1. července 1986 v jižní, dosud nezničené části úseku, který byl pracovně označen jako sektor D a kde předchozí akce a sběry dávaly předpoklad kumulace objektů. Za pomoci brigádníků z okolních středních škol byl zde prozkoumán prostor o rozměrech cca 30 x 150 m. Protože na termínu výzkumu byly závislé následné zemní práce, bylo nutné zaměřit pozornost pouze na zjevné objekty a jejich nejbližší okolí, pouze v případě nálezu části kúlové stavby (předběžně datované do kultury slezskoplatěnické) bylo provedeno větší plošné začištění terénu. Kúlové jamky se však ve většině případů nedochovaly, protože pro zajištění větší čitelnosti byla zemina skryta až na čistou podložní spraš. Celkem bylo v sezóně 1986 zkoumáno 19 objektů.

Popis objektů:

1/86 - část nepravidelné sídlištní jámy, poškozené skrývkou, obsahovala nevýrazný neolitický materiál. Datace - mladší fáze kultury s vypíchanou keramikou.

2/86 - část sídlištního objektu, silně poškozeného skrývkou, který obsahoval nevýrazný neolitický materiál. Datace - vypíchaná keramika.

3/86 - rozsáhlá sídlištní jáma nepravidelného tvaru, obsahující mimo střepy a mazanici i doklady výroby broušených a štípaných kamenných nástrojů. Datace - mladší fáze kultury s vypíchanou keramikou.

4/86 - část sídlištního objektu z větší části zničeného stavbou. Z výplně získán neolitický materiál.

5/86 - stopa po sídlištním objektu v profilu na rozhraní úseků C - D. Zmizel při začištění. Z výplně získán atypický střep.

6/86 - rozsáhlá obilnice kruhového tvaru, mírně poškozená skrývkou. Ze svrchních vrstev získáno větší množství keramického materiálu. Datování - mladší fáze kultury s vypíchanou keramikou.

7/86 - malý kruhový objekt, částečně poškozený skrývkou (obilnice?). Z výplně získáno menší množství neolitického materiálu.

8/86 - spodní část menšího objektu, silně poškozeného skrývkou bez nálezů. Podle analogické výplně byl datován do neolitu.

9/86 - spodní část objektu poškozeného skrývkou, jež leží poblíž objektu 8/86. Datován podle výplně do neolitu.

10/86 - spodní část scujámí ležící poblíž obou předchozích objektů. Datován na základě ojedinělých nálezů do neolitu.

11/86 - recentní geologická šachtice.

12/86 - mělká nepravidelná jáma s nečetnými nálezy. Orientačně datovaná jako slezskoplatěnická.

13/86 - rozsáhlý hliník s členitým nepravidelným dnem. Ve svrchních vrstvách nápadná kumulace mazanícových zlomků, zvláště v jižní části až příkrovovitěho charakteru. Pod ní v hloubce cca 80 cm nalezeny u východní stěny tři do sebe zasazené misky a ve stejné hloubce torza dalších 2 až 4 nádob. Mimo keramiku, mazanici a značné množství uhlíků bylo ve svrchní vrstvě, na jižním konci objektu, nalezeno i drobné bronzové dláto.

14/86 - nepravidelná jáma oválného tvaru. Podle nečetného inventáře je datována rámcově do neolitu.

15/86 - menší oválná jáma poblíž objektu 14/86. Materiál chudý, nevýrazný.

16/86 - drobná oválná jamka, která spolu s objektem 18/86 a třemi kúlovými jamkami ($K_1 - K_3$) tvoří součást kúlové stavby o nezjistitelné délce (poškozena průkopem kanálu) a o šířce cca 5 m. Orientované podélnou osou ve směru SV - JZ. Nálezy spíše ojedinělé. Datace - slezskoplatěnická.

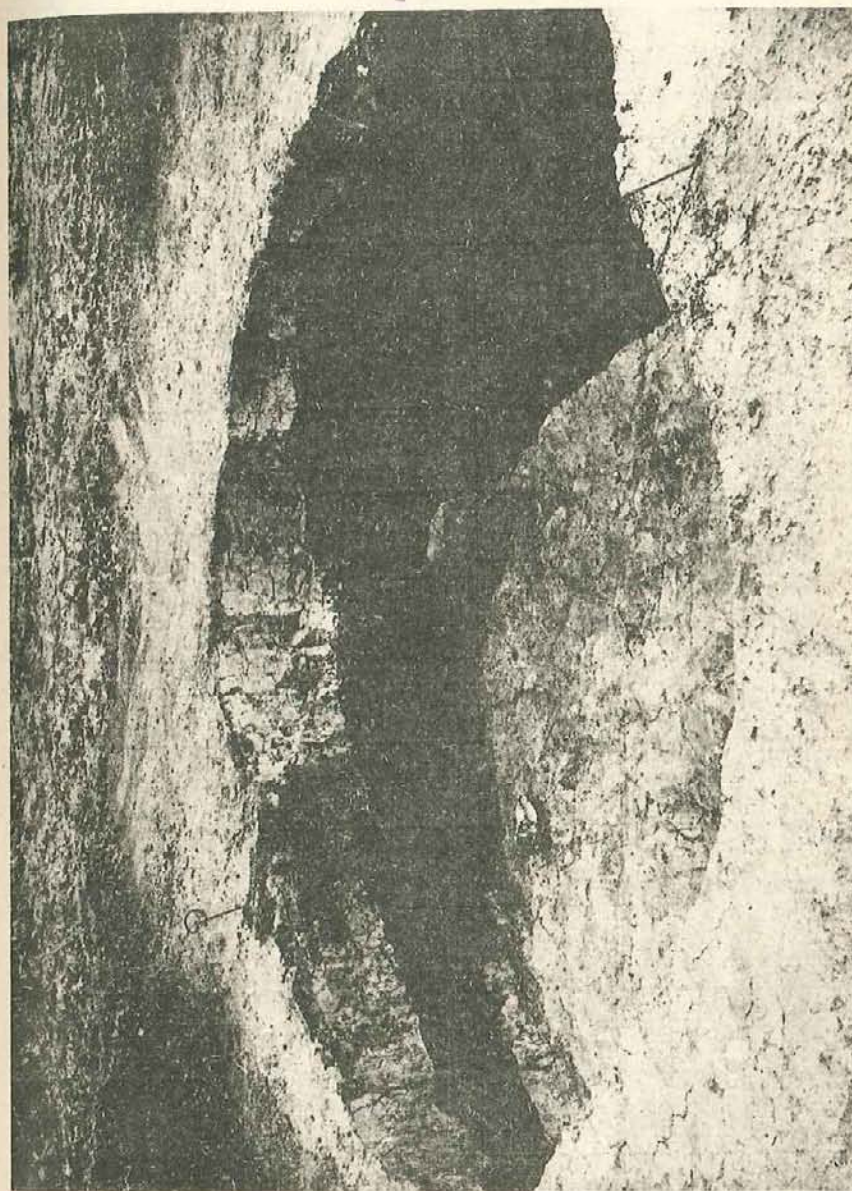
17/86 - kruhová obilnice vakovitého tvaru s větším množstvím keramického materiálu. Na dně psi (?) lebka a baalberský džbán. Datace - kultura nálevkovitých pohárů.

18/86 - viz 16/86.

19/86 - mělká kulturní jáma s keramickým inventářem. Datace - slezskoplatěnická kultura.

Sídliště "Na trubačce", označované ve spisech AO KMVČ jako naleziště Benátky II, se rozkládá na sprašové ostrožně výrazné profilace, která vybíhá jako jeden z výběžků levobřežní terasy Bystřice. Výzkum v letech 1984 - 1986 prokázal její osídlení v období mladšího neolitu (sídliště vypíchané keramiky) a eneolitu (z naleziště byl získán jeden z největších dosud známých baalberských souborů z východních Čech). Ojedinělý objekt kultury únětické je důležitý ve vztahu k dalším nálezům z Hořiněvsí a Šovetic (představují nejsevernější nálezy únětické kultury na Hořicku) a nově objevenou osadu kultury slezskoplatěnické, která je dalším bodem mapy halštatského osídlení regionu. I když byla podstatná část naleziště zničena postupující stavbou, zůstaly zachovány jeho okrajové partie po obou stranách komunikace, tedy dost prostoru pro případný další výzkum, který by si naleziště zasloužilo už vzhledem ke zjištěné skutečnosti, že ve vzdálenosti cca 500 m v prostoru tzv. "dočasného záboru" leží sídliště představující přechod mezi lengyelským komplexem a kulturou nálevkovitých pohárů.

Výzkum na stavbě k. p. Benzina bude pokračovat i v příštím roce sledováním stavebních prací a předstihovým výzkumem, na trase komunikace v katastru obce Hněvčoves, okr. Hradec Králové.

Benátky - objekt 17/86 se džbánkem kultury nálevkovitých pohárů.

Vít Vokolek
ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM V CHRUDIMI-PUMBERKÁCH
V ROCE 1986

Ve dnech 4. 5. - 17. 11. 1986 probíhala druhá etapa předstihového výzkumu v Chrudimi na návrší "Pumberka", v prostoru chystaného staveniště Stromovka I. Výzkum navázal na výsledky loňské etapy a zaměřil se především ke sledování zjištěných fortifikací v prostoru bývalého sadu, parc. č. 2451/1. Výzkum opět financoval ONV v Chrudimi. Původně se výzkumu měly zúčastnit 2 brigády z akce Brontosaurus SSM v Pardubicích. Částečně se uskutečnila pouze jedna akce v červenci (6 - 9 brigádníků na 14 dní). Proto výzkum prováděl referent sám se spolupracovníkem AO KMVČ v Hradci Králové J. Bočkem.

Poněvadž nebylo možno provést skrývku nadložní zeminy mechanizací, čemuž rovněž bránily ještě nepokácené stromy, byla opět zvolena metoda sond, většinou 2 m širokých a různě dlouhých. Teprve ke konci výzkumu, v časové tísní, jsme průběh příkopu sledovali sondami 1 m širokými. Celkem bylo prozkoumáno dalších 9 sond (sonda V - XIII) o celkové rozloze 374 m², takže dosud bylo celkem prozkoumáno 578 m². Skrývka byla nesterpně mocná, od 25 cm v centrální části až do 80 cm v místech navážek na svahu návrší. Podloží tvořil štěrkopísek, místy se zbytky sprašové hlíny, níže na svahu v přímých liniích přecházel v namodralý slín.

Sonda V byla položena mezi sondy I a IV/85 a sledovala návaznost příkopu (obj. 1) na dnešní úvozovou cestu. Příkop zde byl vybrán v délce 970 cm a probíhal téměř ve směru Z - V. V tomto úseku se zužoval na šířku 410 cm a v směrem, k úvozu, se jeho hloubka snižovala. V Z části dosahovalo dno hloubky 125 cm, ve V pouze 95 cm. Stratigrafická situace zde byla celkem jednoznačná. Do širokého pozdně lengyelského příkopu byl zahluoben slezskoplatěnický příkop, dobře znatelný svou tmavší výplní. Slezskoplatěnický příkop byl užší, široký 270 cm, posunutý více k J straně. Při jeho J stěně byla souvislá řada větších kamenů (oblázků), která patrně představuje destrukci hradby, kterou před příkopem předpokládáme. Příkop byl částečně narušen středověkou obilní jámou (obj. 62). Při V konci S směrem z lengyelského příkopu vybíhalo mělčí příkopovité zahluobení,

kteří jsme sledovali v délce 150 cm a šířce 172 cm (ostatní část byla zničena páskovou). Jižním směrem dovnitř hradiště vybíhaly dva souběžné žláby. Je možné, že v těchto místech byl vchod (?) nebo zde bylo rohové věžovité zpevnění fortifikace. Výzkumem jsme zjistili, že příkop skutečně navazuje na dnešní úvozovou cestu, která původně byla příkopem hradiště. Již ve středověku (podle nálezů ve XIV. stol.) byla používána jako přístupová cesta a její boky byly zpevněny trámy (viz situaci v sondě IV/85).

Rovněž sonda VI (2 m široká a 30 m dlouhá), položená na S okraji parcely Z od sondy III/85, byla vytyčena ke sledování dalšího průběhu příkopu. Příkop se v sondě prudce zatáčel SZ směrem. Jeho šířka byla 480 cm, dno bylo v hloubce 150 cm od dnešního povrchu. V úseku sondy se nepodařilo bezpečně odlišit vrstvy slezskoplatěnického příkopu, který zde však pokračoval, jak dokazují nálezy v jeho výplni. V jihovýchodní části příkopu, při jeho vnitřní straně, byly znatelné šikmo se sklánějící vrstvičky šedé, značně tuhé hlíny, oddělené od sebe vrstvičkami štěrkopísku, které patrně představují jednotlivé fáze destrukce slezskoplatěnického valu. Dno příkopu bylo již v hladině podložního slínu. Povrch příkopu až do hloubky 60 cm byl narušen středověkými a recentními zásahy. Vedle nálezů slezskoplatěnické kultury, v S části příkopu, vyplněné zahliněným štěrkopískem, byly nálezy pouze pozdně lengyelské kultury. Pozoruhodný je však nález střepu s plastickou přerušovanou páskou pod okrajem, který bychom kladli kultuře nálevkovitých pohárů. Střep byl vyzvednut ze dna příkopu v jeho JV části. S lengyelskou fortifikací patrně souvisí i mělký žlábek (obj. 76), odkrytý při SZ okraji příkopu. Žlábek byl 42 - 50 cm široký, s plochým dnem v hl. 64 - 80 cm a probíhal ve směru Z - V souběžně s příkopem.

V téže sondě, uvnitř hradiště, odkryt menší příkop (obj. 63), probíhající ve směru S - J, který je pokračováním obj. 55, odkrytého již loni v sondě III/85. Příkop byl pravidelný, na V straně s pozvolna se sklánějícími se stěnami. Při Z stěně byl hluboký žlab po palisádě, 130 - 140 cm široký a 80 cm širokým dnem v hloubce 106 - 123 cm. Ve dně byl vyhlouben ještě úzký, 30 cm široký žlábek. Ve výplni nalezeny novověké střepy. Příkop byl s největší pravděpodobností pozůstatkem ohrazení vojenského tábora, patrně z období 30. leté války.

Sondy VII - IX byly souběžné se sondou II/85 a zkoumaly vnitřní areál hradiště, především v místech, kde povede komunikace nové výstavby. Sonda VII byla 25 m dlouhá a 3 m široká. Severovýchodní konec sondy zabíral příkop - obj. 1, který zde byl pouze začištěn v hloubce 50 - 60 cm a nebyl vybírán. Jeho povrch byl narušen četnými středověkými a novověkými zásahy. Šířka příkopu ve směru S - J byla cca 600 cm. Ostatní objekty v sondě (obj. 80 - 95) představovaly především úzké dlouhé žlaby, jdoucí jak ve směru S - J, tak Z - V, místy se vzájemně křížící. Ve výplni žlábků většinou není žádný datovací materiál. Ostatní objekty byly mělké, převážně oválné jámy, většinou středověké až novověké.

Podobně v sondě VIII (šířka 2 m, délka 25 cm) byly odkryty žlaby jdoucí ve směru jak S - J, tak Z - V, žlab - obj. 97 se v pravém úhlu lomil. Vedle recentních mělkých jamek zde bylo několik objektů pravěkých (např. obj. 100). Sondou odkryty obj. 96 - 107.

Sonda IX byla 20 m dlouhá a 2 m široká. V sondě odkryty převážně opět žlaby, doprovázené však kálovými jamkami (žlab 109 se opět lomil v pravém úhlu). V objektech jsme nenašli žádný datovací materiál (obj. 108 - 118).

Sonda X byla pokračováním sondy II/85 (20 m dlouhá a 1 m široká), jdoucí Z směrem dolů po svahu návrší. Pod ornici zde vystupovalo slínovité podloží, místy v krátech sjeté po svahu. Nerovnosti terénu byly vyplněny nahnědlou hlínou s recentními střepy.

Sondy XI - XIII, položené již na svahu návrší při dnešní přístupové úvozové cestě Z od sondy VI, sledovaly především průběh příkopu. Sonda XI (16 m dlouhá a 2 m široká) byla zatím nejzápadnější sondou, kterou jsme chtěli zachytit příkop směrem k depresi, znatelné na úpatí návrší. Při SZ okraji sondy byl zachycen příkop, který patrně navazuje na dnešní přístupovou cestu, zahloubený do slínu. Příkop byl vybrán pouze v šíři 1 m, poněvadž zde v hloubce 70 cm vystupoval kamenný zával, patrně již novověký. Stěna příkopu se jen poznenáhlu šikmo zahlubovala do hl. 97 cm, kde byl vytvořen zlom a stěny se šikměji svažovaly do hloubky 136 cm, kde bylo ploché dno. Ve dně byly vyhloubeny pravidelné dva žlabky, cca 40 cm široké, jdoucí souběžně, mající ploché dno v hloubce 145 cm. Na dně, před žlabky, nalezen mlado-

hradištní střepí. Ve výplni zkoumané části příkopu nebyly další pravěké ani středověké střepy nalezeny. Celá JZ část sondy, jejíž podloží tvořil rezavý šterkopísek, byla pokryta různě se křížícími žlaby, na jejichž povrchu nalezeny pozdně středověké a novověké střepy. Výplň žlabů nebyla vybírána.

Sonda XII (24 m dlouhá a 1 m široká) byla situována východně od sondy XI. V severozápadní části, zhruba v 17 m od JV konce v přímé linii již vystupoval namodralý slín, ostatní část sondy měla za podloží ještě šterkopísek. Severozápadní část sondy se svažovala k původnímu příkopu, který zde dnes představuje přístupová cesta. Vedle pásu kamenů a jednotlivých novověkých vrstev a navážek se v hloubce 87 cm objevila část žlabu (obj. 118), datovaná jednoznačně do pozdně lengyelského horizontu. Po odebrání tohoto žlabu jsme zjistili další, starší žlab po palisádě (obj. 119), datovaný do stejného období. Tento žlab patrně nahradil pokračování příkopu, který zde byl oble ukončen. Příkop zde byl tedy přerušen buď branou (?) nebo nebyl dokončen. Situace však dále k Z od sondy XI nebyla dosud zkoumána. Celý jihovýchodní konec sondy byl vyplněn 7 zcela shodnými úzkými žlabky (obj. 121 - 127), podle materiálu pozdně středověkými a částečně odkrytou oválnou pravidelnou jámou vyhloubenou do slínu (obj. 128), snad sklípkem.

Sonda XIII (20 m dlouhá a 1 m široká) byla položena mezi sondy VI a XII tak, aby byl zachycen průběh příkopu mezi jeho ukončením a ohybem v sondě VI. Příkop zde byl skutečně odkryt a zatáčil se ve směru JV-SZ ve značné šířce - v šikmém řezu byl zachycen v šířce až 900 cm. Jeho dno bylo ploché, v hloubce 154 cm od dnešního povrchu. Při jihovýchodním konci byl opět dobře znatelný průběh užšího (540 cm) slezskoplatěnického příkopu, vyznačujícího se tmavším zbarvením vrstev a větším počtem zlomků keramiky. Původní lengyelský příkop byl zasypán rezavě hnědým zahliněným šterkopískem a obsahoval jen několik střepů. Ostatní objekty - mělké jámy a kálové jamky (obj. 130 - 135) - byly recentní a soustřeďovaly se hlavně na JV konci sondy.

Na závěr je nutno shrnout poznatky získané ve dvou výzkumových sezónách v Chrudimi - Fumberkách, poněvadž již v r. 1987 bude celá plocha devastována staveništěm a další revizní výzkum zde nebude možný. Jak ukázal suchý výčet nálezové situace, byl

výzkum poměrně komplikovaný a vyžádal by si za normální situace další, především plošný odkryv. Za současné situace, komplikované nedostatkem pracovních sil, se domnívám, že bylo dosaženo maximum pro získání základních informací o této důležité lokalitě.

Nejstarší osídlení zachované části návrší "Pumberka" spadá na konec paleolitu nebo do mezolitu. Několik křemencových artefaktů bylo získáno buď z výplně příkopu nebo na povrchu šterko-pískového podloží.

Jižní cíp návrší byl poprvé opevněn v období pozdně lengyel-ské kultury, kdy zde byl vybudován mohutný příkop 5 - 6 m široký a cca 150 cm hluboký. Příkop byl sondáží sledován na severní straně výběžku návrší, které se sklání především západním směrem. V severovýchodním rohu se příkop nejprve oble zatáčel ve směru Z-V, později Z směrem se stáčel k SZ a posléze byl ve svahu ukončen nebo přerušen. Domnívám se, že jeho pokračování na S a J straně navazuje na dnešní starou úvozovou cestu, která původní příkop využila. Situace není jasná na západním svahu, kde malá terénní deprese a vyvýšenina naznačuje možnost valu a příkopu, který zašel tak daleko po svahu snad proto, že v těchto místech byl pramen vody. Prostor takto námi vymezený je zhruba 100 m dlouhý (S-J) a 130 m široký (Z-V). Je možné, že na svahu příkop nahradila palisáda, kterou jsme zjistili v sondách VI a především v sondě XII. Stratigraficky je však palisáda o něco mladší.

Další opevnění návrší vzniklo až v období slezskoplatěnické kultury, patrně v jeho III. stupni (HC). Částečně byl využit již zanesený starší příkop lengyel-ské kultury, do kterého byl vyhlouben příkop užší, maximálně 400 cm široký, většinou dobře rozeznatelný svou tmavší výplní. Rovněž dno slezskoplatěnického příkopu bylo o něco hlubší než lengyel-ského. V době slezskoplatěnické kultury předpokládáme před příkopem hradbu, jejíž kamenná destrukce místy spadla do příkopu (sonda V) a jejíž hlinitý násep pozvolna destruoval nebo byl splavován (sonda VI). Val byl již ve středověku rozvezen a příkop zanesen, jak ukazují objekty na jeho povrchu. Ani z tohoto období nejsou na vnitřní ploše hradiště přesně datované objekty (ojedinělá jáma v sondě VI - obj. 65). Osídlení, právě tak jako osídlení pozdně lengyel-ské, se soustředilo na úpatí návrší (viz záchranné akce a sběry z r. 1986) nebo na rovný terén nad hradištěm východním směrem (kat. ú. Topol).

Do slezskoplatěnické kultury, ale jejímu mladšímu IV. stupni, náleží objekt prozkoumaný na závěr výzkumu v listopadu, v trase budované příjezdové komunikace S. Zde, na parc. č. 2438, jen 17 m od hrany návrší, prozkoumána menší oválná polozemnice s kúlovou konstrukcí a větším počtem zlomků keramiky, mazanice, zvířecích kostí a kamenů. Nalezena i košťená destička s rytými soustřednými kroužky a přeslen. V bezprostřední blízkosti objektu bylo několik mělkých jamek, které patrně s objektem souvisí a vytvářejí tak větší sídlištní jednotku. Další objekty z tohoto období nebyly v trase silnice zjištěny, podle našich sběrů osada z pozdní doby halštatské se rozkládala na poli těsně u bývalé pískovny, již na kat. ú. Topolu, ve vzdálenosti cca 500 S směrem.

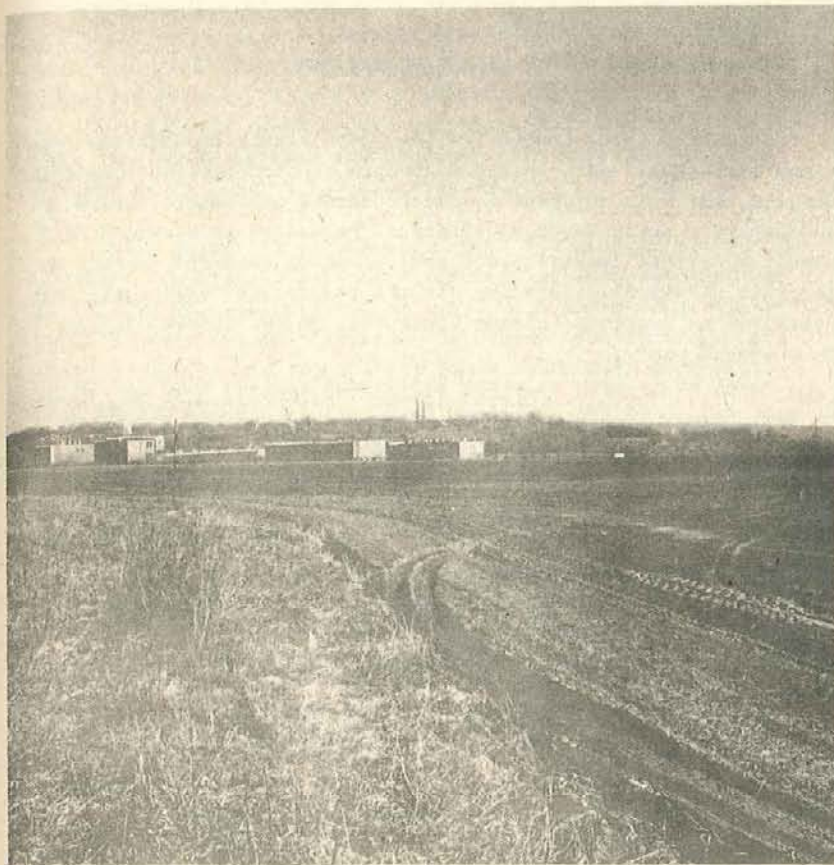
Hradištní nálezy jsou jen sporadické. Ojedinělý stěp z mladší doby hradištní nalezen již loni nad příkopem v sondě IV. Důležitější je však situace v sondě XI, kde na dně z části odkrytého příkopu nalezen rovněž mladohradištní stěp z okraje nádoby. Ve dně příkopu byly 2 žláby po palisádě a i jinak celková situace příkopu a jeho způsob zahloubení neodpovídá pravěkým příkopům. Domnívám se, že v sondě XI jsme zachytili nejjižnější ohyb příkopu původního hradiště "Švédské šance", které bylo zcela zničeno pískovkami a které jsem podle nálezů, uložených v OM v Chrudimi, datoval do období I. stupně slezskoplatěnické kultury. Dnešní stav poznání ukazuje, že současná přístupová cesta na návrší "Pumberka" byla jeho původním příkopem a posledním zbytkem tohoto hradiště. Při výzkumu jsme ještě zastihli pamětníky, kteří viděli na parc. č. 2461/12 před výstavbou domu val, cca 4 m vysoký (ze dna příkopu podle výpovědi 8 m). Musíme tedy popravit naše stanovisko a datovat původní, dnes zničené hradiště "Švédské šance" s největší pravděpodobností do mladší doby hradištní.

Největší počet objektů, zjištěných na vnitřní ploše hradiště náleží pozdnímu středověku a novověku. Z prostoru "Pumberka" není známa středověká osada, naopak se zde rozkládaly vinohrady (viz Chrudimsko a Nasavrtsko, život kulturní, Chrudim 1926, obr. na str. 303). Pravděpodobně právě s vinařstvím souvisejí různé žlabovité útvary zjištěné výzkumem. Na vyobrazení města z r. 1771 jsou "Pumberka" již zcela pustá (tamtéž, str. 305).

Pozoruhodný je nález menšího příkopu se žlábkem ve dně (obj. 63) v sondě VI. Příkop patrně ohraničuje větší část návrší a pokračuje i na poli východně od hradiště. Podle známých analogií jde s největší pravděpodobností o ohrazení vojenského tábora. Tomu také nasvědčuje konfigurace terénu na J konci návrší, kde byla vybudována téměř kruhovitá plocha ohraničená příkopem (dnešní úvoz), vybíhající z původního ohraničení pravěkého hradiště. Tato plocha mohla sloužit jako rohová bašta s dělem. Střepový materiál z příkopu je novověký (16. - 17. stol.). Z historických zpráv přichází v úvahu pouze ležení pluku Wildperka z 3. 1. až 13. 6. 1633, kdy právě obce v okolí, především Kočí, byly vojskem velmi zužovány. Město Chrudim ve 30. leté válce nebylo od Švédů dobýváno (Chrudimsko a Nasavrtsko, str. 215, podle knihy z chrudimského archivu).

Předstihový výzkum v Chrudimi - Pumberkách přinesl závažné doklady nejen pro osídlení samotného návrší, ale pro historii osídlení města vůbec. Je nutno pouze litovat, že výzkum nemohl být proveden tak, jak bychom si přáli, především ve větším plošném rozsahu tak, aby byl odkryt celý zbytek návrší.

Chrudim-Pumberka. Celkový pohled na lokalitu od JZ. Foto V. Vokolek.

Vít Vokolek

LUŽICKÉ POHŘEBIŠTĚ V HOLOHLAVECH

Holohlavy (okr. Hradec Králové) jsou známou a důležitou pravěkou lokalitou. Vedle nálezů z různých období pravěku, především neolitu, zde bylo objeveno i lužické žárové pohřebiště, které dosud nebylo v celistvosti publikováno. Naleziště se rozkládá na S okraji obce, při úvozové cestě vedoucí podél děkanské zahrady do Černožic. Hroby byly nalezeny jak při rozšiřování této cesty, tak především na dvorku a zahradě statku čp. 78 (V. Tuček), ležícím na V straně cesty.

První hroby byly objeveny při kopání základů domu čp. 78 r. 1875 (parc. č. 25). Z těchto hrobů získal některé nálezy do své sbírky baron J. Liebig a daroval je do M v Liberci, odkud byly předány v r. 1952 do M v Hradci Králové (inv. č. 23 055, 23 073-074; na okřínu napsán rok nálezů 1874). Jiné nádoby a bronzové předměty zachránil kaplan J. Procházka, který je rovněž později daroval muzeu v Hradci Králové (Duška 1898, 44, Zouzal 1909, 22). Podle L. Domečky do muzea měly být předány 4 nádoby, koflík a bronzové náramky (Domečka 1902-3, 207 sq.). Z těchto předmětů je možno identifikovat pouze bronzové předměty (inv. č. 14 137-140).

V r. 1902 byla rozšiřována úvozová cesta podél děkanské zahrady a hřbitova. Při odkopávání zeminy nalezen hrob, který obsahoval popelnici s kostmi a 4 další nádoby; v jedné byl bronzový knoflík. Nádobu s kostmi byla darována do M v Jaroměři, kde jsem ji však již nenalezl. V blízkosti byl nalezen další hrob 2 a 3. Nálezy z těchto hrobů získalo M v Hradci Králové (vysoký hrnc, popelnice s vysokým hrdlem, 2 osudí, jedno zdobené 4 žlábků a 4 dolíčky, koflík, zlomky 2 misek a rýhováním zdobené střepy - Domečka 1902-3, 207 - 209). Předměty již nelze v muzejních sbírkách identifikovat. Z tohoto období snad pocházejí zlomky nádob (inv. č. 9 054 - 9 065), které patrně pocházejí ze sbírky L. Šnajdra.

V r. 1907 V. Tuček prohluboval dvůr u domu čp. 78 a při tom našel mnoho nádob se spálenými kostmi. V neporušené části dvorku provedlo M v Hradci Králové 19. VII. 1907 výzkum, při kterém v hl. 10 cm pod povrchem odkryt rozrušený žárový hrob s mnoha

nádobami ve střepech. Ve vzdálenosti 2 m nalezen hrob 2, ve kterém byla nádoba se spálenými kostmi. Podle pozorování Fr. Žaloudka na povrchu byly kosti z lebky. Ani z těchto hrobů již nelze předměty v muzejních sbírkách identifikovat. Později nalezeny další hroby, jak tomu nasvědčují nápisy na nádobách, o kterých se však žádné zápisy nedochovaly. Z r. 1912 pochází osudí (inv. č. 444) a z r. 1924 okřínek (inv. č. 4117).

Další nález byl učiněn v r. 1925. V březnu byla opět prokopávána zahrada a dvůr čp. 78, přičemž nalezen žárový hrob, ze kterého zachráněny 4 nádoby (inv. č. 4 112-4 115). Při výzkumu objektu volutové keramiky na dvorku nalezen bronzový závěsek (inv. č. 14 147), který podle L. Domečky pochází ze zničeného žárového hrobu (Domečka II/633).

Poslední hrob byl objeven v základech stodoly Tučkova statku v dubnu 1925. Obsahoval osudí se spálenými kostmi (inv. č. 4201) s 5 bronzovými šipkami (inv. č. 14 150-154), bronzovou jehlicí (14 148) a zvířecí dráp (14 149, Filip 1936-37, 31, obr. 1).

Ve sbírkách muzea v Hradci Králové je uložena řada nádob s označením čp. 78, které pocházejí z výše uvedených, ale neoznačených hrobů. Při průzkumu záhumenků, parc. č. 23 a 24 v r. 1985 jsme našli mimo střepy neolitické a středověké i zlomky lužické keramiky, které naznačují, že pohřebiště je většího rozsahu (Sigl, Vokolek 1986, 12). Lokalitu označujeme jako naleziště 6.

Nálezy z r. 1875:

1. Spodek okřínu s plochým u stěny provrtaným dnem. Povrch hlazen, okrové barvy.
Ø dna 12 cm, v zl. 10, 4 cm, inv. č. 23 055 (tab. II:1).
2. Okřínek s vysokou horní částí, 10 m je slabě vyzedlý, spodek zaoblen a zdoben svislým jemným rýhováním. Ploché dno slabě vybíhá. Povrch původně hlazen, dnes místy poškozen, okrové barvy.
Ø okraje 10,4 cm, dna 3,9 cm, výška 8,1 cm, inv. č. 23 073 (tab. II:3).

3. Miniaturní okřínek s nepatrně sešikmenou nižší horní částí. Povrch setřen, šedivě okrové barvy. Ø okraje 6 cm, dna 2,7 cm, výška 4,2 cm, inv. č. 23 074 (tab. II:2).
4. Bronzový kroužek ze slabé tyčinky kruhovitého profilu s konci přes sebe přehnutými, zdobený po celé délce rýhami, napodobujícími torcování. Tmavozelená nečistá patina. Ø 3,5 cm, inv. č. 14 137 (tab. II:5).
5. 2 zlomky bronzového kroužku ze slabé tyčinky polokruhovitého profilu, tmavozelené nečisté patiny. Ø 3,3 cm, inv. č. 14 138a (tab. II:7).
6. 3 zlomky podobného kroužku. Ø 3,2 cm, inv. č. 14 138b (tab. II:8).
7. Kroužek ze slabé bronzové tyčinky ve 2 zlomcích, kruhovitého profilu. Tmavozelená nečistá patina. Ø 2,5 cm, inv. č. 14 139 (tab. II:6).
8. 3 zlomky bronzového kroužku ze slabé tyčinky polokruhovitého profilu. Tmavozelená patina místy setřena. Délka 1,2; 1,3; 1,1 cm, inv. č. 14 140 (tab. II:4).

Nálezy z r. 1902

9. Střep z horní části džbánku se široce rozevřeným okrajem, hrdlo slabě odděleno od silně vyklenutého a ostře hraněného těla. Povrch hlazen, černé barvy. Rozm. 6,3 x 6,2 cm, inv. č. 9054, 9055, 9062 (tab. II:9).
10. Střepy z velkého bezuchého osudí oblého těla. Povrch hlazen, hnědé barvy, v materiálu příměs písku. Inv. č. 9056, 9057, 9061, 9063, 9064 (tab. II:10).
11. 2 střepy z oblé výdutě osudí zdobené prostými vypnalinami, po stranách obklopených dvojicemi silných rýh. Povrch hlazen, černohnědé barvy. V materiálu příměs písku. Inv. č. 9 058, 9059 (tab. II:11).
12. Střep ze slabě zaobleného spodku nádoby a kusem vybíhajícího dna. Povrch zdrsněn, hnědočerné barvy, vnitřek hlazen. Rozm. 9 x 8,2 cm, inv. č. 9065 (tab. II:12).

13. Střep patrně z krajáče, sešikmené hrdlo je odděleno od ostře členěného těla. Povrch nerovně hlazen, černohnědé barvy. Příměs písku. Rozm. 7,8 x 6,2 cm, inv. č. 9 062 (tab. II:13).
14. Část velké mísy s páskovým uchem jdoucím od okraje, konického těla. Povrch nerovný, okrově šedé barvy. Ø okraje 34 cm, dna 15,4 cm, výška 11,5 cm, inv. č. 4 442 (tab. II:14). Na nádobě napsáno 1901.

Nález z r. 1912

15. Osudí s chybějícím hrdlem a 2 uchy, tělo zaobleno. Povrch hlazen, černohnědé barvy. Ø dna 9 cm, výška zl. 19,5 cm, inv. č. 444 (tab. III:1).

Nález z r. 1924

16. Okřínek s válcovitou vyšší horní částí, poněkud deformovaný žárem, ostrého lomu, nad kterým je vodorovný pás 4 rýh. Dno nožkovitě vybíhá. Povrch setřen, červenohnědé barvy. Ø okraje 9,2 cm, dna 4,1 cm, výška 6,6 cm, inv. č. 4 117 (tab. III:2).

Hrob z r. 1925

17. Plochý okřín slabě prohnuté horní části, ostrého lomu, spodek zaoblen. Povrch hlazen, šedé barvy. Ø dna 13,2 cm, výška 15 cm, inv. č. 4 113 (tab. III:6).
18. Větší okřínek vysoké horní části, ostrého lomu, nad kterým jsou 2 horizontální žlábký, dno vtlačeno dovnitř. Povrch hlazen, černohnědé barvy. Ø dna 4,6 cm, výška 9,5 cm, inv. č. 4 112 (tab. III:5).
19. Polovina okřínku s vysokou horní částí, ostrého lomu a dnem vtlačeným dovnitř. Povrch hlazen, červenohnědé barvy. Ø okraje 13 cm, dna 5 cm, výška 8,5 cm, inv. č. 4 115 (tab. III:3).
20. Střepy z okřínku ostrého lomu. Povrch hlazen, červenohnědé barvy. Výška zl. cca 8,5 cm, inv. č. 4 114 (tab. III:4).

Z rozrušeného hrobu 1925

21. Pouto bronzového závěsu z oválné tyčinky, nepravidelně kruhovitě se 4 menšími kroužky po stranách. Hnědozelená patina.
 Ø 3,7 x 4,3 cm, Ø kroužků 1,2 cm, inv. č. 14 147 (tab. III:7).

Hrob z r. 1926

22. Velké osudí s téměř válcovitým nízkým hrdlem, odděleným od klenutého těla. Na rozhraní jsou 2 uražená ucha. Na největší výduti jsou 4 vypnulinly ohraničené 3 podkovovitými rýhami. Mezi vypnulinami jsou trojice dolíček. Povrch dnes poškozen, červenohnědé barvy.
 Ø dna 14,6 cm, výška 28 cm, inv. č. 4 201 (tab. IV:1).
23. Bronzová jehlice s dvojkonicovou hlavicí příčně rýhovanou a vývalkovitým krčkem, ze 3 vývalků je prostřední vejčitý, šikmo šrafovaný.
 Délka 9,5 cm, inv. č. 14 148 (tab. IV:6).
24. Zvířecí dráp, délka 2 cm, inv. č. 14 140 (tab. IV:7).
25. Bronzová šipka s tulejkou a olámaným ostřím.
 Délka 2 cm, Ø tulejky 0,8 cm, inv. č. 14 150 (tab. IV:4).
26. Bronzová šipka s tulejkou a olámaným ostřím, na spodní straně tulejky oválný otvor.
 Délka 3 cm, inv. č. 14 151 (tab. IV:8).
27. Bronzová šipka s tulejkou a poškozeným ostřím.
 Délka 2 cm, inv. č. 14 152 (tab. IV:3).
28. Dtto, délka 2 cm, inv. č. 14 153 (tab. IV:4).
29. Dtto, délka 2,5 cm, inv. č. 14 154 (tab. IV:2).

Nálezy bez označení

30. Drobná miska s páskovým uchem, slabě zaobleného těla. Povrch hlazen, červenohnědé barvy.
 Ø okraje 12,4 cm, dna 5,4 cm, výška 5,7 cm, inv. č. 445 (tab. III:8).

31. Miska konických stěn s páskovým uchem, okraj při něm je vytažen ve 2 lalůčky. Povrch hlazen, červenohnědé barvy.
 Ø okraje 19,5 cm, dna 6,4 cm, výška 9,5 cm, inv. č. 441, (tab. III:9).
32. Bezuché osudíčko s válcovitým hrdlem, odděleným od ostře hraněného těla. Na horní části těla jsou dolíčky, mezi nimi svazky 4 rýh. Povrch hlazen, šedoohnědé barvy.
 Ø okraje 9,5 cm, dna 4,5 cm, výška 9,6 cm, inv. č. 438 (tab. IV:9).
33. Polovina bezuchého osudíčka s válcovitým hrdlem odděleným od ostře hraněného těla, dno vtlačeno dovnitř. Povrch hlazen, černohnědé barvy.
 Ø dna 4 cm, výška 14,6 cm, inv. č. 440 (tab. IV:10).
34. Velké osudí s válcovitým nízkým hrdlem, plynule přecházejícím v oblé tělo. Na rozhraní jsou 2 uražená ucha. Ve dně u stěny je otvor. Povrch hlazen, červenohnědé barvy.
 Ø okraje 16,5 cm, dna 11,6 cm, výška 23,5 cm, inv. č. 432 (tab. IV:11).
35. Okřín s vysokou dovnitř prohnutou horní částí, ostrého lomu a zaobleného spodku. Povrch kdysi hlazen, spodek zdřeněn, červenohnědé barvy.
 Ø okraje 16,7 cm, dna 10,7 cm, výška 16 cm, inv. č. 442 (tab. V:1).
36. Okříněk s vyšší horní částí, ostrého lomu. Povrch hlazen, šedoohnědé barvy.
 Ø okraje 12,1 cm, dna 4 cm, výška 8,4 cm, inv. č. 437 (tab. V:2).
37. Vyšší koflík konických stěn. Povrch poškozen, světle šedivě okrové barvy.
 Ø okraje 8,6 cm, dna 3,2 cm, výška 5,4 cm, inv. č. 443 (tab. V:3).
38. Drobný džbáněk s páskovým uchem jdoucím od rozevřeného okraje hrdlo slabě odděleno od ostře hraněného těla. Povrch hlazen, šedivě okrové barvy.
 Ø okraje 7,3 cm, dna 4 cm, výška 5,8 cm, inv. č. 439 (tab. V:4).

39. Menší ovoidní nádoba s okrajem rozevřeným, hrdlo plynule přechází v tělo. Povrch nerovně hlazen, hnědé barvy. Ø dna 8 cm, výška 13,2 cm, inv. č. 436 (tab. V:5).
40. Drobné bezuché osudíčko válcovitého nízkého hrdla, odděleného od ostře hraněného těla. Povrch kdysi hlazen, červenohnědé barvy. Ø okraje 5,4 cm, dna 2 cm, výška 5 cm, inv. č. 434 (tab. V:6).
41. Okřínek s vyšší horní částí, ostrého lomu, nad kterým je vodorovný pás 5 rýh, doprovázený šikmo proti sobě šrafovanými trojúhelníky ve skupinách. Povrch pečlivě vyhlazen, červenohnědé barvy. Ø okraje 7,1 cm, dna 3,8 cm, výška 5,3 cm, inv. č. 435 (tab. V:7).
42. Plochý souměrný okřín ostrého lomu, který je přesekáván půlkruhovitými záseky. Povrch hlazen, spodek zdrsňen, šedivě hnědé barvy. Ve dně je otvor. Ø okraje 25,4 cm, dna 11,2 cm, výška 17,1 cm, inv. č. 433 (tab. V:8).

Hrob z r. 1926 náleží starému stupni východočeské lužické kultury (Vokolek 1962, 64 sq.). Pozoruhodný je výskyt 5 bronzových šipek, které jsou jinak v lužické kultuře poměrně vzácné. Rovněž jehlice s dvojkonicovou hlavicí a vývalky na krčku je v této oblasti ojedinělá. Do starého stupně rovněž klademe soubor, nalezený patrně v r. 1902 (tab. II:9-13). Je zde menší osudí s ohraňenými vypnulínami, ostře hraněný džbánec a krajáč. Podle zpracování materiálu není vyloučeno, že jde o inventář jednoho hrobu.

Téměř všechny ostatní nálezy patří starší fázi středního stupně (IIa). V hr. z r. 1925 všechny okříny a okřín mají vyšší hrdlo, i když stavba velkého okřínu již nasvědčuje spíše smíšené skupině IIa/IIb. Ostatní okříny mají vyšší horní část a okřín (tab. V:8) i přesekávaný lom. Osudí vykazují nižší hrdlo a v Holohlavech jsou nezdobená. Osudíčka mají typicky ostře členěné tělo a někdy na horní části výdutě jsou zdobeny skupinami žlábků a dolíčky. Tato osudíčka jsou zvláště typická pro fázi IIa. Podobně džbánky mají ostře hraněné tělo a ovoidní nádoby postrádají ucha a mají hladké tělo.

Pouze okřínek z r. 1924 s nízkou horní částí již může patřit mladší fázi středního stupně (IIb). Podobně drobný okřínek (tab. V:7), zdobený rýhami a trojúhelníčky, je typický pro tuto fázi.

Lze tedy shrnout, že na pohřebišti v Holohlavech byly doposud odkryty hroby ze starého stupně lužické kultury, nejvíce nálezy pochází ze staré fáze středního stupně, ale objevují se i nálezy z mladé fáze středního stupně. Pohřebiště má tedy větší časový rozsah a lze doufat, že není zcela vyčerpáno. Osada, náležející k pohřebišti, byla objevena při hloubení vodovodních průkopů s směrem, ve vzdálenosti 250 m (Vokolek 1985, 54).

Literatura

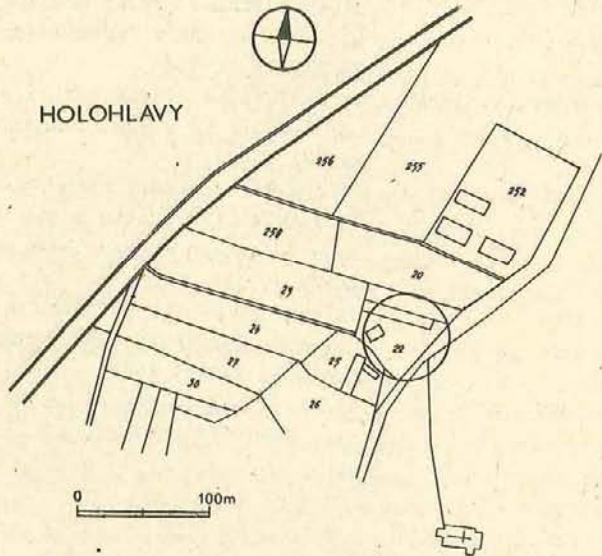
- Domečka, L. 1902 - 3 : Předhistorické nálezy v severovýchodních Čechách, PA XX, 207-209.
- Duška, J. 1898 : Nálezy předhistorické v kraji Královéhradeckém, Hradec Králové.
- Filip, J. 1936-38 : Lužická kultura v Československu, PA XXXI, 14-51.
- Sigl, J., Vokolek, V. 1986 : Archeologické nálezy v roce 1985, Zpravodaj KMVČ v Hradci Králové, XIII/1, 5-23.
- Vokolek, V. 1962 : Příspěvek k poznání východočeské lužické kultury, Acta Musei Regi-naehradecensis et Pardubicensis 1/IV, 3-124.
- Vokolek, V. 1985 : Nálezy při stavbě vodojemu v Holohlavech, Zpravodaj KMVČ v Hradci Králové, XII/1, 40-66.
- Zouzal, Th. 1909 : Lid polí popelnicových na Jaroměřsku, Hradecký kraj VI, 22.

0 100 200m

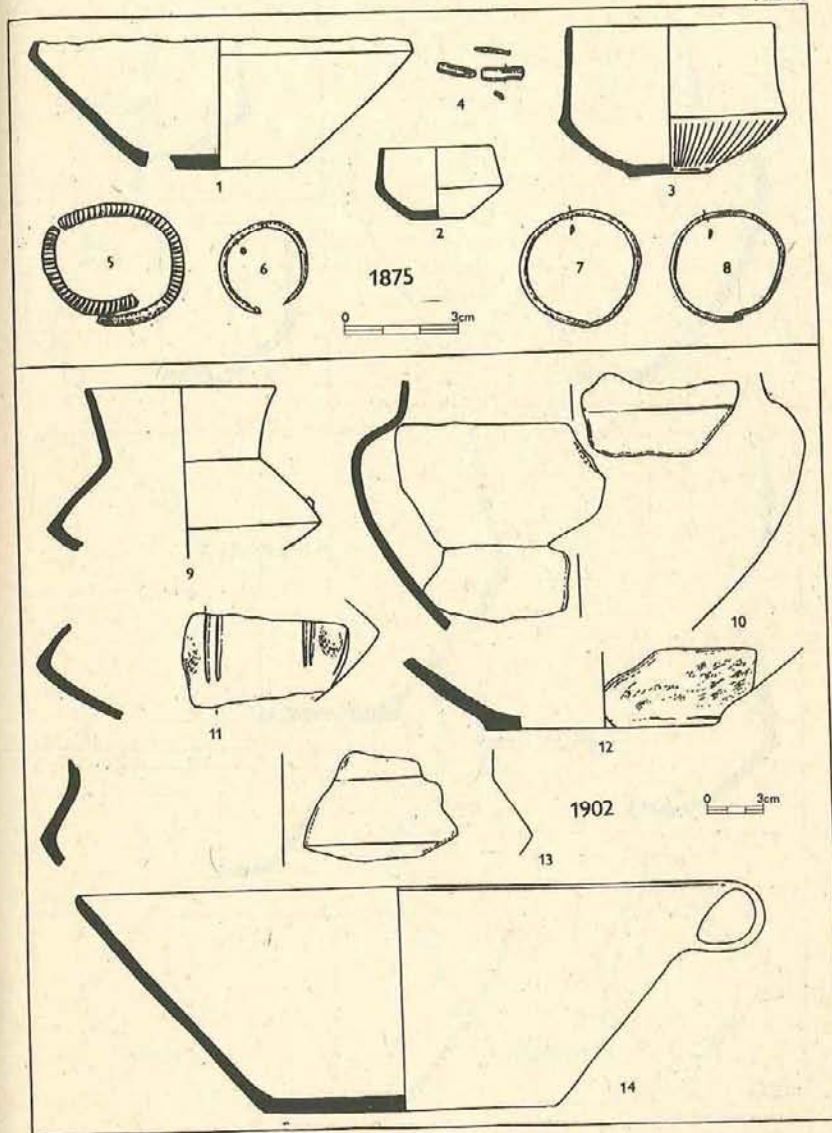
HOLOHLAVY

0 100m

Tab. I

Tab. II

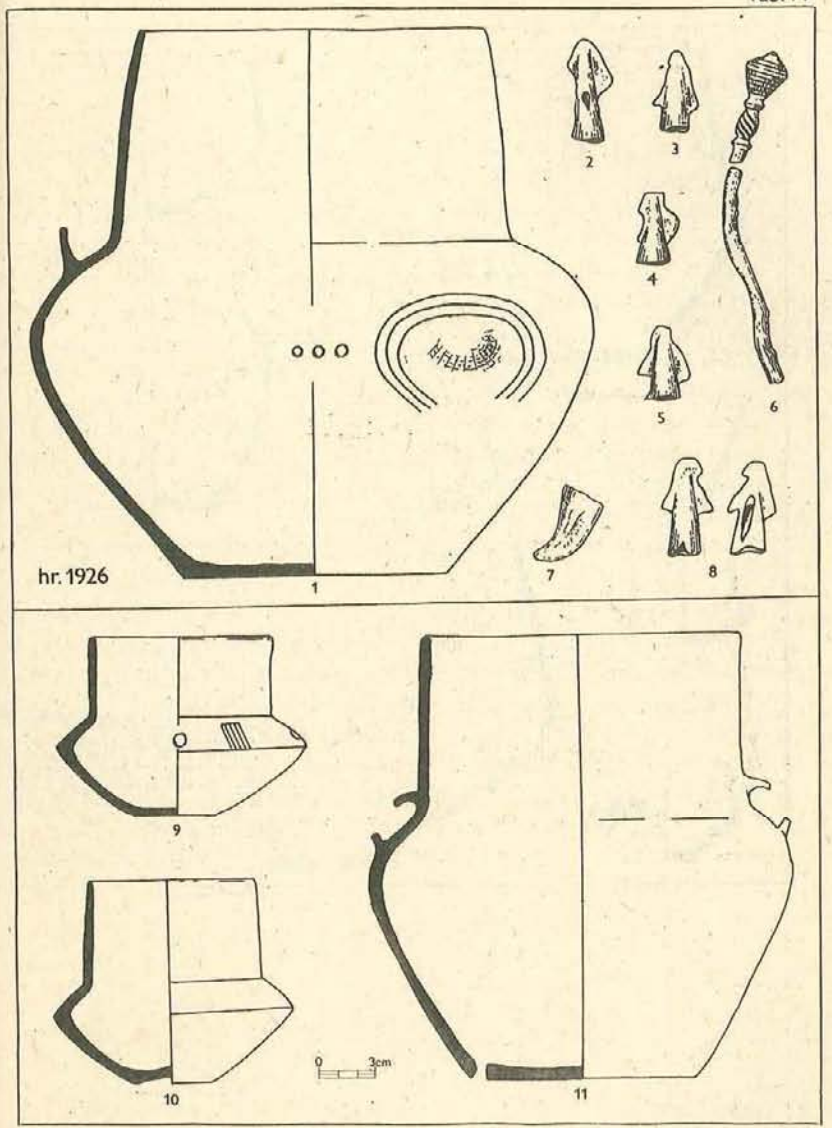
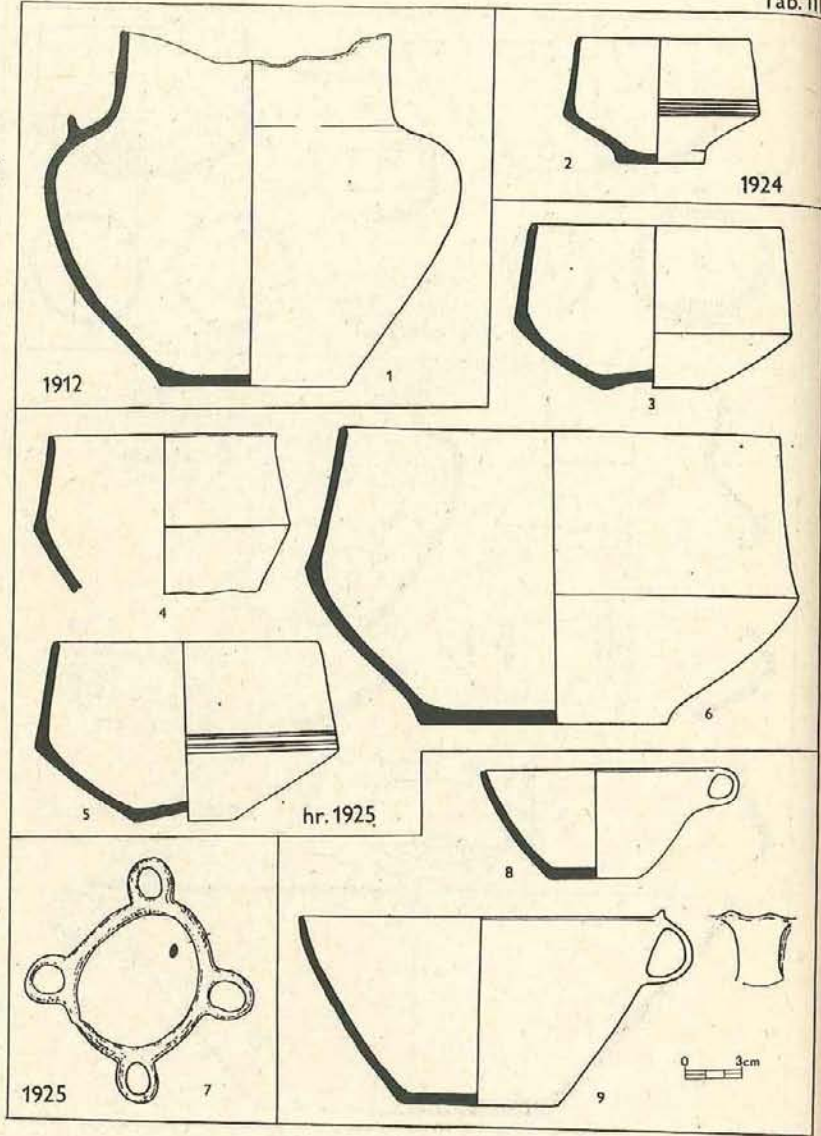
1875

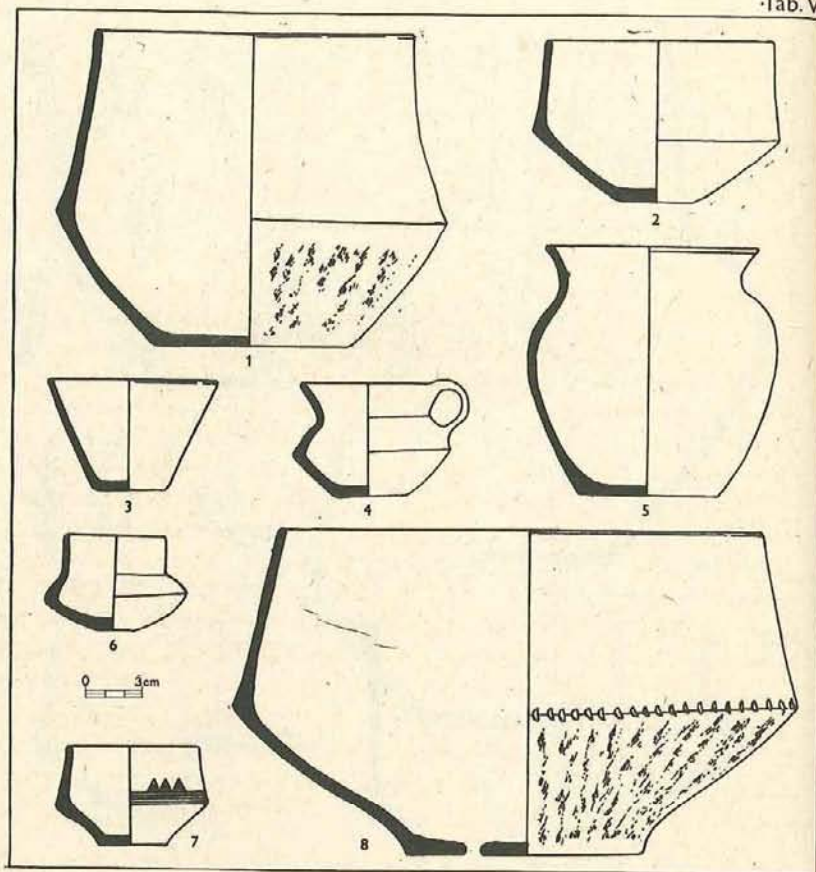
0 3cm

1902

0 3cm

14

Jitka Hralová VÝZKUM V MILOVICÍCH V ROCE 1986

Výzkum oddělení prehistorie a protohistorie NM na sprašovém návrší "Nad Vorlem" v Milovicích u Hořic byl v roce 1986 malý rozsahem i časově (bylo nutno čekat na opožděnou sklizeň pšenice, jež tu napříště bude opět střídána s cukrovkou). Byla otevřena sonda 14/86 o rozměrech 5 x 23 m, navazující na záp. straně plynovodu na sev. hranu sondy 13/85. Byl zachyceno 6 kúlových jamek, které nedávají systém (ani všechny nejsou datovány) a jáma LIII. Tato slezskoplatěnická jáma měla v podorníci nepravidelně kruhovitý půdorys (170 x 155 cm) a rovné dno v hl. 100 cm od úrovně výzkumu. Stěny byly zčásti šikmé, zčásti téměř svislé, schodovitě uspořádané na záp. straně. Hnědočerná výplň od hl. 15-20 cm byla hnědší a tvrdší, obsahovala uhlíky, kosti, malé mazaničky, střepy a kameny; uprostřed, v hl. 50-70 cm, byl shluk měkké lámavé červenavé mazanice (i lícované a bílené), prostoupené uhlíky, o průměru cca 50 cm (zbytky ohniště nebo pece ?) - zasahoval prakticky do výše nejnižšího stupně záp. stěny jámy. Mezi nepříliš hojným keramickým materiálem byly zlomky misek s mírně zataženým okrajem, hrubších soudkovitých nádob s plastickou páskou, střep ze šedavé amforiky s konickým hrdlem, rozevřeným okrajem, pupíkem ve tvaru malého ouška a se šikmo rytou výzdobou, zlomek žluté miniaturní nádoby a červenavý střep z výdutě s málo zřetelnou tmavě červenou malbou. Všechny materiály ukazují na konec druhého slezskoplatěnického stupně.

Pro osetí polohy cukrovkou nebude možno v r. 1987 ve výzkumu pokračovat.

Milan Princ
ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM KELTSKÉHO OPPIDA
V HRADIŠTI U ČESKÝCH LHOTIC (OKR. CHRUDIM)
V ROCE 1986

Archeologický výzkum keltského oppida v Hradišti u Českých Lhotic se v roce 1986 zaměřil na další průzkum kultovního areálu v západní části oppida jižně od jeho akropole. Výzkum navazoval na odkryté objekty z předchozích výzkumných sezón, zejména na elipsovité kamenný oltář se dvěma stélami a kamennou plastikou hlavy s dvěma obličejí (typ Janus), které v souvislosti s dalšími nálezy, např. zkamenělé ježovky, plastiky kachničky ze sklovité masy, nadměrné kumulace střepů, zlomků železných drátěných spon, zvířecích kostí, spolu se zbytky vyzděných studánek a částečně odkrytého oplocení dávaly důvodný předpoklad k pracovní hypotéze, že v těchto místech bylo odkryto kultovní místo oppida.

Výzkum pokračoval jednak dokončením průzkumu sondy I/1985, jednak zahájením výkopů v nově otevřené sondě I/1986 jižně od sondy předešlé. V roce 1986 byl dopracován půdorys objektu č. 1. - chaty vymezené kúlovými jamkami v západní části sondy I/1985/86. Při západním okraji chaty se nově objevily dvě řady kúlových jamek, které nebyly souběžné a kúlové jamky v nich se zřetelně lišily velikostí. Jedna řada obsahovala kúl. jamky o velikosti 12 x 12 cm hl. 30 cm, 15 x 10 cm hl. 18 cm a 12 x 12 cm hl. 20 cm, druhá řada nepatrně vzdálená a sbíhající se s první kúl. jamky o velikosti 25 x 28 cm hl. 35 cm, 20 x 20 cm hl. 25 cm a 20 x 25 cm hl. 30 cm. Z toho lze usuzovat, že jedna řada kúl. jamek tvořila Z stěnu chaty, druhá mohla být pokračováním oplocení kultovního areálu částečně odkrytého v r. 1984. Vedle SV okraje půdorysu chaty jsme odkryli ohniště tvořené rozpadlou mazanicovou krou o průměru 63 x 55 cm s četnými uhlíky. Jižně od půdorysu chaty jsme prozkoumali mělkou laločnatou jámu (s četnými stopami zvířecích nor) o velikosti 115 x 70 cm max. hl. 40 cm, při jejímž SV okraji leželo ohniště tvořené rozpadlou mazanicovou krou o velikosti 65 x 55 cm se zbytky uhlíků.

Ve střední části sondy I/86 východně od půdorysu chaty se objevila jáma oválného půdorysu o průměru 105 x 96 cm, v jejímž šedohnědém hlinitém zásyvu ležely volně roztroušené středně velké kameny. Při vybírání zásyvu jámy jsme zjistili, že od hloubky

10. cm má jáma zhruba čtvercový půdorys o rozměrech 60 x 55 cm a její stěny jsou vyzděny kameny. Kamenné obložení stěn bylo zachováno až do hloubky 70 cm v jižní stěně, až na dno v hl. 80 - 90 cm v severní a východní stěně a od hl. 25 cm až ke dnu v hl. 80 cm v západní stěně. Dno jámy pokrývaly dvě vrstvy plochých kamenů, mezi nimiž jsme našli mj. větší zlomky pozdnělaténské misky se zataženým okrajem a větší množství pozdnělaténských střepů a uhlíky. Jámu lze vyložit jako studánku. Středně velké kameny nalezené na povrchu zásyvu jámy jsou zřejmě zbytky jejího obložení. Při JZ okraji studánky byla odkryta mělká miskovitá jáma o rozměrech 50 x 40 cm hl. 15 cm, v jejímž dně je excentricky umístěna kúlová jamka vel. 22 x 18 cm hl. 45 cm. Jde tedy o další, v pořadí již třetí studánku nalezenou v této sondě. Studánky jsou poměrně malé, zhruba stejného typu, s vyzděnými stěnami a dnem, vyhloubeny v řadě zhruba v SV-JZ směru a umístěny blízko sebe. V jejich zásyvu byly nalezeny střepy pozdnělaténských nádob a zvířecí kosti. Vzhledem k jejich malé velikosti, soustředění v malém prostoru není pravděpodobné, že sloužily k zásobování vodou, také proto, že v sondě II z r. 1984 a 1985 byla prozkoumána studna hl. 170 cm zahloubená až do skalního podloží. Lze proto usuzovat, že uvedené tři studánky měly zvláštní význam a jejich existence zřejmě souvisela s činností předpokládaného kultovního místa.

Ve střední a jihozápadní části sondy I jsme zjistili několik kamenných poloh. Jednak to byla nesouvislá kamenná řada vedoucí zhruba v linii JZ-SV a tvořená menšími a středně velkými kameny, jednak několik kamenných věnců sestavených ze středně velkých kamenů. Ve středu věnců jsme však nenalezli stopy po kúl. jamkách, ačkoliv tři z nich tvořily pravý úhel, takže jsme předpokládali, že zde objevíme půdorys kúlové stavby. Pod kamennou polohou ve střední části sondy byla větší mělká jáma s ohništěm, nadměrnou kumulací střepů a uhlíků.

Ve východní části sondy ležela rozsáhlejší kamenná poloha o rozměrech 380 x 170 cm z drobnějších šterkových a plochých středně velkých kamenů orientovaná zhruba JV-SZ směrem. Při preparaci podlahy jsme zjistili, že pod plochou krytou kameny je větší zahloubená jáma eliptického resp. ledvinovitého půdo-

rysu, orientovaná zhruba V-Z, max. dl. 220 cm, max. š. na V straně 70 cm, max. š. na Z straně 100 cm a max. hl. 55 cm. Zahloubení jámy bylo nepravidelné s četnými laloky (výklenky) v SZ výklenku byla menší kúl. jamka. Ve V části jámy ležely při dně středně velké kameny, které jakoby tvořily kruhové obložení dna v této části. Stopy ohniště nebo opálení kamenů v jámě nebyly zjištěny. Hlinitý šedohnědý zásyp jámy obsahoval četné pozdnělaténské střepy, polovinu přeslenu, uhlíky a ojedinělé drobné přepálené zvířecí kosti. Vedle JV okraje jámy zůstaly stopy po ohništi - silně rozbitá mazanícová kra o vel. 40 x 50 cm. Jižně od jámy jsme odkryli 3 menší kúl. jamky orientované v řadě zhruba V-Z o velikosti 14 x 13 cm hl. 27 cm, 14 x 16 cm hl. 20 cm a 15 x 15 cm hl. 15 cm, a jižněji od této řady samotnou kúl. jamku o vel. 13 x 12 cm hl. 18 cm obloženou kameny.

V ploše sondy byly v její kulturní vrstvě nalézány především pozdnělaténské střepy, několik střepů starohradištních zdobných mnohonásobnou vlnovkou a horizontálními rýhami a ojediněle střepy středověké.

Výzkum byl prováděn za účinné podpory Okresního národního výboru v Chrudimi a Jednotného zemědělského družstva v Bradle. Jeho průběh byl omezován nedostatkem brigádníků.

Již po skončení výkopů jsme zaznamenali zajímavé sdělení místního starousedlíka Ladislava Korábka, který nás informoval o tom, že asi ve vzdálenosti 35 m jihozápadně od zkoumaného areálu stávala kdysi kamenná stéla (menhir), vysoká cca 160 cm, komolého kuželovitého tvaru, která byla v r. 1930 rozstřílena a obsahovala asi 4 m³ kamenné hmoty. Jeden kamenný blok ze stély byl použit do podstavce pomníku M. J. Husa, který dnes stojí před evangelickým kostelem v Hradišti. Existence takového menhiru je velmi zajímavá a může být dalším dokladem pro naši hypotézu o existenci kultovního areálu na oppidu, vyslovenou na základě objevu oltáře s kamennou plastikou hlavy typu Janus,

první svého druhu nalezenou na našem území. Polohu plochy v místě, kde stával menhir, již nebylo možno prozkoumat, ale výzkum bude proveden v roce 1987.

Literatura

- Princ, M. 1986: Archeologický výzkum keltského oppida v Hradišti u Č. Lhotic (okr. Chrudim) v roce 1985. in Zpravodaj KMVČ, Hradec Králové XIII/1, 56 - 58.

Jan Frolík

STAROHRADIŠTNÍ NÁLEZ Z KRČINA U NOVÉHO MĚSTA N. M.

V archeologickém fondu, tvořícím rozsáhlou pozůstalost dr. I. Borkovského, byl při jeho třídění objeven nevelký soubor, označený "Krčín u Nového Města nad Metují".

Popis nálezů:

1. Větší fragment horní části nezdobeného hrnce hnědé, tmavohnědé a šedohnědé barvy. Lepení, okraj obtáčen, makroskopické písčité ostřivo. Slepno a částečně doplněno. Obr. 1, 7.
2. Horní část nezdobené hrncovité nádoby, horní plocha okraje šikmo "tordována". Barva hnědá, světlešedá a cihlověčervená, uvnitř tmavohnědá. Lepení, makroskopické ostřivo (písek, slída), slepeno. Obr. 1, 3.
3. Střep z horní části hrncovité nádoby hnědé a cihlově hnědé, uvnitř šedé a šedohnědé barvy. Lepení, makroskopické ostřivo (písek, slída). Slepno. Obr. 1, 1.
4. Okrajový střep hrnce červené a červenohnědé, uvnitř šedé, béžové a světlehnědé barvy. Lepení, okraj pravděpodobně obtáčen, makroskopické ostřivo (písek, slída). Obr. 1, 4.
5. Nezdobený okrajový střep hrncovité nádoby tmavohnědé, uvnitř šedohnědé barvy. Lepení, okraj obtáčen. Makroskopické ostřivo (písek, slída). Obr. 1, 2.
6. Nezdobený okrajový střep, pravděpodobně hrncovité nádoby světlehnědé, uvnitř šedé barvy. Lepení s výraznými stopami prstů, makroskopické ostřivo (písek). Obr. 1, 6.
7. Drobný střep z těla nádoby, cihlověhnědý. Makroskopické ostřivo (slída). Obr. 1, 5.
8. Hnědý, uvnitř cihlově červený a šedý, nezdobený střep ze dna nádoby. Podsýpka, makroskopické ostřivo (písek, slída).
9. 6 nezdobených střepů z těl nádob hnědých, šedohnědých a červenohnědých odstínů. Lepení, makroskopické ostřivo (písek).

Sumárně lze uvést, že všechny dosud popsané zlomky jsou oxidačně vypáleny a většina z nich je otřelá, nejspíše proto, že výpal je poměrně měkký.

10. 2 nepravidelné, otřelé hrudky cihlově červené a šedohnědé mazanice.
11. 2 zvířecí kosti, a to
  - a) Bos p. f. taurus - os zygomaticum
  - b) neurčitelný zlomek
(Určení provedl dr. L. Peške z AÚ ČSAV Praha).
12. K souboru patří 8 malých nezdobených zlomků novověké keramiky (4 ode dna, 1 otřelý ovalený okraj).

Nálezové okolnosti jsou neobyčejně chudé. Na lístcích, připojených ke keramice, je napsáno, že střepy byly nalezeny v Krčíně u Nového Města nad Metují (podle dnešního rozdělení okres Náchod) "na polích směrem k Luštinci" (možné je i čtení Luštěnci). Nálezy získal (neznámo jakým způsobem) pan Jan Klen z Dobrušky. Soubor byl předán prostřednictvím neznámé osoby dr. I. Borkovskému nejspíše na počátku 60. let (za informaci děkuji dr. V. Vokolkovi) s odkazem na další keramiku z téhož nálezů (?), předanou již dříve. Tato část nálezů je dnes nezvěstná.

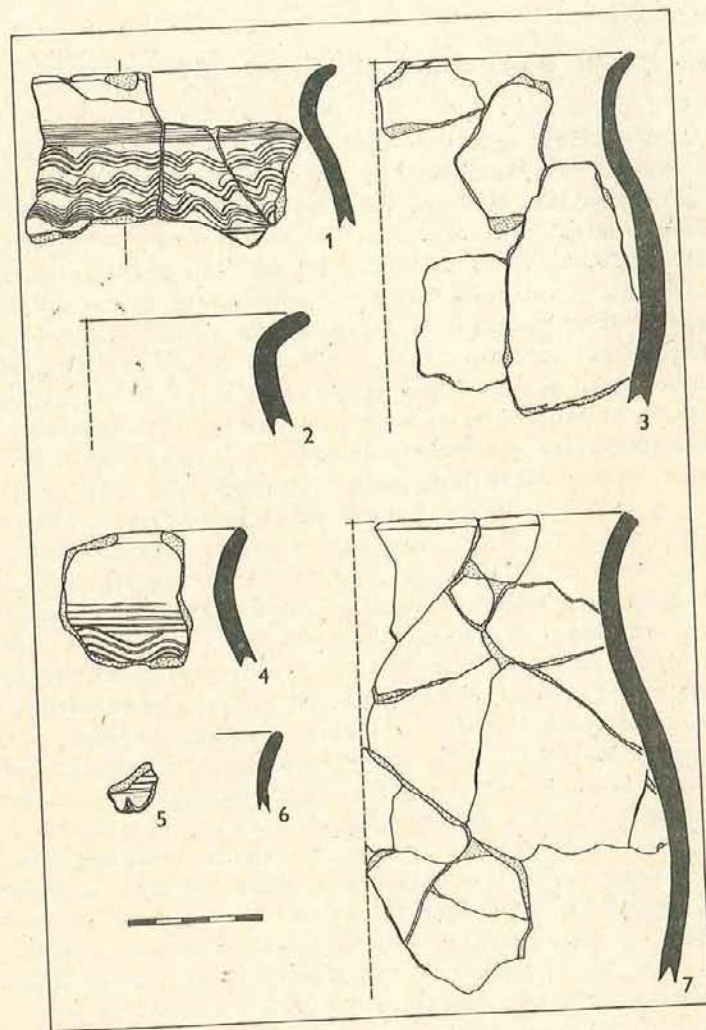
Celý soubor působí jednotně. Pravděpodobnou se jeví úvaha, že jde o část obsahu jinak neurčitelného objektu. Příměs drobných střepů novověkého stáří může pocházet nejspíše z vrstev objektu překrývajících či z ornice. Ostatní keramický materiál je starohradištní. Je tomu tak nejen vzhledem k technologickému provedení, ale i k výzdobě, provedené archaickou několikanásobnou vlnicí, v jednom případě v pásu mezi dvěma hřebenovými liniemi. Všechny okraje jsou jednoduše profilované. Ke starohradištní části souboru patří zřejmě i dochovaný osteologický materiál a mazanice, i když úplnou jistotu vzhledem k nálezovým okolnostem nemáme.

Publikovaný soubor není příliš kvalitní (vzhledem k nálezovým okolnostem) a ani početný. Přesto je jeho zveřejnění užitečné vzhledem k jeho starohradištnímu stáří. Z širšího okolí Krčína jsou uváděny jen dva starohradištní nálezy, a to mohly přímo v Krčíně (v tomto případě ovšem není jisté, že se jedná o

mohyly, natož stáří těchto objektů) a mohylové pohřebiště v blízkých Běstvinách - Halíně (Turek 1956). Z Krčína samotného známe pak jen nálezy mladší, mladohradištní a ze 13. stol. (Sigl 1975, mladohradištní nálezy jsou uloženy v Archeologickém oddělení KAVČ, jemuž děkuji za možnost jejich studia). Sterohradištních nálezů ve východních Čechách je známo obecně velmi málo, a proto i tento nevelký soubor představuje doplněk k našim kusým poznatkům.

Literatura:

- Sigl, J. 1975 : Krčín, o. Náchod, BZO 1971. Praha
 Turek, R. 1956 : Mohyly českých Charvatů, Slavia Antiqua V,
 103 - 157

Jan Klápště

VÝZKUM TZV. HRADIŠTĚ U DOLÁNEK (OKR. SEMILY)

Jako hradiště u Dolánek bývá označována lokalita situovaná na výrazně převýšené ostrožně, ohraničené údolím Jizery a Vazoveckého potoka. Ostrožna nese jméno Na vápeníku a přísluší ke katastrálnímu území Daliměřice (lokalizace: ZM 1 : 25000 03-324 Turnov, Z ... 29 mm, J ... 194 mm). Povrchový průzkum tu dovolil registrovat dva příkopy; první vymezoval plochu lokality na západě, druhý probíhal v odstupe zhruba 50 m a odděloval krátkou část závěru ostrožny. Plocha Vápeníku se přitom neuchovala v původním rozsahu, jižní svah přivrácený k Jizeře byl odláman při stavbě železniční trati a silnice. Dosavadní literatura odtud uvádí nálezy pravěké a středověké, datované nověji do 12. - 13. stol. (Filip 1947, 206n.; Štěpánek 1965, 84; Klápště 1981). Od počátku 80. let se začal měnit způsob využití plochy Vápeníku, dřívější louku nahrazuje intenzivně obdělávaná zahrada. Tato změna znepřístupní pozemek pro archeologické studium a v důsledcích povede k postupné a přitom "tiché" likvidaci lokality. Archeologický ústav ČSAV proto v r. 1985 zahájil předstihový výzkum, jehož výsledky by měly dovolit přesnější datování, funkční klasifikaci, ale také další kompetentní památkovou ochranu tzv. hradiště u Dolánek. K celkové orientaci v terénní situaci lokality posloužily vrty pedologickou tyčí. Celkem 210 vrtů bylo seřazeno do 5 sérií, z nichž 2 sledovaly podélnou osu ostrožny, 3 směřovaly kolmo na tuto osu. Vrty, vedené zpravidla v odstupe 1 m, ukázaly, že na ploše ostrožny probíhal pravděpodobně ještě jeden příkop, vzdálený zhruba 15 m od západního příkopu registrovaného povrchovým průzkumem. Většina ostatních vrtů rozlišovala jen půdní vrstvu a podloží. Výrazný objekt se ovšem projevil při závěru ostrožny, v sousedství tamějšího příkopu. Již ve vrtech zde vystupovaly zlomky přepálené mazanice a uhlíků. Na vrty navázala v r. 1986 první archeologická sondáž. Sonda 1/86 přinesla řez předpokládaným třetím příkopem a dosvědčila jeho interpretaci. Sonda 2/86 zachytila řez objektem při východním příkopu. Prokázala, že se tu nachází zahluubený objekt s výraznými požárovými vrstvami, celkové řešení jeho situace připravujeme na r. 1987. Předběžné posouzení keramických zlomků získaných při dosavadní

sondáží na tzv. hradišti u Dolánek, provedené i v kontextu dalších souborů středověké keramiky z okolí Turnova, naznačuje možnosti upřesnění starších názorů. Ukazuje se, že středověké osídlení Na vápeníku pravděpodobně spadá až do 2. poloviny 13. stol., případně do doby kolem r. 1300. V regionálním vývoji sítě osídlení lze potom tuto lokalitu klást do doby mladší než feudální sídlo na turnovské Hrušticí (Jaroslav z Hruštic, r. 1238), ale do doby starší než nedaleký Hrubý Rohozec, který jako hrad vystupuje na počátku 14. stol. Přesnější řešení těchto otázek ale patří k dalšímu programu výzkumu.

Literatura:

- Filip, J. 1947 : Dějinné počátky Českého ráje. Praha
 Klápště, J. 1981 : O počátcích města Turnova, Praehistorica VIII - Varia archaeologica 2, 289 - 293
 Štěpánek, M. 1965 : Opevněná sídliště 8. - 12. století ve střední Evropě. Praha.

Miroslava Cejpková PŘEDSTIHOVÝ VÝZKUM NA HRADĚ TROSKY V ROCE 1986

Hrad Trosky tvoří jednu z dominant Českého ráje a patří k turisticky velmi atraktivním a hojně navštěvovaným památkám. Současný stav hradní zříceniny si však z bezpečnostních důvodů vynutil její uzavření. V roce 1986 byla po provizorních úpravách zpřístupněna pouze vyhlídka pod věží Pannou. Aby se zabránilo dalšímu poškození lokality a hrad mohl být znovu plně otevřen veřejnosti, přistoupilo KSSPFOP Pardubice v r. 1986 k jeho rekonstrukci. V souvislosti s opravou začal rovněž archeologický výzkum hradu, který provádí ve spolupráci s KSSPFOP Pardubice jako investorem akce KMVČ, pracoviště Pardubice. Na výzkumu pracovali účastníci letního tábora Brontosaura.

Hrad Trosky založil ve 3. čtvrtině 14. stol. Čeněk z Vartenberka. Poprvé se po něm psal roku 1396. Tehdy však již hrad patřil - od r. 1394 - královské komoře. Od Václava IV. získali hrad páni z Bergova. Za jejich vlády hrad r. 1428 vyhořel, v letech 1439 - 1444 ho drželi loupeživí rytíři Šof a Švejkar. Od pánů z Bergova koupil Trosky ve 2. polovině 15. let 15. stol. pan Zajíc z Hasenburka, za jehož vlády byl hrad obležen vojskem Jiřího z Poděbrad. Ránové z Hasenburka spojili panství trosecké s panstvím kosteckým. Toto spojení trvalo i za vlády Šelmbeků (1497 - 1524), Birštejnů (1524 - 1551) a Lobkoviců (1551 - 1559). Pak drželi Trosky Smiřičtí (1559 - 1622), Valdštejnové (1622 - 1821) a Aehrentalové (1821 - 1928). Za jejich vlády bylo spojeno panství trosecké s hruboskalským. V letech 1928 - 1953 vlastnil Trosky Klub českých turistů, od r. 1953 je hrad státní. Trosky zpustly za třicetileté války, r. 1681 zde Balbín našel již zříceninu. (Podobský 1958)

Hrad byl založen na čedičovém skalním útvaru, který tvoří dva výrazné sopouchy a sedlo mezi nimi. Oba sopouchy zaujaly věže, nižší západní hranolová Baba s polygonálním závěrem na jihu, vyšší východní hranolová Panna. Severní část sedla mezi sopouchy zabírá předhradí, jižní hradní jádro rozdělené středním zvýšeným skalním blokem na dvě nádvoří: západní pod věží Babou se stavbami lehčí, dřevěné a hrázděné konstrukce a východní pod věží Pannou, jehož celou východní část zaujímal palác

rozdělený střední zdí ve dva trakty. První a druhé patro paláce bylo osvětleno jen od západu, to je z nádvoří, teprve třetí se otvíralo okny do kraje. Vyhlídka v jižní části paláce pochází ze 40. let 19. stol. Z doby vlády pánů z Aehrentalu, kteří zde provedli první opravy. Přístupová cesta vcházela do hradu branou v severovýchodní hradbě předhradí, celé je přecházela a ústila do západního nádvoří. Střední část a východní nádvoří byly přístupné jen pěšky.

Archeologický výzkum v r. 1986 proběhl v době od 28. 6. do 13. 7. v prostoru západního a východního hradního nádvoří. Bylo vyhloubeno celkem 8 sond, v nichž byl získán archeologický materiál (keramika, kosti, železné a bronzové předměty) datované do 2. poloviny 14. - 17. stol..

V prostoru západního nádvoří pod věží Babou bylo položeno celkem 5 sond. Sonda III, široká 2 m, prořala ve směru sever - jih celé nádvoří. V hloubce 10 - 15 cm od povrchu zachytila valounovou dlažbu s odtokovým žlábkem, vzdáleným od jižní hradby 5,5 m v západním, 5,7 m ve východním profilu. Severní i jižní konec dlažby byly narušené, proto se její původní šířku nepodařilo zjistit. V severní části sondy se nacházely na skále nepatrné zbytky zdi orientované sever - jih, přizděné k severní hradbě.

Sondy V, VI a VII o rozměrech 2 x 2 m, 2 x 1,5 m a 2,1 x 1,8 m sledovaly východní stranu nádvoří od jihu k severu. Skalní podloží zde klesalo od severu k jihu, v jihovýchodním rohu nasedala na prudce klesající skálu silná vrstva sterilního štěrku. V sondě V a VI se objevily spáleništní vrstvy tvořené kusy jílu, mazanicí, popelem a uhlíky, v sondě V byla ve vrstvě s mazanicí objevena bronzová trojnožka. Archeologický materiál nevyklučuje možnost spojit tyto spáleništní vrstvy s požárem hradu r. 1428. Sonda VIII se nacházela v západním konci nádvoří a byla připojena k sopouchu, na němž stojí věž Baba. Z bezpečnostních důvodů nebyla dokončena. Na skalní stěně se objevily 4 kapsy pro trámy, 2 a 2 nad sebou. Výplň sondy, a to až do dosažené hloubky 150 cm, tvořil jílovito hlinitý materiál s kameny, kusy cihel a maltou bez nálezu.

V prostoru východního nádvoří byly umístěny 3 sondy. Sondy I a II se nacházely v severní a jižní polovině severní prostory hradního paláce. Obě sondy byly bez nálezů. V sondě I (1,6 x 2,2 m) se objevila zeď směřující od západu k východu. Její šířka nebyla zjištěna, protože zabíhala pod jižní profil, který se z časových důvodů nepodařilo rozebrat. Také v sondě II (2,5 x 2 m) bylo zjištěno dosud neznámé zdivo zhruba souběžné se střední zdí paláce. Sonda IV (2 x 1,4 m) byla umístěna v jihozápadním rohu východního nádvoří a svou východní stěnou se připojovala k příčné palácové zdi. I zde se objevila dosud neznámá zeď orientovaná sever - jih. Protože zabíhala pod profil, nebylo možné určit její šířku. Archeologický výzkum hradu bude pokračovat v r. 1987.

Literatura:

Podobský, J. 1958 : Dějiny hradu Trosek. Rovenské zvony. Krajské nakladatelství Liberec.

Miroslava Cejpová PŘEDSTIHOVÝ VÝZKUM NA HRADĚ LITICE V ROCE 1986

Hrad Litice, národní kulturní památka, je jednou z nejvýznamnějších hradních lokalit Východočeského kraje. Zřícenina hradu, těžce poškozená zubem času i lomem, umístěná na protějším vrchu, musela být z bezpečnostních důvodů uzavřena veřejnosti. Proto KESPPOP Pardubice, které hrad spravuje, chystá jeho rekonstrukci. V souvislosti s tím začal v r. 1986 předstihový archeologický výzkum hradu, který provádí ve spolupráci s KESPPOP Pardubice jako investorem akce KMVČ, pracoviště Pardubice. Na výzkumu pracovali účastníci letních táborů Brontosaura.

Hrad Litice založili na konci 13. nebo na začátku 14. stol. příslušníci rodu Drslaviců a nazvali ho podle kolébky svého rodu - Litice v západních Čechách. R. 1304 král Václav II. vyměnil polovinu hradu s Půtou z Potštejna za zboží Borské v Prácheňském kraji. R. 1316 zastavil hrad Jan Lucemburský Jindřichovi ml. z Lipé, r. 1333 ho vykoupil kralevic Karel. R. 1341 se mluví o majiteli litického hradu neurčitě. Později ho získali pánové z Lichtenburka za dědičný hrad jejich rodu Lichtenburk. R. 1365 prodal Litici Jan z Lichtenburka Jindřichovi z Lipé. Ve 2. polovině 14. stol. získali hrad pánové z Kunštátu a z Poděbrad a drželi ho celé století. R. 1495 se celé panství dostává do rukou Viléma z Pernštejna. Za vlády pánů z Pernštejna se centrum panství přeneslo na nedaleký Potštejn. R. 1556 koupil panství Arnošt falckrabě na Rýně a hrabě Kladský a část hned r. 1557 se ziskem prodal Václavovi Okrouhlickému staršímu z Kněnic. Po Václavově smrti prodali poručníci jeho ženy a děti celé panství Mikuláši z Bubna na Přestavlcích, po jehož smrti přešel majetek na březenskou větev rodu pánů z Bubna. Od 17. stol. již Litice nebyla obývána, r. 1681 zde Balbín našel zříceninu. (A. Sedláček II/1883, 80 - 87).

Hrad je situován na strmém návrší vybíhajícím z ostrožny obtékané divokou Orlicí. Skládá se ze dvou částí - dolního hradu a jádra obklopeného parkánem. Hradní jádro má tvar kosodélníka s podélnou osou od jihovýchodu k severozápadu. Na kratších stranách stály obytné paláce spojené hradbami: severní je zřícený, jižní se dochoval díky dostavbě na začátku tohoto století.

Jižní palác je v jihovýchodním rohu spojen s čtverhrannou věží s kaplí, na niž navazuje hospodářské křídlo přistavěné k východní hradbě, dnes zcela zřícené. Dolní hrad obklopoval jádro na všech 4 stranách. Val a příkop byly pouze na nejnáze přístupné severní straně, odkud se také do hradu vstupovalo lehce obdélkou, dovnitř otevřenou branou vysunutou do příkopu ze zalomené hradby. Na bránu na východě navazuje nepravidelně lichoběžný přístavek. V severním průběhu obvodové hradby je hranolová, ve východním průběhu podkovovitá bašta, obě dovnitř otevřená. Po dél západní hradby procházela přístupová cesta přes 2. a 3. bránu umístěnou mezi hradbou a parkánem a mezi hradbou a jihozápadním nárožím paláce. Do jádra se vstupovalo průjezdem v jihovýchodní části jižního paláce.

Stavebně historický průzkum hradu dokázal, že jeho stavební vývoj byl daleko složitější než předpokládaly dosavadní výzkumy. Řadu dosud otevřených otázek by měl vyřešit archeologický výzkum.

Výzkum v r. 1986 proběhl v době od 13. 7. do 9. 8.. Bylo vyhloubeno celkem 19 sond, z nichž byl získán archeologický materiál (keramika, kosti, železné předměty) datovaný do konce 13. - 17. stol.. 16 sond se nacházelo v jádře hradu, 3 v dolním hradě. V jádře se sondy soustředily do několika prostorů: sondy X, XI, XII, XV se nacházely v interieru jižního paláce, sondy I, II, VII, IX, XIV, XVIII v jižní polovině nádvoří, sondy III, IV v prostoru východního křídla, sonda V v prostoru severního paláce, sonda VI při jižní nádvoří zdi severního paláce, sonda VIII protínala velkou část nádvoří od severu k jihu. Podařilo se zde objevit (v sondách II, VII, X) zbytky zdiva, které podle horizontální stratigrafie pochází ze starší, dodnes nezachované hradní dispozice, patrně hradu Drslaviců. Zachovaly se pouze základy zdiva v prohlubeninách a puklinách skály. V sondě IX byla zjištěna část objektu, který by bylo možné interpretovat jako cisternu. V sondě VI se nacházely dva horizonty dlažby s odtokovým žlábkem.

V prostoru dolního hradu byly umístěny 3 sondy. Sonda XIII byla v místě styku východní hradební zdi s provizorní hradbou.

Sonda XVI ověřovala existenci kamenné stavby ve východním prostoru delního hradu. Zjistilo se, že zde žádná budova nestala. Sonda XVII byla vyměřena v místě styku hradby a jiho-východní podkovovité bašty. Objevila zde složitou stratigrafii několika zdí. Výzkum hradu bude pokračovat v r. 1987.

Literatura:

Sedláček, A. 1883 : Hrad, zámky a tvrze království českého, díl II.

Tomáš Durdík

PRVÁ ETAPA POVRCHOVÉHO PRŮZKUMU HRADU ŽUMBERKA

Zcela mimo zájem moderního bádání o české hradní architektuře zůstalo kupodivu několik velkých zřícenin. Platí to i o východočeském Žumberku (okr. Chrudim), kde první etapa povrchového průzkumu proběhla 10. 10. 1986.

Prvá historická zmínka o Žumberku se vyskytuje k roku 1318 v predikátu Pilunka ze Žumberka (Tab. vet. 62/312). Politické dějiny hradu charakterizuje časté střídání majitelů (přehled viz Sedláček 1931, 137 - 139). Pány z Boskovic, kteří lokaltu drželi podstatnou část 14. století, v 15. století vystřídali příslušníci menších rodů (Kavalcové z Lipoltic, Jetřich z Žestok, Buchovcové z Buchova, Mikuláš z Holohlav). Komplikovaně se vyvíjela držba hradu na přelomu 15. a 16. století, kdy posléze Jan Janovský ze Soutic roku 1510 prodal celé panství Mikuláši mladšímu Trčkovi z Lípy, ale již roku 1529 je Žumberk opět v držení Janovských. Po Ctiborovi Mazancovi z Újezdce se sňatkem hrad dostal do držení Zárubů z Hustiřan. V rámci dělení majetku uvnitř rodu byl na počátku 17. století hrad rozdělen mezi dva majitele. Koncem 17. století odkázala poslední příslušnice rodu Marie Maxmiliána Zárubová hrad svému strýci a ten jej prodal roku 1700 Rudolfovi Josefovi Františkovi ze Šenfeldu. Žumberk byl připojen k nasavrckému panství, ztratil residenční funkci a počal pustnout. Poslední zpráva o jeho částečném využití pochází z let 1760 - 1770, kdy zde bydlel lékař Devoty.

Opuštěný hrad se začal rychle rozpadat, k tomuto procesu nesporně přispělo bezprostřední sousedství s městečkem i fakt, že v prostoru bývalého předhradí se vyvinul rozsáhlý hospodářský dvůr. Pro stavby ve městě i dvoře byla zřícenina vítaným zdrojem stavebního materiálu. Rychlost zániku hradních konstrukcí názorně ilustruje srovnání nejstaršího vyobrazení hradu z roku 1845 (rytina podle kresby F. A. Hebera - obr. 1) s dokumentací stavu ve 2. polovině 19. století (plán A. Sedláčka - obr. 2 a kresby k prvému dílu jeho Hradů - Sedláček 1931, 135 - 142), fotografie z doby těsně před rokem 1900 (Chytil 1900, 223) a současným stavem (obr. 3).

Roku 1900 byla přímo v areálu hradu postavena nádržka na vodu (Frič 1940, 123). V roce 1937 získal zuboženou zříceninu

Klub českých turistů, který zde od podzimu 1939 do 12. 6. 1940 provedl určité rekonstrukční práce (Anonym 1940, Frič 1940). Hrad byl jednak "vykopán ze sutin péčí řídícího učitele tamní školy V. Láta za dozoru restaurátora hradů KČT J. Friče" a jednak byla opravena branka v hlavní hradbě a tato hradba sama. Celý hrad byl vyčištěn od porostu a udržován (obr. 4). Akce Klubu českých turistů zůstala bohužel prvním a posledním pokusem o péči o chátrající památku; dnes je zřícenina opět zpustlá a zarostlá místy špatně prostupnou vegetací.

Hrad byl založen na skalnaté ostrožně. Prostor původního předhradí, sousedící s kostelem městečka, zaujímá dnes mnohokrát přestavovaný hospodářský dvůr; žádné relikty eventuální fortifikace nejsou patrné. Jádro hradu na čelní straně zajišťoval mohutný šíjový příkop, přecházející v západní boční příkop sledovaný valem, obepínající západní frontu hradu až ke skalnatému opyši žumberské ostrožny. V šíjovém příkopu se nachází vstup do sklepa pod hospodářským dvorem.

Jádro hradu má zhruba pětiúhelný obrys. Po celém obvodu je obíhal parkán. Na Sedláčkově plánu (obr. 2) je jeho průběh zakreslen zcela kontinuálně, dodnes (obr. 3) se parkánová hradba dochovala v podobě tří rozsáhlých úseků. Šířka parkánu kolísala; nejmenší byla při severozápadním nároží. K výraznému zužení parkánu došlo i dodatečnou vestavbou jihovýchodního křídla paláce. Na čelní straně parkán zřejmě přerušovalo těleso vstupní brány. Druhé přerušování představovala slabší příčná zeď, navazující na východní nároží zmíněného mladšího palácového křídla. Tato uzávěra zřejmě před dostavbou mladší části paláce existovala o něco severněji, kde se přikládala k východnímu nároží původního paláce. Pravděpodobnost této úvahy podporuje fragment mohutného opěráku, vystupujícího z vnějšího líce parkánové hradby. Druhé narušení plynulého průběhu vnějšího líce parkánové hradby představuje její zeslabení v půdorysném tvaru kruhové úseče na severní straně. Průběh líce v blízkosti tohoto zvláštního útvaru je plynulý beze stop odsekaných konstrukcí. Pokud zde nějaké existovaly, musel být dnes nad zemí patrný průběh líce velmi pečlivě začištěn. Celá situace si vyžádá další detailní studium; mohlo by se

jednat např. o pozůstatek v době života hradu odstraněné věže. Z hlavní hradby jádra, A. Sedláčkem (obr. 2) zakreslené ještě v úplnosti, se dnes dochoval pouze úsek od nároží paláce až k oblému nároží čela hradu. Těleso hradby prolamuje segmentově sklenutý průraz branky, kterým se dnes vchází do hradního nádvoří. Původně šlo evidentně o vstup z nádvoří do parkánu. Ostění branky se nedochovalo a jeho prostor byl zjevně zkomenlen při úpravách KČT. V těsné blízkosti nároží čela hradu se dochoval fragment schodiště, umožňujícího původně spojení nádvoří s ochozem hradby.

Nejvýraznější částí dnešní zříceniny jsou pozůstatky paláce zaujímajícího nejhraněnější severní stranu hradu. S výjimkou mladšího jihovýchodního křídla se dochovaly částečně do výše druhého patra vnější stěny. Nádvoří zeď, A. Sedláčkem ještě v úplnosti zakreslená, až na nepatrné fragmenty a terénní náznaky zcela zanikla, stejně jako dělicí příčka původní palácové budovy. Palác prodělal složitější stavební vývoj. Nad zemí patrné konstrukce si bohužel nezachovaly žádné architektonické články, prakticky všechny patrné velké okenní otvory přísluší až mladším fázím života hradu. Přestože právě objekt paláce si vyžádá další detailní studium a dokumentaci, lze již v rámci tohoto předběžného sdělení načrtnout jeho základní vývojové etapy. Nejstarší palác byla dlouhá lichoběžná budova zaujímající celou severní stranu hradního jádra a na východě vystupující z jeho obrysu do parkánu. Severozápadní nároží bylo vyzděno zaobleně, jihovýchodní pravouhle. Zda Sedláčkem zakreslené vnitřní dělení náleží již této fázi nelze bez výzkumu rozhodnout. V časově prozatím bližší neurčené době bylo přistavěno na spáru křídlo jihovýchodní, navazující na část paláce vystupující do parkánu a zvenčí přiložené k hlavní hradbě. Toto řešení patří k méně běžným, zvláště pokud nádvoří zůstalo nezastavěno. Výrazný terénní relikt při západním konci zaniklé nádvoří fronty paláce je nejspíše pozůstatkem dalšího křídélka, tentokrát vloženého do nádvoří. Tento relikt není zakreslen na Sedláčkově plánu (obr. 2). Celý palácový komplex byl výrazně přestavěn za Zárubů z Hustiřan v renesanci. Tehdy evidentně vznikl skarp zajišťující severovýchodní nároží a podoba naprostě většiny docho-

vaných otvorů. Pokud je patrné, byl palác plochostropý; na západní zdi je dosud dobře patrný ústupek pro uložení stropu. Fasády byly v rámci této stavební fáze opatřeny psaníčkovými sgrafity až do nedávna dobře patrnými např. na jižním průčelí jihovýchodního křídla. Zpřesnění detailů stavebního vývoje paláce a zaměření jeho vyšších úrovní bude úkolem dalších etap povrchového průzkumu.

V západním koutě nádvoří, v prostoru bývalého nároží hlavní hradby, je dnes patrný mohutný homolovitý útvar, připomínající zaniklou věž. Na jeho vrcholu nalézáme otvor větráku a čtverhranný, dnes neotvíratelný železný poklop. Podle sdělení místních občanů se pod ním nachází hluboká čtverhranná prostora. Na Sedláčkově plánu (obr. 2) je zakresleno pouze nároží hradby s vyvýšeným terénem. Objekt je s největší pravděpodobností možno považovat za onu nádržku na vodu, zbudovanou v roce 1900. Do jaké míry byly při její stavbě využity starší konstrukce (hradba, eventuální zbytky věže) nelze vzhledem k nepřístupnosti interieru objektu rozhodnout.

Vstup do jádra zřejmě umožňovala čtverhranná věžovitá brána v čele, vyplňující parkán. A. Sedláček (obr. 2) zakreslil ještě její kompletní půdorys, dnes je zřejmě v důsledku terénních zásahů v souvislosti s budováním zmíněné nádržky v podobě terénního reliéfního reliktu patrná pouze jedna z bočních stěn.

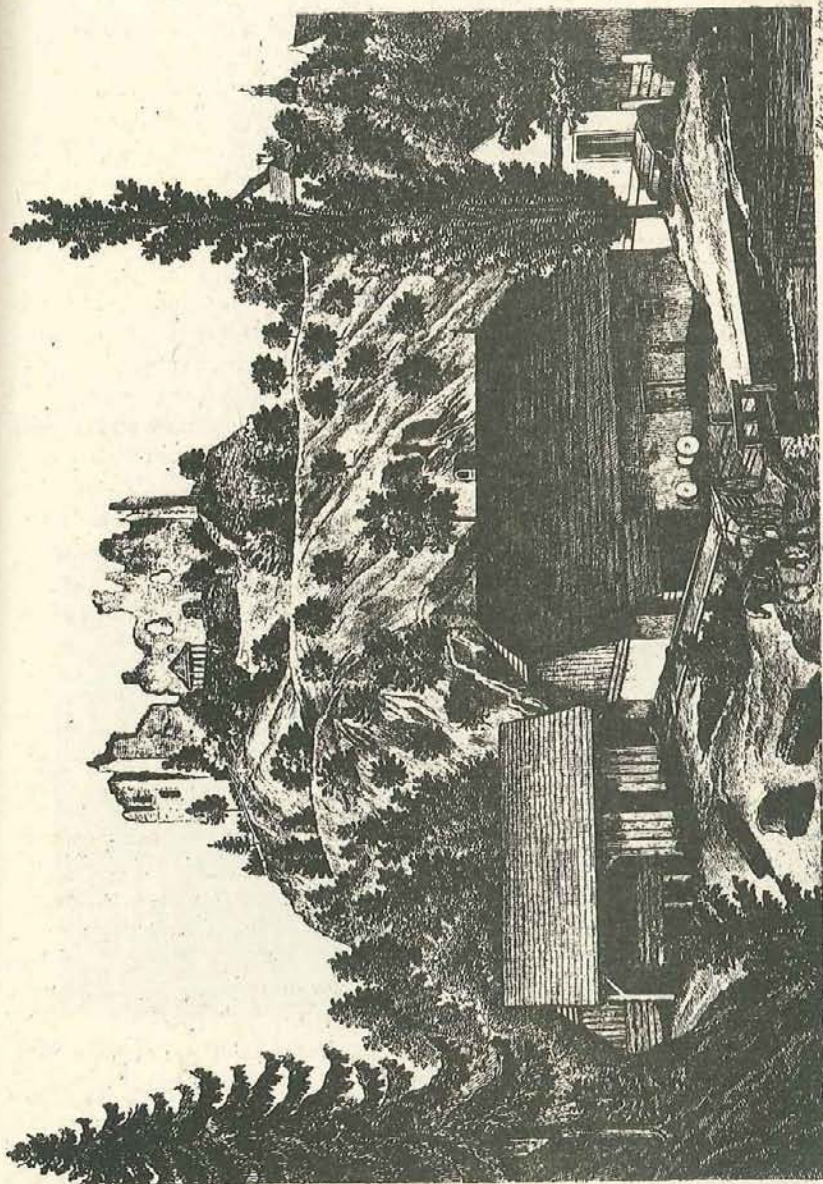
Svími rozměry odpovídá zjištěná středověká podoba Žumberka menšímu šlechtickému hradu 1. poloviny 14. století, kam lze jeho vznik klást i na základě písemných pramenů. V této době se i častěji vyskytuje manýra užívání oblých nároží (byť pochopitelně tento prvek necharakterizuje žádný stavební typ, jak soudila např. D. Menclová 1976). Pro posouzení typové příslušnosti hradu je klíčovou otázkou existence a podoby hlavní věže. Pokud by zde takováto stavba existovala (nejspíše v prostoru subrecentní nádržky), šlo by o jednu z variant bergfritové dispozice. Hlavní věž mohla rovněž být průjezdní věž nad branou (jak tomu bylo např. již ve 13. století na královském Kamýku nad Vltavou), o jejíchž proporcích však prakticky nic nevíme. A. Sedláček (1931, 135 - 137) ve svém popise žádnou věž neuvádí, nicméně ji předpokládá ("Zdá se, že bývala tu věž, ale že se záhy rozvalila"). Při popisu výtržností z roku

1598 (Sedláček 1931, 141) se však věž, sloužící jako vězení, připomíná. Jelikož necituje pramen, není zřejmé, zda formulace "do věže vsaditi" je formulací historického pramene, či Sedláčkovou. Západní nároží hlavní hradby, zakreslené A. Sedláčkem (obr. 2), je v protikladu k zachovanému východnímu pravoúhlé. I tato skutečnost by mohla napovídat, že zde existovala nějaká stavba. Hrad však v době svého vzniku mohl existovat i bez velké věže. Hlavní tíha obrany by pak ležela na mohutné hlavní hradbě a předsunuté hradbě parkánové. Bezvěžové hrady se vyskytovaly běžně již ve 13. století a značného rozšíření nabyly především na Moravě, odkud nepochybně mohly ovlivnit hradní produkci východních Čech (stalo se tak zřejmě např. na Ronově či u několika hradů s plášťovou zdí). Poloha a prostorové vztahy paláce však tento směr úvah příliš nepodporují:

Přestože typologická klasifikace Žumberka není dosud bez archeologického výzkumu jednoznačně možná a výsledky první etapy povrchového průzkumu navozují řadu otázek, je zřejmé, že lokalita představuje důležitý a zajímavý, dosud neopodstatněně opomíjený a přitom plnohodnotný pramen k poznání východočeské hradní architektury, jemuž zůstáváme dosud mnohé dlužni. Proto, i když povrchový průzkum hradu není ještě dokončen, bylo účelné na Žumberk formou tohoto předběžného sdělení upozornit.

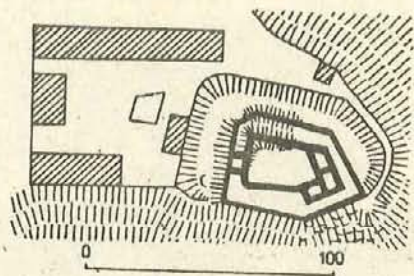
Literatura:

Anonym 1940	: Oprava hradu Žumberka na Chrudimsku. ČT LII, 46.
Frič, J. 1940	: Žumberk, hrad KČT. ČT LII, 123.
Heber, F. A. 1849	: Böhmens Burgen, Vesten und Bergchlösser VII, Prag.
Chtil, K. 1900	: Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Chrudimském. Praha.
Menclová, D. 1976	: České hrady 1., 2. vydání. Praha.
Sedláček, A. 1931	: Hrady, zámky a tvrze království českého 1., 2. vydání. Praha.
Tab. vet.	: Reliquiae tabularum terrae citationum vetustissimae. ed. F. Dvorský et. J. Emler. Praha 1868.

Žumberk

Žumberk hrad, okr. Chrudim. Zřícenina hradu v roce 1845. Podle kresby F. A. Hebera ryl Harnisch. Reprofoto K. Vlček.

OBR. 2

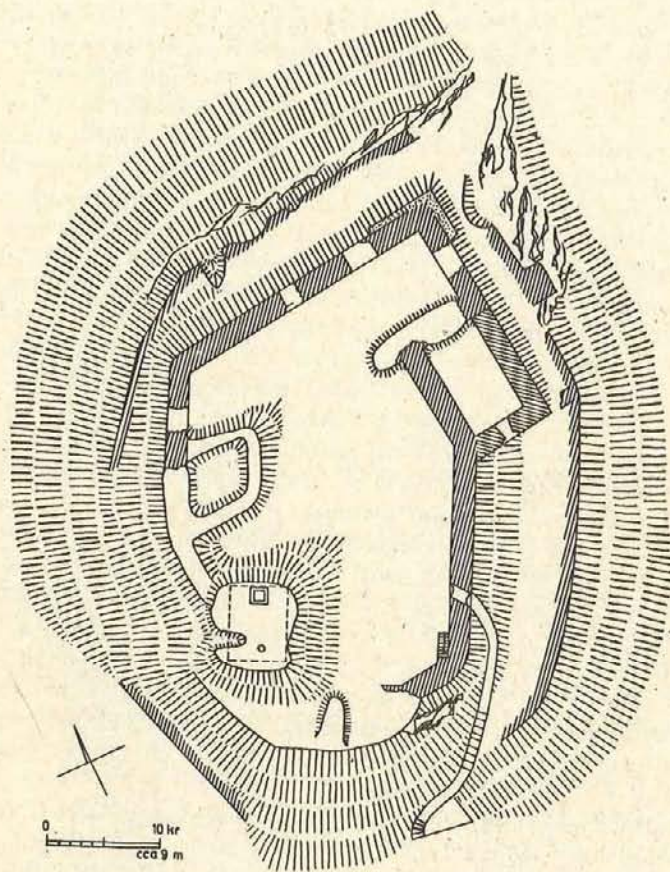
Žumberk hrad, okr. Chrudim. Situace hradu v 2. polovině 19. století podle A. Sedláčka. Kresba autor.

OBR. 4

Žumberk hrad, okr. Chrudim. Palác hradu v pohledu z nádvoří. Stav po vyčištění KČT na počátku 40. let 20. století. Reprofoto H. Toušková.

OBR. 3

Žumberk hrad, okr. Chrudim. Terénní náčrt půdorysu jádra hradu ze dne 10. 10. 1986. Sever určen podle hodinek. Kresba autor.

Vladimír Wolf, Jiří Sigl, Luděk Jirásek
NEZNÁMÁ OPEVNĚNÁ LOKALITA V HAJNICI, OKR. TRUTNOV

Při povrchové terénní archeologické prospekci v okrese Trutnov jsme si na podzim roku 1984 povšimli v nivě ve východní části katastru obce Hajnice (m. č. Kyje) mírné vyvýšeniny se stavením. Po bližším ohledání v téže době jsme zjistili nepochybně fortifikovanou lokalitu, zatím zcela neznámou a v písemných pramenech i dosavadní vlastivědné literatuře nezmiňovanou. Určité pochybnosti mohl vzbuzovat fakt, že východně od této lokality se rozkládal od 16. až do 19. stol. velký rybník a vlhké louky kolem něho a tak se snad mohlo uvažovat i o případné meliorační úpravě kolem pozdějšího statku. Proto bylo rozhodnuto provést v květnu 1985 zjišťovací archeologický výzkum, který provedl kroužek ČSSA z Trutnova pod metodickým vedením PhDr. Jiřího Sigla (arch. odd. KMVČ Hradec Králové). Výzkum bylo možno provést díky velkému pochopení majitelů pozemku manželů Hartmanových z Jaroměře.

Brusnice (později Německá Brusnice, dnes Hajnice) se poprvé připomíná coby městečko v r. 1260. Tehdy Idík ze Švábenic daroval špitálu zderazských křižovníků Božího hrobu mj. i kapli, tj. patronát kostela v Brusnici. (CDB V/1, 336-337; Wolf-Kalistová 1964, 37; Šilhan 1981) Brusnice se pak v této souvislosti připomíná ještě r. 1301, kdy král Václav II. potvrdil darovací listinu Idíkovu a její potvrzení biskupem Janem z r. 1260. (Reg. II, č. 1872; Čelakovský 1895, 132; Hrabová - Beneš, 1964, 115 - 116). Údaje o Brusnici jsou zde pouze převzaty ze starších listin a nezmnožují tedy naše poznatky o osudech tohoto městečka, spíše trhové vsi, po r. 1260. Je zřejmé, že je potvrzen starší stav.

Další historicky ověřené zprávy o Brusnici pocházejí až z poloviny 14. století. V r. 1354 byl ustanoven plebánem Jan z Frýdlantu, který měnil s plebánem Mikulášem. (IC I/1, 20; Kurka 1914, 555; Boháč 1983, 311). Patronátní právo patřilo i nadále zderazskému klášteru. Bylo tomu tak až do 90. let 14. století.

V dosavadní historické a vlastivědné literatuře se až na jedinou a ne zcela určitou zmínku (Demuth 1901, 456) o naší opevněné lokalitě nehovoří. Existenci lokality prokazují však historicko-kartografické materiály, a to první vojenské mapování zv. Josefské z let 1764-81 a indikační skica z r. 1841. Obě mapy zobrazují okrouhlou lokalitu obklopenou příkopem.

Dosavadní stav poznání historie obce Brusnice (Hajnice) je velmi neutěšený. Právě tak nebyl na katastrálním území obce zatím prováděn archeologický výzkum, a výjimkou malého záchraného a vlastně již zpožděného výzkumu dr. Vladimíra Wolfa z r. 1966. Tehdy byla ve výkopu mezi čp. 4 a 5 ve středu obce nedaleko kostela zjištěna kulturní vrstva se zuhelnatělým dřevem, mazanicí, struskou a zlomky keramiky, které byly datovány částečně do konce 13. - 14. století, z větší části však do století 16. - 17. (Wolf 1966, 178).

Je třeba ještě připomenout, že ve 13. a 14. století naše opevněná lokalita včetně vsi Brusnice ležela na samém severním okraji rozsáhlého lesního komplexu Království, který byl kdysi, v předkolonizačním období, součástí rozsáhlého pomezního hvozdu.

Lokalita leží v téměř 600 m široké nivě pravého přítoku potoka Běluňky na východním okraji obce Hajnice, cca 500 m jihozápadně od silniční křižovatky Hajnice - Studenec - Maršov u Úpice, asi 150 m jižně od silnice Hajnice - Úpice, v nadmořské výšce 475 m n. m. (čísla parcel 83, 774/2, 775). Východně od ní existoval ještě v 18. století velký rybník, jeden ze soustavy zdejších rybníků. Lokalita převyšuje okolní terén o cca 180 - 200 cm.

Její tvar je prakticky kruhový o průměru 75 - 78 m (měřeno od vnějšího okraje příkopu), vlastní pahorek pak má průměr cca 50 - 55 m (cca 2 100 m²). Dnes na lokalitě stojí obytná budova čp. 159 (staré číslo 51) se stodolou, povrch je z větší části zatravněn. Při jihovýchodním nároží stavení je vyhloubená studna s kamenným ostěním o průměru 150 cm a hloubce cca 300 cm.

Téměř kolem celé lokality je patrný příkop, dosahující šíře 600 - 800 cm, silně zanesený a na severní straně zamokřený, dnes hluboký cca 50 - 60 cm. Stopy po valové fortifikaci

i po příkopu jsou nejvíce patrné na severním okraji lokality. Podle toho byl zvolen i prostor k vyhloubení sondy.

Prostor vlastní lokality je téměř rovný, v severovýchodním sektoru se mírně, o téměř 150 cm, zvyšující. Dnešní příjezdová komunikace porušila na západní straně valové těleso a jeho materiálem byl zde příkop zasypán v šíři cca 10 - 12 m. Původní vjezd na lokalitu byl dle našeho názoru pravděpodobně na východní straně a v jeho severním sousedství, kde dnes stojí stodůlka, lze předpokládat na pahrbku snad obytné srubové stavení věžovitého charakteru, které bylo při vjezdu na lokalitu důležitým fortifikačním prvkem. Umístění studny téměř uprostřed lokality napovídá, že celá opevněná plocha mohla být, jak doložil i vlastní výzkum, obklopena obytnými i hospodářskými objekty lehké konstrukce. Nelze vyloučit, že obvodový příkop mohl být napájen z nedalekého potoka.

Popis výzkumu

Sonda I o šířce 100 cm a délce 700 cm byla položena v prostoru dosud patrného mělkého valového tělesa ve směru severozápad - jihovýchod na severním obvodu pahorku v místě, které se zdálo nejvhodnější pro zachycení tělesa valu i přílehlajícího vnitřního prostoru.

Po skrytí cca 30 - 40 cm vrstvy ornice, humusovité hlíny částečně písčité (obr. V, na profilu č. 1) byla v severní části až do vzdálenosti 280 - 290 cm od severního okraje zjištěna šedožlutá jílovitopísčité hlína s příměsí uhlíků (na profilu č. 3). Na ni navazovala až do vzdálenosti 550 cm od severního okraje červená tuhá hlinitopísčité výplň zahloubeného objektu (na profilu č. 2) a na tu pak až do konce sondy hnědočervená písčité hlína s nepatrným výskytem uhlíků (na profilu č. 4).

Zahloubený objekt přisazený k valovému tělesu byl červenou tuhou hlinitopísčitou zeminou vyplněn do hloubky 50 - 60 cm, pod touto výplní pak byla zjištěna 10 - 15 cm silná vrstva šedožluté jílovitopísčité hlíny s příměsí uhlíků. Tato vrstva obsahovala zlomky keramiky, silnou vrstvu uhlíků a zbytky dřeva. Patrně šlo o vrstvu izolační, v horní části pokrytou dřevem. Na její bázi nasedala žlutohnědá silně písči-

tá a zvodnělá hlína (na profilu č. 5), která podbíhala i pod vrstvu č. 4. Na dně vrstvy č. 3 bylo zjištěno ve východní části sondy několik kamenů, které doprovázely ve vzdálenosti cca 500 cm od severního okraje sondy pruh zuhelnatělého dřeva, širého cca 10 cm, interpretovatelného snad jako prkennou plentu. Ve vzdálenosti 600 cm byla na bázi vrstva č. 4 zjištěna poloviční mělká kúlová jamka o vnitřním průměru 25 cm a hloubce cca 8 - 10 cm.

Zapuštěný objekt zjištěný sondou snad lze interpretovat jako obytnou či hospodářskou prostorou přisazenou k valu s patrně dřevěnou podlahou a snad odlehčenou stavební konstrukcí. Stávající sonda nedovoluje vyslovení dalších závěrů.

Popis nálezů

Sonda I

Výplň objektu (červený permský písek)

- 1 - Střep z okraje nádoby, který je na vnější straně zesílený, oble ukončený a na vnitřní straně prožlabený. Povrch i vnitřek pokryt světle a tmavěhnědou polevou. V partii ukončení okraje je bíle malovaná horizontální linie. Střep je červenavě okrový, tvrdě vypálený. Rozměry 1,3 x 1,3 cm.
- 2 - Střep z horní části těla nádoby, má nezdobený povrch. Povrch i vnitřek je hlazený, světle hnědé barvy. Střep je tvrdě vypálený. V materiálu střepu je menší příměs slídy. Rozměry 3,2 x 1,8 cm.
- 3 - Střep ze stěny nádoby, na vnitřní straně stopy po lepení. Povrch i vnitřek je černošedý, tvrdě vypálený. Střep je částečně slínovaný. Rozměry 4,5 x 3,6 cm.
- 4 - Dva střepy ze stěny nádoby, které jsou na povrchu světle hnědé, drsné. Vnitřek je drsný, světle hnědý. V materiálu střepu je písčité ostřivo. Střepy jsou kvalitně vypálené. Rozměry 3,6 x 1,5 cm, 2,5 x 1,9 cm.

- 5 - Střep ze stěny nádoby. Povrch je hlazený, světlešedý. Vnitřek je hlazený, černý se zbytky polevy. Střep je velmi tvrdě vypálený.
Rozměry 2,2 x 2 cm.
- 6 - Sedm (7) atypických střepů ze stěn různých nádob, které jsou na povrchu hlazené či mírně zdrsňené, špinavěokrové až rezavě, světle hnědé barvy. Na vnitřní straně je poleva tmavěhnědá a zelená. Střepy jsou kvalitně vypáleny.
Rozměry 1,5 x 1,7 cm - 3,5 x 3,1 cm.
- 7 - Zlomek střepu pocházejícího z technické části kachle (?). Povrch i vnitřek je hlazený, světle hnědý. Střep je tvrdě vypálený. Na vnitřní straně jsou stopy po očazení.
Rozměry 5,7 x 5 cm.

Dno objektu

- 1 - Dva střepy z těla hrncovité nádoby, která je na povrchu zdobena mělkými vodorovnými žlábkami. Povrch je setřený, černošedý. Vnitřek je zdrsňený, světle hnědý a šedočerný (stopy po očazení). Střep je tvrdě vypálený. V materiálu střepu je hrubší písčité ostřivo s menší příměsí slídy.
(Tab. I - 1).
Rozměry 10 x 6,2 cm.
- 2 - Střípek ze stěny nádoby, který je na povrchu zdobený úzkými vodorovnými rýhami. Povrch je zdrsňený, hnědavý. Vnitřek je drsný, šedočerný. Střep je tvrdě vypálený. V materiálu střepu jsou křemínky a příměs slídy.
(Tab. I - 2).
Rozměry 2,7 x 2,8 cm.
- 3 - Střep ze stěny nádoby, jenž je na povrchu nezdobený. Povrch je mírně zdrsňený, světlehnědé barvy. Vnitřek je drsný, šedočerný. Střep je tvrdě vypálený.
Rozměry 3,8 x 2,5 cm.
- 4 - Střep ze spodní části nádoby. Povrch je částečně pokrytý slabou hnědavě zbarvenou vrstvičkou. Vnitřek je drsný, světle hnědý. V materiálu střepu jsou drobné křemínky a slída. Střep je tvrdě vypálený.
Rozměry 3,6 x 4 cm.

- 5 - Dva střepy ze stěny stejné nádoby (jako č. 4), které jsou na povrchu zdobeny středně širokými vodorovnými rýhami s většími, nepravidelnými mezerami mezi sebou. Povrch je setřený, nyní drsný, světle hnědé barvy. Vnitřek je drsný, původně pokrytý slabou hnědavou vrstvičkou, světle šedavé barvy. Střep je tvrdě vypálený. Písčité ostřivo a slída.
(Tab. I - 3, 4).
Rozměry 5,5 x 4,5 cm, 4,5 x 3,2 cm.
- 6 - Sedm atypických střepů ze stěny stejné nádoby (jako 4, 5), které mají povrch i vnitřní stranu setřenou, nyní drsnou, hnědé a šedé barvy.
- 7 - Zlomek mírně zkorodované železné tyčinky oválného profilu s písčitou krustou na povrchu.
Rozměry D - 3,8 cm, Ø 1,2 cm.

Výplň objektu

Menší nevýrazný keramický soubor, který je tvrdě vypálený, na povrchu i vnitřní straně zbarvený okrově či červenavě, často zejména na vnitřní straně pokrytý hnědou či zelenou polevou. Rovněž jediný typ okraje je zdobený polevou a bílým malováním. Tento soubor keramiky můžeme charakterizovat jako recentní a datovat jej rámcově do 17. - 18. stol.

Dno objektu

Menší keramický soubor, který z převážné části pochází ze 2 nádob. Střepy jsou zdobené mělkými vodorovnými rýhami, někdy žlábkovitěho charakteru. Povrch i vnitřní strana byla většinou původně pokryta slabou hnědou či šedohnědou vrstvičkou. V materiálu střepu je písčité ostřivo. Střepy jsou kvalitně vypálené. Soubor je poměrně malý a nemá výrazné typy. Na základě materiálu a výzdoby jej můžeme rámcově datovat do 14. stol.

Závěry

Kruhová lokalita o značném průměru vlastního pahorku přes 50 m představuje na Trutnovsku, ale nejen na něm, ojedinělý typ feudálního sídla, zbudovaného v potoční nivě. Kruhový půdorys tvrdí sám o sobě podle dosavadních poznatků přísluší 13. stole-

tí. Naše lokalita je patrně hybridním typem mezi typem a obvodovou zástavbou (tento typ byl užíván po velkou krátkou dobu) a typem s volně stojící obytnou stavbou. (Chotěbor 1982, 1983). Když jsme se v minulosti zabývali švábenickou fortifikační soustavou ze sklonku 13. století na Trutnovsku (Wolf 1977), nedoceňovali jsme fakt, že původní sídlo Švábenic v úpském kraji, hrad Úpa v sousedství stejnojmenné tržní vsi, podle něhož se psali r. 1260, měl podobnou polohu jako hajnická lokalita. Neznáme sice zatím jeho tvar, ležel však v nivě řeky Úpy poblíž dnešního kostela sv. Václava v Horním Starém Městě (Petera 1868; Šnajdr 1902-3; Píř 1909). Zdá se tedy velmi pravděpodobné, že i opevněná lokalita v Hajnici mohla ve 13. století, s přesahem do století 14., zajišťovat švábenický kolonizační proces v oblasti jižně od Trutnova, na okraji lesa Království. Podobně jako jiné švábenické lokality (Rechenburk, Horní Vlčice, Schlossberg u Poříčí) ztratila i hajnická na přelomu 13. a 14. století, resp. na počátku 14. století, svou funkci, proto o ní jako u výše uvedených příkladů v písemných pramenech neslyšíme.

Tvar lokality nás navíc přivádí i k možnostem srovnat ji s podobnými lokalitami. Zde je nejzajímavější, že i další švábenické sídlo na Moravě, ve Švábenicích na Vyškovsku, má obdobný tvar i parametry a že poměrně značnou rozlohu měla i kruhovitá tvrz v rovinném terénu, s příkopy napájenými z blízkého potoka, v Českých Heřmanicích u Litomyšle, po nichž se psal na počátku 14. století Vítek ze Švábenic (Nekuda-Unger 1981, 283; Pokorný 1970, 186-188; Musil 1980, 15). Potvrzuje to svým způsobem poznatek Petra Chotěbora, že stavební podoba tvrzí byla ovlivněna částečně terémem, ale i náhodnými okolnostmi (přání stavebníka, jeho vzdělání, finanční možnosti, příbuzenské a osobní vztahy k ostatní šlechtě apod.) (Chotěbor 1983, 517). Podobných příkladů takovýchto kruhových lokalit je samozřejmě hodně (např. Ervěnice, Modliškovice, Čimice ad. ad.), pro nás však je ale nepochybně závažným poznatkem skutečnost, že průměr naší kruhové lokality je výrazně vyšší než v jiných případech, což svědčí o významu, který stavebník přikládal této lokalitě na okraji lesa Království i o předpokládaném větším množství osídlených na ní.

Fortifikovanou lokalitu v Hajnici klademe tedy do 2. poloviny 13. a na počátek 14. století, tedy do období počátků trutnovského manství. Zřejmě i držitel tohoto sídla byl trutnovským manem do nám blíže neznámé doby ve 14. století, kdy vsi Brusnice i Kyje připadly k panství vizmburskému.

Zjišťovací archeologický výzkum z r. 1985 doložil potřebu zkoumání dalších opevněných lokalit na Trutnovsku a zároveň přispěl i k doplnění našich poznatků o tomto regionu pro dobu, z níž máme dnes k dispozici jen omezené množství písemných pramenů.

Konečně by bylo jisté vhodné a nesporně potřebné pokračovat na této lokalitě v dalším, i když jistě prostorově omezeném výzkumu. Částečně se tak stalo na podzim r. 1986 a na jaře r. 1987, o čemž podáme zprávu v dalším svazku Zpravodaje KMVČ.

Literatura:

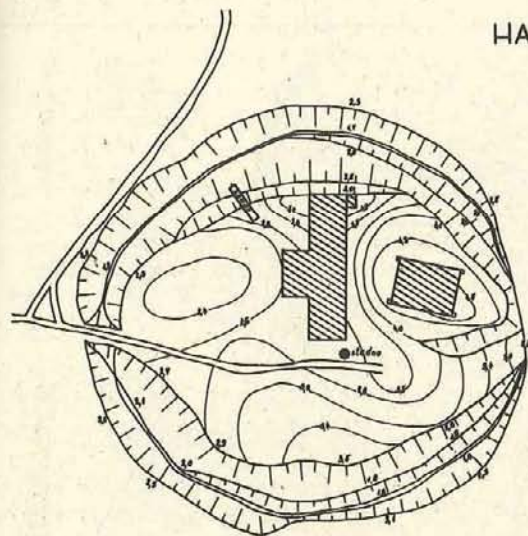
- Boháč, Z. 1983 : Nesnáze při lokalizaci zeměpisných jmen ve středověkých pramenech (na základě rozboru konfirmačních knih). Onomastický zpravodaj, XXIV. Praha.
- CDB : Codex diplomaticus Bohemiae, V/1 Praha 1974
- Čelakovský, J. 1895 : Privilegia královských měst venkovských, II. Praha
- Demuth, J. 1901 : Der politische Bezirk Trautenau. Trutnov.
- Hrabová, L. - Beneš, J. 1964 : Nejstarší listiny k dějinám Trutnovska. Krkonoše - Podkrkonoší 1963 (1). Havlíčkův Brod.
- Chotěbor, P. 1982 : K situaci a stavební podobě vesnických feudálních sídel. Archaeologia historica 7, 357-365. Brno
- 1983 : Příspěvek ke studiu stavební podoby tvrzí. Archaeologia historica 8, 513-517. Brno.

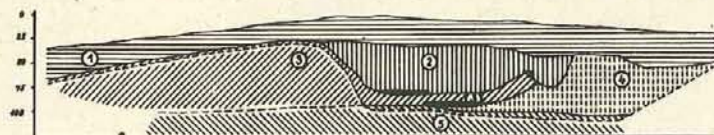
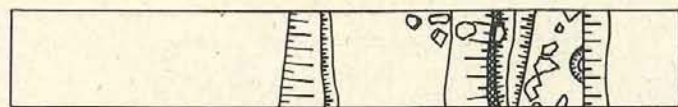
- Kurka, J. 1914 : Archidiakonáty kouřimský, boleslavský, hradecký a diecese litomyšlská (Místopis církevní do r. 1421). Praha.
- LC : Libri confirmationum I/1
- Musil, F. 1980 : Hradky a zámky okresu Ústí nad Orlicí. Ústí nad Orlicí.
- Nekuda, Vl. - Unger, J. 1981 : Hrádky a tvrže na Moravě. Brno
- Pfě, J. L. 1909 : Starožitnosti země české, III/1. Praha.
- Petera, F. 1868 : Chrám sv. Václava v Starém Trutnově. Památky archeologické, 209 - 216.
- Pokorný, F. 1970 : Švábenice. Rod pánů ze Švábenic. Brno.
- Šilhan, J. 1981 : Kaple a kaplan. Archaeologia historica 6, 248-251.
- Šnajdr, L. 1902-3 : Románský kostel sv. Václava v hradišti Úpském. Památky archeologické, 578-580.
- Wolf, Vl. 1966 : Archeologický nález v Hajnici. Vlastivědná práce Trutnovska.
- 1977 : K problematice středověkých horských hrádků ve východním podhůří Krkonoš. Archaeologia historica 2, 105 - 115. Brno.
- Wolf, Vl. - Kalistová, J. 1964 : Počátky města Trutnova. Krkonoše - Počkrkonoší 1963 (1). Havlíčkův Brod.

HAJNICE - KYJE

čp. 159 (51).

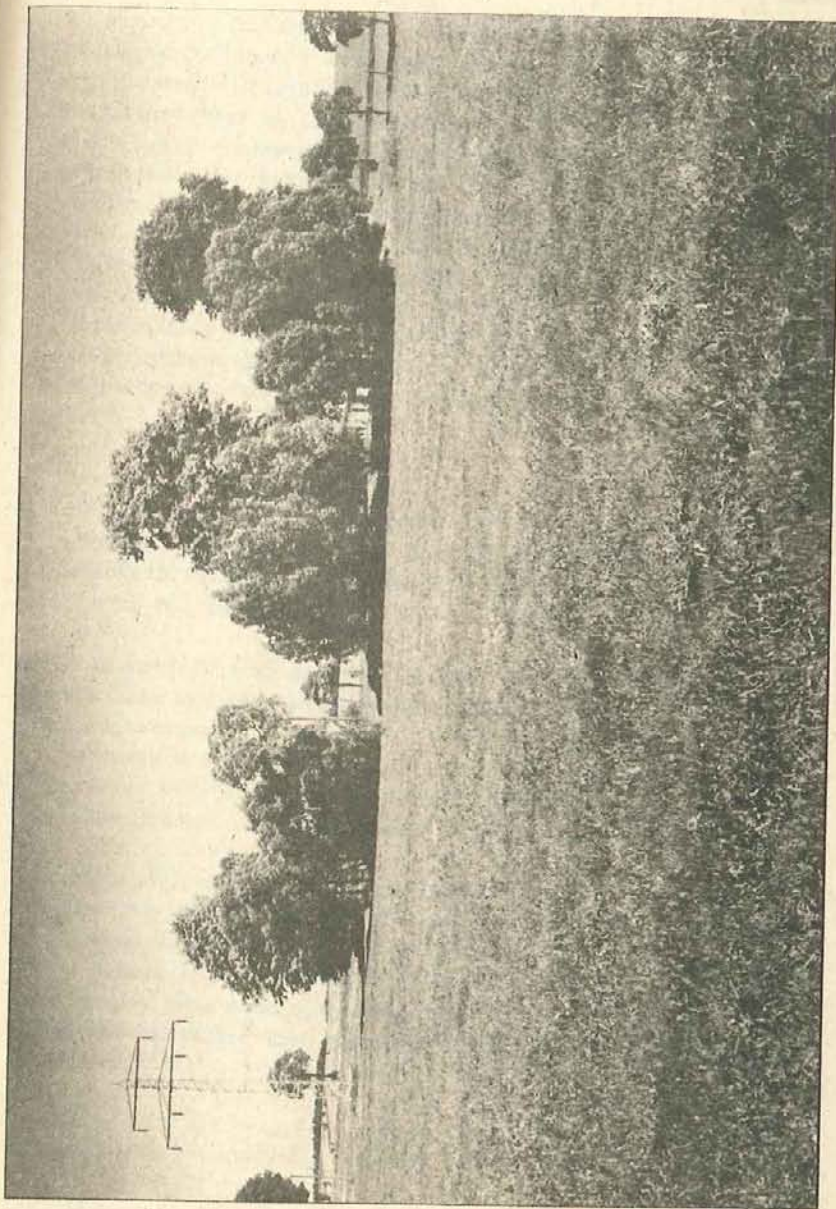
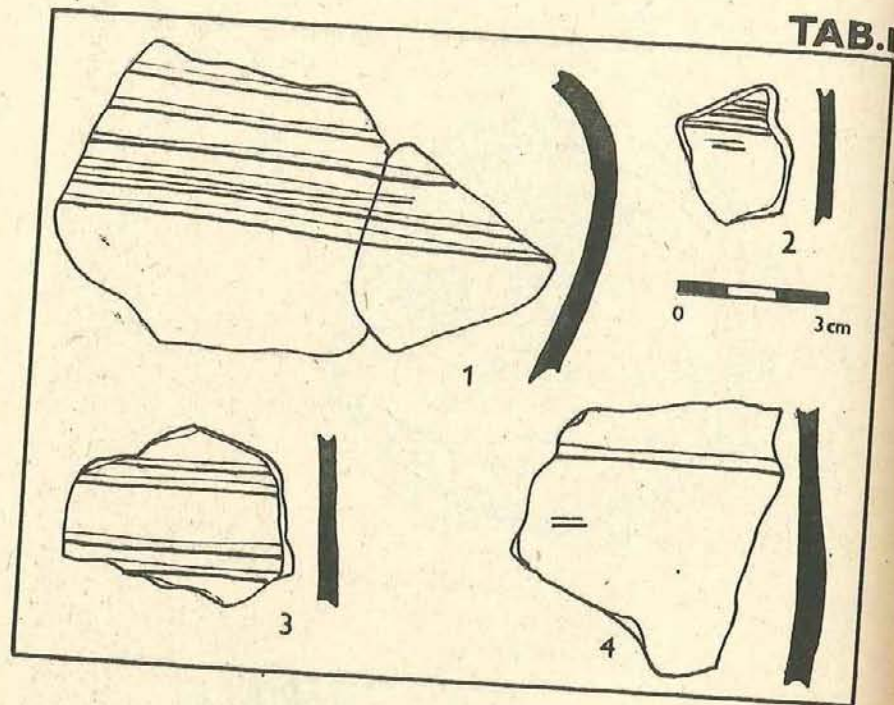

0 20 40 60

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

① - humusová hlína, těstná píseň	⑤ - hluboká sterilní silně písitá hlína
② - červená, tuhá, hlinitopísitá zemina	▨ - dřev uhovalství
③ - žedobílá, jílovitopísitá hlína s příměsí uhlíků	■ - vrstva uhlíků a zbytků dřeva
④ - hnědočervená písitá hlína s nepatrným výskytem uhlíků	

Hajnice-Kyje. Pohled od hřbitvě od J. (Foto B. Tošovský.)

Plánovaný systematický výzkum Archeologického ústavu ČSAV v Praze a Krajského muzea východních Čech v Hradci Králové, který proběhl v letních měsících r. 1986, navázal na 1. etapu archeologického výzkumu, jež se uskutečnila na této lokalitě v letech 1974 - 1981. Zkoumaná plocha je situována v jižní části sídliště, přibližně v místech, kde ústila před několika lety zahrnutá Bačova fortna. Umístění zkoumaných ploch vycházelo z výsledků geofyzikálního měření skupiny doc. J. Marka. Pro ověření řady anomálií, orientovaných přibližně ve směru S - J, byla vytýčena plocha o rozměrech 60 x 15 m (ary 46 - 57). V místech předpokládané polohy kostela, kde byly rovněž zjištěny výraznější anomálie, byla vytýčena plocha o rozměrech 30 x 40 m (ary 58 - 65). Tato plocha je situována JV od výše zmíněné plochy.

Ary 46 - 57

Po skrývce buldozerem se rýsovaly ve sprašovém podloží tmavé výplně sídlištních objektů, které byly v první fázi výzkumu začištěny. Již tehdy bylo zřejmé, že objekty (číslované navazuje na 1. etapu výzkumu) 100, 101, 102, 108, 109 jsou zemnice.

Objekt 100 - ar 46 - leží na severním okraji zkoumané plochy, byl vybrán pouze zčásti. Jeho půdorys zasahuje mimo odkrytou plochu. Vchod do zemnice byl situován na jihovýchodním nároží a vedl k východu. Podlaha objektu se nacházela v hloubce 180 cm od dnešního povrchu. Zhruba ve středu objektu byla zjištěna do červena vypálená plocha. Osa objektu V - Z dosahovala 380 cm.

Objekt 101 - ar 47. Velká zemnice obdélníkovitého půdorysu, s vchodem u severovýchodního nároží směřujícím k S. Podlaha byla zachycena v hloubce 140 cm od úrovně podloží a ve směru V - Z dosahovala osa objektu cca 5 m. V podlaze byly v rozích a při stěnách kúlové jamky a žlaby po stěnách, podél stěn vchodu se zachovanými schodovými stupni zjištěny úzké žláby po konstrukci.

U severovýchodního nároží při východní stěně byla pod úroveň podlahy zapuštěna zásobnice (v - 80 cm) a překryta velkým opukovým kamenem. Při vyústění vchodu do zemnice byl pod úroveň podlahy zapuštěn malý hrneček. Ve výplni zemnice byla nalezena uhlíkovitá vrstva nad podlahou a uhlíkovité vrstvičky se vyskytovaly i v horních partiích výplně. Mezi nálezy patří četné bronzové plíšky, odstřížky a předměty (přezka, prsten apod.). U dna zemnice ležely dva brakteáty, které jsou předběžně datovány do poloviny 13. století. Také v tomto objektu bylo na podlaze, zhruba ve středu objektu, vypálené místo.

Objekt 102 (ar 48 a 54). Obdélníkovitý půdorys měl vchod u severovýchodního nároží směřující k východu. Dno bylo v hloubce 160 cm od úrovně podloží. Delší osa objektu orientována ve směru V-Z o délce 450 cm. Rovněž na podlaze tohoto objektu bylo odkryto do červena vypálené místo.

Objekt 108 (ary 49, 50, 55, 56). Obdélníkovitý půdorys, vchod je situován v severovýchodním nároží a směřuje k východu. Osa V - Z je dlouhá 540 cm. Dno zjištěno v hloubce 160 cm od úrovně podloží. Vypálené místo zhruba ve středu objektu. Ve vrstvě u podlahy nalezena denárová ražba z 30. - 40. let 13. století.

Objekt 109 (ary 51 a 57). Obdélníkovitá zemnice s vchodem u severovýchodního nároží směrem k východu, osa V - Z je dlouhá 330 cm. Dno zjištěno v hloubce 160 cm. Vypálené místo po ohništi nebylo zjištěno.

V aru 47, při východním okraji zkoumané plochy, byla zachycena výplň další zemnice (obj. 104), která nebyla registrována při geofyzikálním měření. Výplň byla v porovnání s ostatními zemnicemi atypická - štěrkopísek bez výraznějšího podílu kulturní vrstvy a bez nálezů. Skladba výplně ukazuje na jednorázový zához patrně ne dlouho existujícího objektu.

Čtyři kúlové jamky byly soustředěny mezi objekty 100 a 101, na další ploše byly rozptýleny jiné kúlové jamky. V aru 46 odkryt mělký žlab (obj. 103), který zasahuje do neprozkoumané plochy východním směrem. Na rozhraní arů 48 a 49 zjištěna skupina 3 mělčích objektů (105 - 107). V objektu 105 při severovýchodním okraji oválné jámy byla umístěna kruhovitá pícka (?), zachovaná pouze ve spodní partii. Mělčá oválná jáma v aru 51

(obj. 110), u jihovýchodního nároží objektu 109, poskytla nález železné motyky. Další objekty v arech 56 a 57 (11 a 112) byly prozkoumány jen částečně. Podle nálezů lze objekt 112 považovat za součást výrobního okrsku.

Ary 58 - 65 (kostel a hřbitov)

Již při skrývce buldozerm se na uvedené ploše objevovaly skupiny opukových kamenů (ojediněle i cihla), a to nejvíce v arech 59 - 61 a 63 - 65. Nejpočetnější vystupovaly na rozhraní zmíněných arových pásů. Po hrubém začištění plochy bylo možné přikročit k vystopování a preparaci zdi z opukových kamenů (š. 110 - 115 cm), jejíž zachovaná koruna byla v úrovni podorničí. Podařilo se tak zachytit západní průčelí stavby. Z jihozápadního úseku se zachovalo pouze vlastní nároží, kdežto na severní straně probíhala zachovaná koruna do vzdálenosti 7,5 m od nároží k východu. Další průběh naznačoval jen pás drobnějších kamenů, různorodě uložených. Po zkušební řezu, který prokázal, že jde o negativ základového zdiva, bylo proto přikročeno k jeho vybírání. Tak se podařilo odhalit celý půdorys stavby kostela. Jde o protáhlé jednolodí o vnější šíři 8,50 m a délce v ose V - Z 18,70 m. Na východní straně se půdorys zužuje do pravouhelného kněžiště (d - 4,70 m). Na další zbytky základů se přišlo v rýze, vymežující na východě toto presbyterium a na malý kousek zdi na jižní straně u jihovýchodního nároží lodě. Základová spára byla v průměru v hloubce 40 cm od zachované koruny. V téže úrovni se nalézalo povětšinou dno rýhy po vytěžené zdi. Celkově dosahovala délka kostela ve směru V - Z 23,40 m.

Po celé vnitřní ploše kostela se nacházely skupiny větších i drobných kamenů a napříč lodí probíhal přes 1 m široký pás světlejší výplně (8,50 - 9,60 m od vnitřní západní líce lodě). Po několikakrátém začišťování, při němž bylo nutno odstranit zbytky ornice a přemístěné kulturní vstvy, zatlačené do sledované úrovně pásy buldozerm, se podařilo vymezit několik ploch těchto kamenných kumulací. Nejvýraznější byla v presbytáři, v místech předpokládaného oltáře. Při vybírání se ukázalo, že jde o dvě jámy, z nichž jedna, více v ose presbytáře, vyplněná většími kameny, obsahovala i minci z 30. - 40. let 13. stol.

spolu se zlomky středověké keramiky; druhá byla umístěna v jihovýchodním nároží presbytáře a obsahovala zlomky novověké keramiky. Ve východním prostoru lodě, východně od zmíněného pásu světlejší výplně, se kameny seskupovaly jednak v severozápadním úseku, jednak v téměř po celé délce jižního úseku obvodové zdi, přičemž toto seskupení navazovalo na obrysově vymežitelnou tmavší výplň přibližně v ose lodě. Byly proto provedeny dva řezy pro ověření skladby těchto kumulací. Uprostřed lodě byla zachycena jáma - rozsáhlý vkop, podle všeho vzniklý po zániku kostela. V místě plošně značně menší kumulace v severozápadním prostoru, kde byl původně předpokládán hrob s vyrovnávací vrstvou kamenů na povrchu, se pod vrstvou silně zahliněné hnědavé spraše, která tvoří po celém prostoru i vně na hřbitově průměrně 40 cm silnou vrstvu mezi podorničím a podložní spraší, objevil úsek žlabu (š. 50 cm), probíhajícího ve směru S - J.

Po preparaci příčného pásu světlejší výplně jej bylo možno interpretovat jako výplň mělkého žlabu (hl. 15 - 20 cm) s množstvím drobných kamenů. Východní obvod žlabu nebyl tak výrazně znatelný jako západní a světlá výplň tam splývala s okolním terémem a jen místy vystupovaly menší kameny. Touto skutečností do značné míry osvětlil další analytický výzkum na okraji žlabu základové rýhy jižní zdi lodě. Pod vrstvou drobných kamenů a hlinité výplně pokračovala dovnitř lodě vrstva kamenů základů, na štěstí zde v krátkém úseku zachovaných, které lícovaly s napříč položeným velkým plochým kamenem v základové rýze lodě. Zbytky zdiva zde tedy pravděpodobně vytvářejí nároží; zdivo křídla příčky sahá 1,30 m dovnitř lodě. Je zřejmé, že pás drobných kamenů v mělkém příčném žlabu vyznačuje další průběh příčky. Nutno ale konstatovat, že obrys výplně této základové rýhy nebyl ani v kontrolních řezech, ani ve stěně negativu severní obvodové zdi lodě určitěji zjištělný. Pouze ojediněle rozložené drobné kameny v šíři předpokládané zdi by mohly naznačovat její průběh. Tím se zřetelně odlišuje od výplně negativu obvodových zdí, které obsahovaly množství drobných i větších opukových kamenů, zřejmě méně vhodných k dalšímu použití a odhozených při rozebírání zdi. Před dalším výzkumem se tedy zdá pravděpodobné, že jde o pečlivě rozebranou zeď nebo o zaplněný základový vkop,

aniž by zeď byla v celém rozsahu dokončena. Bude zapotřebí dále sledovat, zda šlo o příčku nebo o původně v těchto místech vytyčenou západní průčelní zeď později rozšířené kostelní stavby.

Západní prostor kostela pokrývaly další povrchové i hlouběji sahající kamenné kumulace, z nichž jen některé mohly být výzkumem v r. 1986 sledovány. Je to především pás patrné destrukce nebo výplně vyhledávacího příkopu při exploataci zdi (báze výplně v úrovni dna negativu obvodové zdi). Další do přibližně kruhových útvarů seskupené plochy větších i drobnějších kamenů jsou v jihozápadním nároží, u jižního zakončení zachovaného úseku západní zdi a u severní zdi. Pro základní stratigrafickou orientaci byly položeny 0,5 m široké řezy (přibližně v ose lodi a kolmo na něj křížově posunutě kratší řezy k obvodovým zdem), sahající na podloží z čistší žlutavé spraše, prosekávaly tedy jen vrstvu do hněda zahliněné spraše. Přitom se ukázalo, že bude nutné při hloubkovém analytickém postupu počítat s dalšími zásahy (např. v příčném jižním řezu značně hluboká jáma sahající až do čisté spraše s velkými kameny ve výplni) a s hroby (hrobová jáma ve spraši těsně u západního závěru a hrob v zahliněné spraši v severním řezu, složené lidské kosti v jižním řezu apod.). Překvapivé však bylo odkrytí ohniště v severozápadním nároží západního prostoru kostela, vyložené po obvodu (čtvrtkruh, $\varnothing$ cca 60 cm) kameny a zahloubené 10 - 15 cm pod okolní úroveň. Takto vymezený zahloubený prostor byl vyplněn uhlíkovou vrstvou.

Podle dosavadních poznatků lze kostelní stavbu, ať již jedno či dvoufázovou (ev. přístavbu západního prostoru) pokládat za doklad dřevěného kostela, vznikajícího současně se zástavbou zemnicových domů. Poněkud široká podezdívka (1,1 m v lodi, 1,30 m v presbyteriu) nebyla spojována maltou. Malta nebyla zjištěna ani jinde na skrytém prostoru kostela, ani v jeho nejbližším okolí. Drobná čočkovitá zrnka malty nebo vápna se vyskytovala pouze na povrchu výplně patrně mladší jámy v prostoru oltáře a hroudka malty ležela v destrukci nad nárožím popsané příčky.

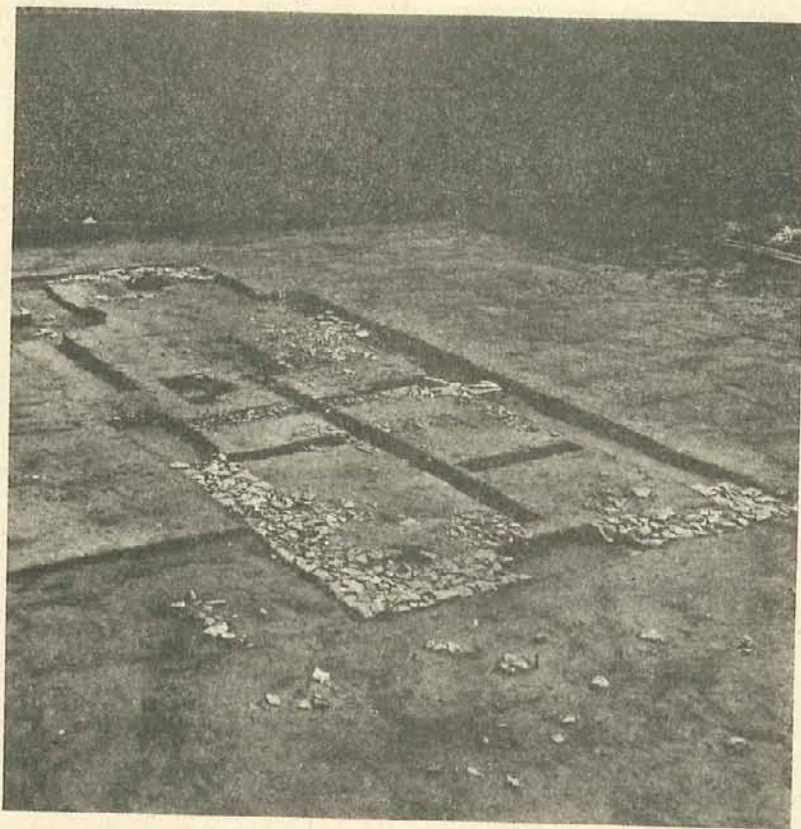
Základy podezdívky byly rozebírány zřejmě postupně po delší dobu. V rýze negativu obvodové zdi se vyskytovaly i novověké střepy. Starší jáma v místech oltáře by naopak mohla pocházet

z období nedlouho po zániku kostela (místopisná literatura dosud předpokládá zánik v husitském období) a s jednotlivými zásahy do terénu je možno počítat i o něco později, jak naznačuje mince Vladislava Jagellonského (určil dr. Šebek). Byla nalezena na povrchu výplně zahliněné spraše v zjišťovacím řezu severně od předpokládané příčky. Analytický výzkum jak kostela, tak hřbitova nebyl dosud dokončen a bude pokračovat v r. 1987. Dosavadní poznatky dovolují předpokládat patrně řídkěji rozložené hroby, zapuštěné jak do podloží, tak v povrchové vrstvě zahliněné spraše. Některé z hrobů nižšího horizontu pravděpodobně vyznačují skupiny kamenů, zapuštěné jen slabě pod povrch zahliněné spraše.

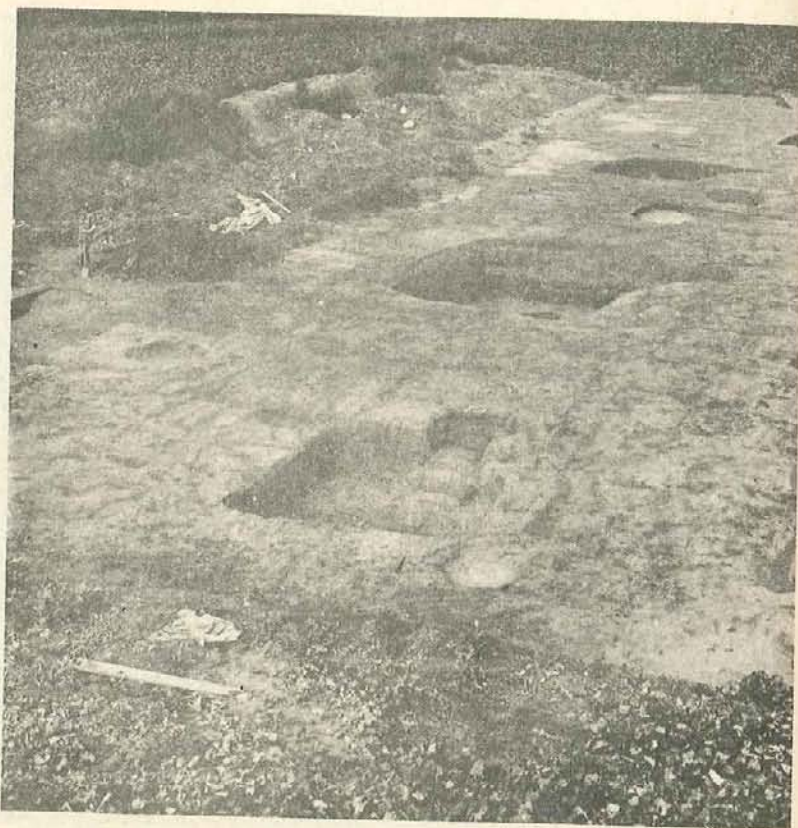
Základní zjištění výzkumné sezony r. 1986:

1. Na zkoumané ploše se podařilo pozitivně ověřit výsledky geofyzikálního měření. Výjimku tvoří pouze objekt 104, jehož výplň se zřejmě neprojevila pro své složení (absence kulturní vrstvy, výplň měla charakter přemístěného podloží). Podle dosavadních výsledků lze považovat zjištěnou řadu zemnic za část západní fronty ulice či spíše náměstí. Závěry geofyzikálního měření východní fronty jsou dosud vyhodnocovány a budou ověřovány při dalším výzkumu.
2. Výzkum přinesl opět významné přínosy pro určení funkce a charakteru sídliště. Četné nálezy železné strusky, bronzoviny a odetřizků bronzového plechu naznačují, že v okolí těchto objektů byly výrobní okrsky nebo dílny. Nález motyky mohl indikovat účast obyvatel na zemědělské výrobě. K závažným přínosům pro poznání interieru zemnic je nález zásobnice a patrně i votivní nádoby u prahu vchodu.
3. Ověření polohy kostela sv. Mikuláše představuje zjištění důležitého dispozičního článku celého sídliště. Přestože výzkum kostela není ukončen, je možné považovat půdorys za stavbu vzniklou současně se sídlištěm, při čemž nelze vyloučit ještě starší provizorní fázi, naznačenou žlaby. Otázkou zůstává, jak dlouho kostel ještě existoval po opuštění sídliště a jakou měl funkci.

4. Výzkum 1986 potvrdil počátky osídlení do 40. let 13. století které do jisté míry potvrzují nalezené mince. Opuštění - zatím více podle historicko-topografických souvislostí - lze datovat do 70. , případně 80. let 13. století. Výplně zemnic ukazují na záměrné zaplnění nebo zához.

Tisová-Staré Mýto, Pohled na ary 46-57 od J. (Foto ARÚ ČSAV Praha.)

Tisová-Staré Mýto. Pohled na základy kostela od SZ.

Jan Frolík, Jiří Kalferst

K LOKALIZACI DVOU ZANIKLÝCH STŘEDOVĚKÝCH VSI

Jedním z problémů, kterým se zabývala regionální literatura na Hořicku je lokalizace zaniklých vsí, zmiňovaných v listinách, které souvisí s řešením sporu mezi Řádem německých rytířů v Miletíně a hořickým plebánem Arnoldem z let 1267 - 1271 (Šimák 1938). Jde především o později již nikdy nezmiňované vsi, jmenované jako "villa Marci" a "Wiscze" (Balatková 1983), jejichž lokalizace v terénu je velmi obtížná a byla proto prováděna jen obecně mezi Miletín a Hořice (Roubík 1959) nebo na základě tehdy známých, ovšem často nejistě datovaných nálezů, jejichž znalost však nikdy nepřekročila rámec regionální literatury (Lhota 1888, Pokorný 1895, Zwiefelhofer 1927). Nový podnět k řešení tohoto problému přineslo zjištění, že lokality zmiňované v listinách z r. 1267 (Šimák 1938) jsou řazeny podle určitého klíče (Kalistová 1971, Balatková 1983) umožňujícího určit, že se tyto vsi nacházely v okolí Červené Třemešné.

V okolí Červené Třemešné byl prováděn autory v letech 1985 - 1986 povrchový průzkum, který objevil dvě lokality.

Naleziště 1 (obr. 2:1) je umístěno na severozápadním a západním svahu protáhlé kupy, obtékané na severní a západní straně dnes regulovaným potokem, ústícím posléze do rybníku Buben. Sběrem byla získána nevelká kolekce keramiky:

1. Dva atypické střepy z výdutí různých nádob. Povrch střepů okrově šedý, hlazený, zdrcený písčitém ostřivem. Do plavebného materiálu přimíseny drcené střepy. Neolit.
2. Jeden atypický střep ze dna silnostěnné nádoby přihlazený povrch černé barvy a tvrdého výpalu. Materiál blátivý s kaménky. Pravěk.
3. Dvacet dva střepů světle okrově červených a cihlově červených, méně béžových či šedobéžových odstínů. Obtáčení, makroskopické ostřivo (písek), oxidační výpal částečně se sendvičovým efektem. Krupičkový povrch, výpal opticky působí jako měkký. Dna (obr. 1:6, 9) jsou podsypána. Všechny střepy jsou otřelé. Tvarově jsou zastoupeny větší hrncovité a zásobnicovité nádoby a nádobkový kachel s pravouhlým ústím (obr. 1:10).

4. Šest střepů hnědých a světle okrových barev. Obtáčení, makroskopické, písčité ostřivo, oxidační výpal. Hladký povrch s ojedinělými hrubšími zrny, výpal opticky tvrdý. Jediný zlomek dna je podsypán, a pravděpodobně v klidu odříznut (obr. 1:8). Tvarově je zastoupen hrnec (obr. 1:2), druhý drobný okrajový střípek nelze tvarově klasifikovat (obr. 1:5).
5. Tři střepy sytě červenobéžových a šedočervených barev. Obtáčení, makroskopické, písčité ostřivo, oxidační výpal opticky působí jako měkký. Povrch je hladký s ojedinělými hrubšími zrny, střepy jsou otřelé. Tvarově je zastoupena nádoba s uchem (obr. 1:1), další okraj náleží tvarově neurčitelnému mísovitému či pohárovitému exempláři (obr. 1:7).
6. Dva střepy hnědé a světlehnědé barvy. Obtáčení, makroskopické ostřivo (písek s nepatrnou příměsí slídy), oxidační výpal opticky působí jako měkký, krupičkový povrch. Tvarově je zastoupen jakýsi větší mísovitý tvar. (obr. 1:4).
7. Světle šedý střep s jemným makroskopickým ostřivem, redukční výpal opticky měkký. Hladký povrch, vytáčený. Nejspíše z poháru (obr. 1:3).
8. Šedý, uvnitř šedo nazelenalý střep ze dna nádoby, oxidační tvrdý výpal, makroskopické ostřivo, podsýpka. Na vnitřní straně patrná křusta, nelze však rozhodnout, jde-li o přepálení či o zbytky nekvalitní glazury.

Celý soubor je poměrně nevýrazný. Převaha oxidačně vypáleného materiálu s povahou měkce působících střepů, ukazuje někam před nástup redukčně vypalovaného zboží v 15. století a tedy nepřímo do 14. století. Ovalené okraje (obr. 1:1, 2, 5, 8) takovému datování neodporují, je však na nich patrný přesah do 15. století. Ostatní okraje nelze z tohoto hlediska hodnotit. Stejně (14. - 15. století) lze datovat i nalezený zlomek kachle (obr. 1:10).

9. K souboru nálezů patří i silně otřelý světle hnědý střep, oxidačně pálený s písčitém ostřivem. Nedatovaný.

10. Zlomek šedé přepálené mazanice. Nedatovatelný.

Naleziště II (obr. 2:2) v lese u hájovny východně od silnice Dachova - Červená Třemešná jsou na malé vodoteči zachovány hráze několika rybníčků. Jedna z nich plní dosud svou funkci, druhá, patřící dnes již zaniklému rybníčku, slouží jako přístupová komunikace k hájovně. Hráz třetího rybníčku je zachována poněkud severněji na okraji lesa. V těsném severním sousedství hájovny a západně od vodoteče je malá pramenná pánev ústící do popsané vodoteče pod druhou hrází. V jejím okolí je velmi neklidný terén s největší pravděpodobností indikující zaniklé objekty. Lokalita je narušena jak výstavbou hájovny, tak výše zmiňovanou silnicí. Fokus o sběr vyzněl vzhledem k porostu negativně.

Objev těchto dvou lokalit umožňuje zpětně identifikovat některé, ve starší literatuře popsané nálezy a objevy. Lokalita II je s největší pravděpodobností totožná s "obecním lesem u Dachov", v jehož areálu leží, a ve kterém byly r. 1898 zaregistrovány zarostlé spodky staveb (Zwiefelhofer 1927). Naleziště I je totožné s polohou nazývanou "pole pana Nejedlého" nebo pole "Na stávkách" (název Na stávkách je dnes používán pro polohu cca 200 m severně od naleziště I). Z této polohy byly již na sklonku minulého století registrovány nálezy středověké keramiky (v M Hořice v Podkrkonoší se dochoval keramický kahánek inv. č. 15 171). Další nálezy jsou obtížně hodnotitelné jako např. nález popelnice s popelem a bronzovým kruhem (Mann 1934, Zwiefelhofer 1927, opisy korespondence z archívu M Hořice, uložených v archívu AO KMVČ). Prospekce nezachytila rybníční hráz na potoku pod lokalitou zmiňovanou ve starší literatuře (Zwiefelhofer 1927).

Nálezem neolitické keramiky je snad přesně lokalizována osada, signalizovaná dosud jen ojedinělými nálezy kamenných nástrojů či jejich zlomků (Fričovo M Lázně Bělohrad, inv. č. 756, 794 - 796 - toho času nepřístupné). Velmi neurčitelné zůstávají informace o období popelnicových polí, a pokud se je nepodaří ověřit novými nálezy, nelze je verifikovat.

Identifikace obou nalezišť se dvěma dosud nelokalizovanými vesnicemi, uváděnými v letech 1267 - 1271, se může zdát

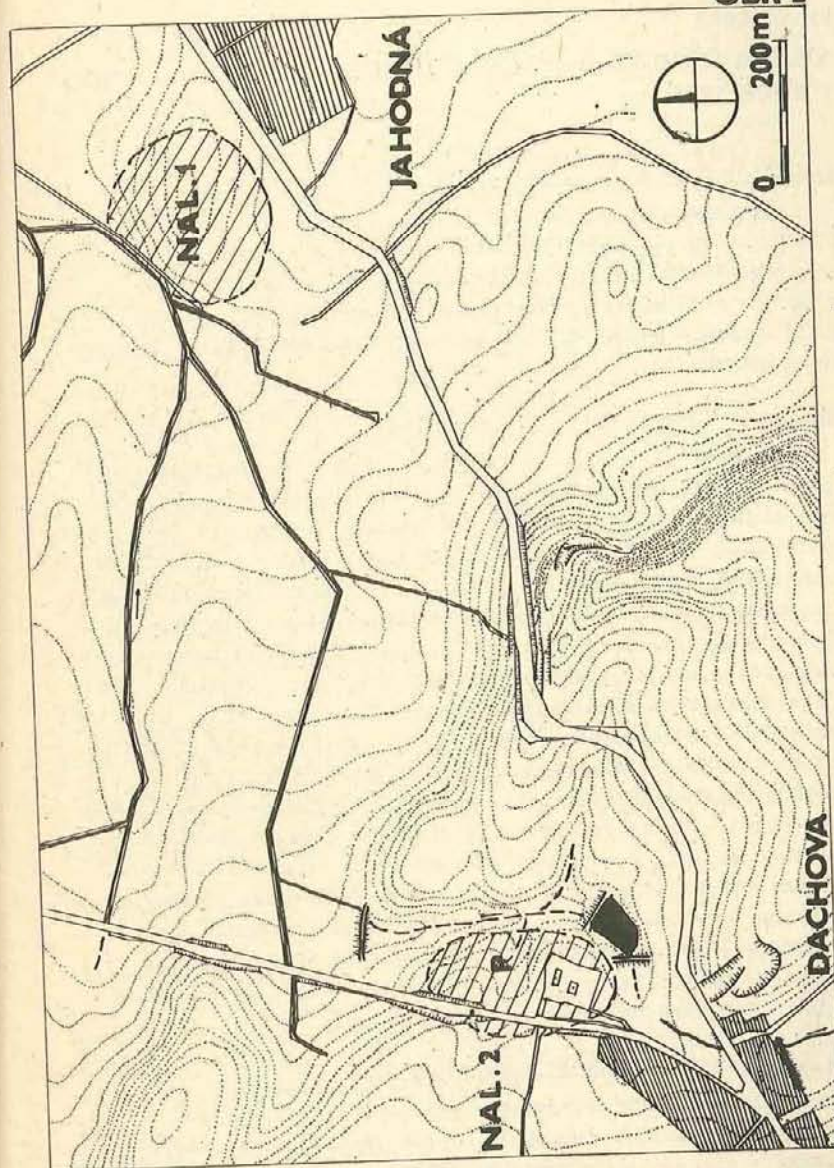
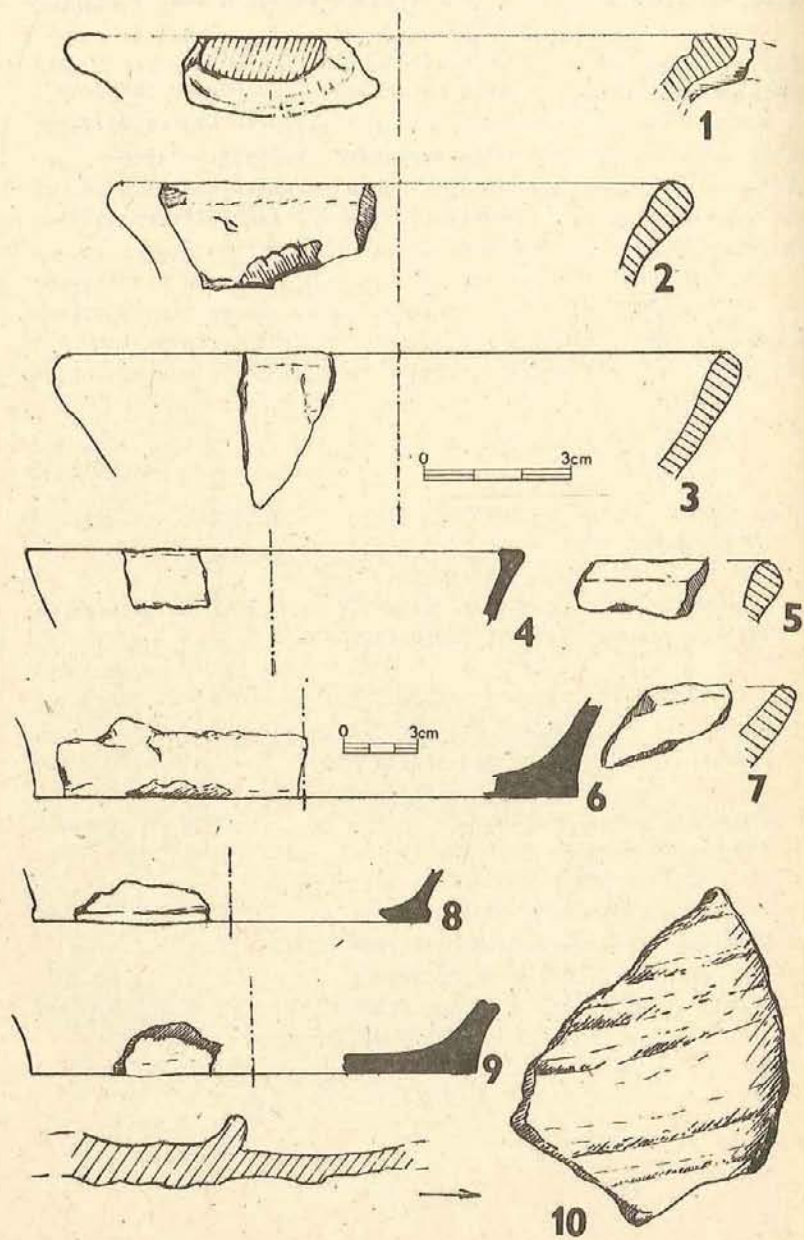
problematickou vzhledem ke skutečnosti, že nalezená keramika je mladší (14. - 15. století). Je to ovšem jediná zmínka o těchto vsích (villa Marci, Wiscze) a nevíme jak dlouho ještě existovaly. Vlna pustnutí vsí na Hořicku je spojena s husitskými válkami, kdy v blízkém okolí obou lokalit zaniká několik vsí (např. ZVS Bělušice, Kulhánek - Čeřovský 1980). A je ještě nápadné, že nalezené lokality jsou právě dvě a lokalizovány do prostoru, kde jejich teoretickou existenci odvodily historické práce (Balatková 1983). Vzhledem k řazení vsí v listině lze pak naleziště I ztotožnit s "villa Marci" (někdy uváděnou i pod českým překladem ves Markova) a naleziště II s "Wiscze".

Obě lokality, jakož i jejich bližší okolí, budou i nadále sledovány s přednostním úkolem získat další datovací materiál.

Literatura:

- Balatková, J. 1983 : K dějinám Řádu německých rytířů v Miletíně, Krkonoše - Podkrkonoší 7, 205 - 214. Trutnov.
- Kalistová, J. 1971 : Otazníky kolem Miletína, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV XV, 357-361.
- Kulhánek, J. - Čeřovský, J. 1980 : Z historie Vřesníku. Vřesník.
- Lhota, J. N. 1888 : Miletín nad Bystřicí. Brno.
- Mann, F. 1934 : Místopis okresu Hořice v Podkrkonoší. Město a okres. Praha.
- Pokorný, F. 1895 : Postup kolonizace v okolí Hořického, in: Národopisný sborník okresu Hořického, 214 - 217. Hořice.
- Týž, 1903 : Archeologické procházky po okolí Hořického, in: Katalog výstavy českého Severovýchodu v Hořicích, 167 - 170. Hořice.
- Four, J. 1957 : Okres Hořice v Podkrkonoší, rkp., ulož. v M Hořice.

- Roubík, J. 1959 : Soupis a mapa zaniklých osad v Čechách. Praha.
- Šimák, J. 1938 : České dějiny 1/5. Praha.
- Zwiefelhofer, E. 1927 : Přehled nálezů a vykopávek, jež jsou zaznamenány ve spisech Archeologického a musejního spolku v Hořicích, 40 let Archeologického a musejního spolku v Hořicích v Podkrkonoší. Hořice.

Pavel Rous

ARCHEOLOGICKÁ ZJIŠTĚNÍ V OKRESE HAVLÍČKŮV BROD V ROCE 1986

Havlíčkův Brod - Vojtěšská ulice

Členové archeologického kroužku OM provedli v období 18. - 25. 8. sběry ze zeminy pocházející z výkopu pro kabelizaci prováděného VĚKSS. Výkop hluboký 50 - 60 cm narušil na chodníku před čp. 2835 stratigraficky nezřetelnou vrstvu se zlomky keramiky charakteru 13. až 14. století. Podbíráno bylo 38 fragmentů, vyříděno 7.

Havlíčkův Brod - kostel sv. Vojtěcha

Od 7. 5. do 1. 12. probíhal již druhou sezónu zjišťovací výzkum, sledující ověření historického a památkového významu svatovojtěšského kostela. Úkol byl muzeu uložen v r. 1984 oborem kultury ONV se souhlasem církevních úřadů a schválen ARÚ Praha. Jednoduchý kostel s trojboce uzavřeným presbytářem je situovaný 230 m západně od středověkého jádra města (tj. od bývalé hradební čáry). Vykazuje pozdně gotické až renesanční prvky bez zjevných stop po starších etapách. Literatura klade výstavbu kostela do akonku 16. století, v nejstarší dochované městské knize Německého Brodu (1379 - 1404) se však připomíná již v r. 1381 a dále (za pomoci při zjištění děkuji řediteli OA prom. hist. J. Sochrovi). V objektu byly vedeny dvě zjišťovací sondy - 1. na rozhraní presbytáře a loďe, v kontaktu s J obvodovou zdí, 2. v ploše presbytáře. V obou sondách byla zdokumentována stratigrafie odrážející jednotlivé fáze procesu výstavby v 16. století. Pod úrovní a částečně nad úrovní podloží v sondě 2 bylo zachyceno základové zdivo staršího objektu. Dokládá existenci zdi široké více než 120 cm, probíhající přibližně kolmo na osu kostela.

Havlíčkův Brod - ulice Na spravedlnosti

Záchranný sběr (spojený s fotodokumentací) provedl dne 14. 11. E. Veselý ve stavebním výkopu pro objekt sídliště Pražská - východ, a to před čp. 3017, na ppč. 1003/1. V severní stěně výkopu zjištěna tmavá popelovitá vrstva s koncentrací lidských kostí v druhotném uložení a fragmentů keramiky. Je-

jí zachráněné vzorky (7 ks) vykazují charakter 17. - 18. století.

Hostětinky (k. ú. Vratkov)

22. 4. a 14. 5. provedli pracovníci OM na základě upozornění kronikáře MNV Rušínov Františka Jindry povrchové sběry na částečně zorané louce ppč. 280/2 přilehlé k čp. 7 a situované na mírně svažitém terénu mezi silnicí Rušínov - Modletín a korytem bývalého mlýnského náhonu. V oranici bylo patrné množství úlomků bílého křemene a skloviny (resp. strusky). Získáno bylo kromě vzorků sklářského technologického odpadu i cca 110 ks drobných fragmentů sklářských výrobků, většinou dutého skla. Z větší části se fragmenty vyznačovaly slabě nafialovělým zbarvením. Za zmínku stojí dále ojedinělé rokažové ověsky a mizivé zastoupení barevného skla a složitějších technik (zatavené nitky). Dále byly získány zlomky pánví a další technologické a kuchyňské keramiky (celkem 103 ks), zlomky formy na šestibokou lahev. Koncentrace všech stop, nepochybně po provozu sklárny, se v oraništi zvětšovala východním směrem od okraje zástavby čp. 7 až k okraji oraniště vzdáleném cca 110 m. Terénní nepravidelnosti nebyly patrné, a to ani v nezorané části sledované parcely. V Hostětinkách se uvádí bez bližší lokalizace sklářská huť Jana Bedřicha Adlera, pracující někdy mezi lety 1744 až 1756 (Adler J., 1975: Posázavské skelmistrovské rody, listy genealogické a heraldické společnosti v Praze, sešit 10/1975, str. 13). Matrika fary v Libici nad Doubravou zmiňuje rodiny sklářů z Hostětinek v období 1747 - 1752 (za údaje ze SOA Zámorsk děkuji Zdeňku Bičíkovi).

Mírovka (k. ú.)

Na poli ppč. 670 mezi Baštinovem a Vysokou, cca 5 km JJV od Havlíčkova Brodu, byl před 29. 9. 1986 při mechanizované sklizni brambor zachycen i neolitický sekeromlat. Do OM ho 9. 10. předal nálezcce - Vilma Machová, Žákyně ZŠ. Sekeromlat z horniny světlo modrošedého zbarvení má drsný a nerovný povrch, je 128 mm dlouhý, max. 48 mm široký, max. 25 mm vysoký. Šířka týlu 40 mm, výška ostří 17 mm, průměr vrtání od 15 do 16 mm. Střed vrtání je vzdálen od týlního konce 28 mm. Linie vyklenutí boků je osově nesoměrná.

Jan Kosina

ZPRÁVA O ARCHEOLOGICKÝCH AKCÍCH OKRESNÍHO MUZEA V TURNOVĚ ZA ROK 1986

V uplynulém roce provedlo archeologické pracoviště Okresního muzea v Turnově níže uvedené prospekční akce. Vzhledem k malému množství keramického materiálu, získaného sběrem, došlo u některých lokalit k jejich dlouhodobému sledování opakovanými sběry a k následnému zpracování až na přelomu roku 1986 - 87.

1. ALBRECHTICE, k. ú. Kamení, okr. Liberec, poz. parc. č. 340/4

Na upozornění p. Josefa Krska z Albrechtic jsem od r. 1980 nepravidelně sledoval jemu náležející stavení čp. 1 a většínu zemních prací v jeho okolí. Při kabelizaci, probíhající v bezprostřední blízkosti stavení (hloubka výkopu 50 - 70 cm) jsem provedl sběr keramického materiálu, který mohu rozdělit do několika skupin podle datování:

- s. 1) druhá polovina 13. stol. - 20 ks (viz tab. č. I)
- s. 2) první polovina 14. stol. - 11 ks
- s. 3) 15. století - 5 ks
  - a) jemně plavený keramický materiál (redukčně pálený), uvnitř bělošedý, vně šedé barvy
  - b) zlomek okraje z bělavé hlíny (snad poč. 15. stol.)
  - c) zlomek dna mísy
- s. 4) 16. století, spíše druhá polovina - 6 ks
- s. 5) rámcově středověk tvoří skupina 10 ks keram. materiálu
- s. 6) 17. - 19. stol. je zastoupeno 1 ks keram. materiálu
- s. 7) pravěk (LK ?) - 1 ks keram. materiálu

Viz tab. č. I - výběr keram. materiálu z 2. poloviny 13. st. s dvěma kusy zdobenými radélkem.

První zmínka o Albrechticích je z roku 1405, v r. 1412 je držel Tista z Albrechtic, jehož potomci tu žili po celé 15. století. Počátkem 16. stol. drželi statek Kolovratové, ale již v roce 1520 byla tvrz prodána Alšovi ze Sovince a dále ji drželi Kyjové z Kyjova a Albrecht z Valdštejna.

Tvrz zaniká v 70. letech 17. století.
Lit.: Filip J. Dějinné počátky Českého ráje, 160, Praha 1947

2. VALDŠTEJN - tzv. Maštal, k. ú. Turnov, okr. Semily, poz. parc. č. 688/4

Koncem října a počátkem listopadu 1986 jsem sledoval výkop pro kabelizaci (hloubka výkopu 50 - 60 cm), probíhající pod hradem Valdštejnem vně tzv. Maštale, tedy přístavby z 19. století, s výsledkem negativním. Stejný výsledek měla sondáž i uvnitř této novodobé přístavby.

3. Trasa PELEŠANY - VALDŠTEJN, k. ú. Turnov, okr. Semily

KULT.: Středověk. LOK.: poz. parc. č. 1251. OKOL.: Sběr při kabelizaci po levé straně cesty z Pelešan na hrad Valdštejn (cca 1200 m od Pelešan) v blízkosti budovaného parkoviště, září - říjen 1986.

NÁLEZ:

- s. 1) Ke 14. století přísluší 6 ks keramiky:
    - a) zlomky dna nádob s částí těla
    - b) okraj vodorovně seříznutý, na vnitřní straně prožlaben, okrajová lišta mírně trychtýřovitě seříznuta a prožlabena. Vně barva světle hnědá, uvnitř šedočerná.
    - c) zlomek pokličky
  - s. 2) Ke století 15. přísluší 32 ks zloмок z různých hrncovitých nádob, zdobených převážně červeným malováním s vývalky (na vnitřní straně okraje stopy po červené barvě).
  - s. 3) 2 ks silně omlétých zloмок středověké keramiky.
- ULOŽ.: Okresní muzeum Českého ráje Turnov

4. PELEŠANY, okr. Semily

KULT.: Středověk. LOK.: poz. parc. č. 1251 - cca 90 m jižně od domu č. 10 v Pelešanech. OKOL.: Povrchový sběr při kabelizaci v prosinci 1986 na základě upozornění s. Kouckého. Hloubka výkopu 50 - 60 cm.

NÁLEZ: Keramický materiál konce 15. až poloviny 16. století. Terénní situace byla fotografována při sněhové pokrývce.

5. HRUŠTICE, k. ú. Turnov, okr. Semily

KULT.: Středověk. LOK.: poz. parc. č. 1203/3. OKOL.: Povrchový sběr květen - září 1986.

NÁLEZ: s. 1) 4 ks zlomků keramiky cca 13. století

s. 2) 1 ks zlomku keramiky cca 14. století

ULOŽ.: Okresní muzeum Českého ráje v Turnově.

6. PŘÍŠOVICE - ČTVEŘÍN, okr. Liberec

KULT.: Středověk. LOK.: Přeložka silnice E 14 mezi obcemi Příšovice - Čtveřín. OKOL.: Povrchový sběr při stavbě silnice I. třídy, červen - červenec 1981.

NÁLEZ:

s. 1) 1 ks keramiky z těla nádoby - pravěk (LK 7)

s. 2) Dva zlomky červeně malované keramiky a jeden s vývalky z těl nádob - středověk, 15. století

s. 3) Tři drobné zlomky z těl nádob, s největší pravděpodobností náležející do 14. století.

s. 4) Zlomek talíře, zdobeného glazurou, se stopami po výzdobě tvořené vpichy a zlomek páskového ucha, náležející do 16. - 17. století

s. 5) Při povrchovém sběru bylo cca 60 atypických zlomků keramiky ze 17. - 19. století skartováno.

ULOŽ.: Okresní muzeum Českého ráje v Turnově.

7. VALEČOV, k. ú. Boseň, okr. Mladá Boleslav

KULT.: Středověk. OKOL.: Povrchový sběr srpen 1986. NÁLEZ:

Okraj nádoby z poč. 15. stol. v severozápadní části hradu.

ULOŽ.: Okresní muzeum Českého ráje v Turnově.

8. KRTOLA, okr. Mladá Boleslav

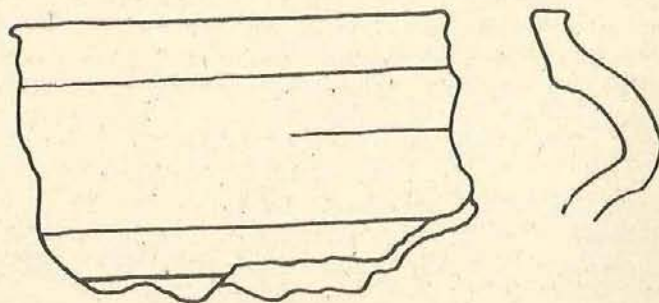
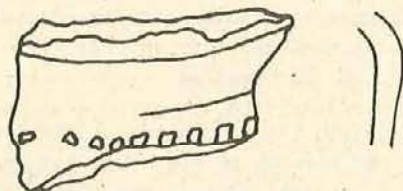
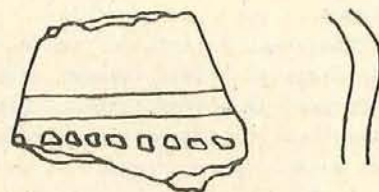
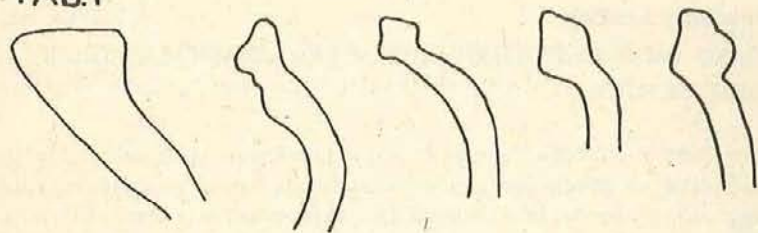
Dne 9. 5. 1986 byl proveden archeologický dohled při vyvážení organického náplavu z jeskyně Krtoly na Chodové u Mužského na Mnichovohradištsku po dohodě s Dr. J. Frídrichem z AÚ ČSAV v Praze na základě žádosti CHKO v Mnichově Hradišti, zastoupené ing. Hýzlerem. Z hlediska archeologického byla jeskyně osídlena v mladším období lužické kultury. Při výše uvedených pracích nedošlo k narušení kulturních vrstev.

9. KOŠTÁL, o. Košťálov, okr. Semily

KULT.: Středověk. LOK.: Zříceniny hrádka Košťál. OKOL.: Povrchový průzkum a sběr od roku 1982 do r. 1986. NÁLEZ: 63 ks zlomků keramiky datovatelné od počátku 13. století do 16. století.

ULOŽ.: Okresní muzeum Českého ráje v Turnově. KOMENTÁŘ: Bylo zjištěno, že dochází k narušování lokality amatérskými vkopy, hlavně na straně severovýchodní.

TAB. I

Jaroslav Špaček

**ČÁST GOTICKÉHO KACHLE ZE SEKEROVÝCH LOUČEK,
OKR. SEMILY**

Při prohlídce recentní navážky v srpnu 1986 našel V. Drahoňovský na levém břehu potoka Stebenka na k. ú. Sekerkovy Loučky, náležícím do obce Mírová pod Kozákovem, zlomek reliéfního kachle. Nález předal do sbírek Okresního muzea v Turnově, odkud byl J. Kosinou poskytnut autorovi příspěvkem ke zpracování.

Popis nálezu

Levý dolní roh řádkového reliéfního kachle. Čelní vyhrávací stěna je lemována okrajovou lištou, kterou tvoří jednostranně zaoblený hranol. Na reliéfu je patrná část postavy muže od pasu dolů, oblečeného v krátké, v bocích přepásané sukničce. Na nohách má polovysoké boty s prodlouženou špicí. Po stranách postavy, přibližně do půli lýtek, sahají pachy od rukávů pláště. Vpravo od postavy zbytek plastické výzdoby připomíná esovitě prohnutý pruh látky od zavínuté střely.

Povrch čelní stěny jemně drsný, světle hnědé barvy. Zadní stěna zakouřena, komora chybí. Hlína ostřena drobnými kaménky, dobře vypálena, jádro šedé.

Max. v.: 96 mm, max. š.: 79,5 mm.

V případě nálezu tohoto zlomku gotického kachle nelze s určitostí říci zda pochází přímo z lokality Sekerkovy Loučky, kde je již od 14. století připomínána tvrz, nebo zda se nález dostal na zavážku z některé blízké okolní středověké lokality. Zpracováním i reliéfní výzdobou náleží zlomek kachle do 15. století, a to nejspíše do jeho poloviny.

Jiří Kalferst

**ARCHEOLOGICKÉ VÝSTAVY A EXPOZICE OTEVŘENÉ
V ROCE 1986 VE VÝCHODOČESKÉM KRAJI**

Ve srovnání s předchozími lety došlo loňského roku k výraznému vzrůstu počtu akcí. Mimo krátkodobých výstav byly otevřeny i dvě nově instalované expozice v okresních muzeích v Chrudimi a Turnově, čímž byla poněkud snížena absence archeologických expozic v rámci východních Čech.

Městské muzeum v Dobrušce instalovalo v měsících dubnu až červnu 1986 výstavu "Z šera dávných věků", na které se podílela pracovnice Okresního muzea v Rychnově nad Kněžnou dr. Martina Beková. Realizace výstavy byla podmíněna získáním části sbírky z pozůstalosti amatérského regionálního badatele Jana Klena pro fondy místního muzea. Převážně paleolitické nálezy (mj. část kostry mamuta z křovické cihelny), neolitická štípaná industrie a nálezy spadající do inventáře kultur popelnicových polí byly instalovány v šesti vitrinách. Osvětlová účinnost výstavy byla zvýšena doplňky v podobě mapy nalezišť v okolí Dobrušky (na jejíž tvorbě se rovněž podílel J. Klen), schématem pravěkého vývoje a informací o Janu Klenovi. Kladně je nutno hodnotit i nahrávací výklad k výstavě na magnetofonový pásek, což umožnilo provádět fundovanou prohlídku i za nepřítomnosti odborného průvodce.

V období od června do září 1986 uspořádalo AO KMVČ Hradec Králové výstavu "Středověké kachle ze sbírek muzea". Výstavu umístěnou ve vstupním vestibulu hlavní budovy muzea v Hradci Králové připravil dr. Jiří Sigl a představil v ní vývoj kachlů od poloviny 13. století až po jejich novověké glazované typy z 16. a 17. století. I když nosným typem kachle byl typ komorový, výstava věnuje pozornost i ostatním, nepřítomným typům. Na komorových kachlích sleduje jejich vývoj a především tematiku výzdoby jejich čelní plochy. Na názorných typologických řadách byl předveden vývoj dekoru i různost jeho tematiky. Samostatná vitrina byla věnována technologii výroby kachlů a mimo pozůstatků pracovních stop na jejich vnitřní straně předváděla i vzácné nálezy forem používaných k jejich výrobě.

V květnu 1986 byla otevřena nová expozice archeologie v Okresním muzeu v Chrudimi. Muzeum zde ve spolupráci s pardubickým pracovištěm KMVČ a Archeologickým ústavem ČSAV v Praze, jme-

novitě dr. Janem Frolíkem, otevřelo další část svých renovovaných expozic. Expozice představuje na různorodém materiálu vývoj regionu v chronologickém pořadí od paleolitu až po středověk. I když se na ní projevuje jistá stísněnost, vzniklá z nutnosti umístit všechny exponáty do jedné nepříliš rozlehlé prostory, daří se za cenu vertikalizace vitrín tuto překážku překonat. Což ovšem mj. znamená, že některé kultury (např. popelnicová pole), charakteristické především svojí tvarově bohatou keramikou, jsou zde zastoupeny v méně reprezentativním výběru. Oproti tomu mladší období (doba hradištní a středověk) se zde prezentují rozsáhlými ukázkami, což je dáno specializací autorů libreta. Výstava je doplněna přehledovými mapami, které zobrazují rozšíření jednotlivých kultur a dávají tak dobrou možnost sledovat postup osídlování regionu. Vhodným doplňkem je i postupně vydávaný katalog archeologické sbírky, zpracovaný J. Frolíkem, a vydávaný ve čtyřech dílech péčí chrudimského muzea.

Poslední nově otevřenou expozicí ve Východočeském kraji je nová instalace archeologických sbírek v Okresním muzeu Českého ráje v Turnově. Archeologická část zde spolu s předchozím geologickým oddělením tvoří přízemí nové muzejní expozice. Umístění archeologické expozice však není příliš šťastné. Stísněnost prostor násobená černým nátěrem stěn a zamezením přístupu denního světla působí až skličujícím dojmem. Ne zcela šťastné umělecké řešení vlastní expozice, kde umělecká stránka takřka potlačila stránku odbornou (vitríny využity pouze ve své spodní části, pozadí a dno z volně pověšených kusů jelenice, předměty instalované podle vzhledu a ne podle kulturních souvislostí atd.) nese všechny znaky toho, že archeolog se na její přípravě takřka nepodílel. Nezřetelné popisky ve vitrínách spolu s únavně dlouhými texty mimo ně, plastická mapa nalezišť bez popisu a bez rozlišení kultur, to vše neumožní laickému návštěvníkovi expozice hlubší představu o důležitosti a svérázném archeologickém vývoji Turnovska.

Do tohoto čísla přispěli:

Miroslava Cejpová, KMVČ Pardubice
PhDr. Tomáš Durdík, CSc., ARÚ ČSAV Praha
PhDr. Jan Frolík, ARÚ ČSAV Praha
PhDr. Jiřka Hralová, NM Praha
PhDr. Jiří Kalferst, KMVČ Hradec Králové
PhDr. Jan Klápěť, ARÚ ČSAV Praha
Jan Kosina, OM Turnov
JUDr. Milan Princ, ARÚ ČSAV Praha
doc. PhDr. Miroslav Richter, CSc., ARÚ ČSAV Praha
Pavel Rous, OM Havlíčkův Brod
PhDr. Jiří Sigl, KMVČ Hradec Králové
Jaroslav Špaček, OM Praha - východ, pobočka Čelákovice
PhDr. Vít Vokolek, KMVČ Hradec Králové

Jiří Kalferst, Jiří Sigl, Vít Vokolek Přirůstky archeologické sbírky KMVČ v roce 1986	3
Jiří Kalferst Druhá sezóna předstihového a záchranného výzkumu v Benátkách	26
Vít Vokolek Archeologický výzkum v Chrudimi — Pumberkách v roce 1986	30
Vít Vokolek Lužické pohřebiště v Holohlavech	38
Jitka Hralová Výzkum v Milovicích v roce 1986	51
Milan Princ Archeologický výzkum keltského oppida v Hradišti u Českých Lhotic (okres Chrudim) v roce 1986	52
Jan Frolík Starohradištní nález z Krčína u Nového Města nad Metují	56
Jan Klápště Výzkum tzv. hradiště u Doláněk (okres Semily)	60
Miroslava Cejpová Předstihový výzkum na hradě Trosky v roce 1986	62
Miroslava Cejpová Archeologický výzkum na hradě Litice v roce 1986	65
Tomáš Durdík Prvá etapa povrchového průzkumu hradu Žumberka	68
Vladimír Wolf, Jiří Sigl, Luděk Hrásek	

Miroslav Richter, Jiří Sigl Výzkum Starého Mýta v roce 1986	88
Jan Frolík, Jiří Kalferst K lokalizaci dvou zaniklých středověkých vsí	97
Pavel Rous Archeologická zjištění v okrese Havlíčkův Brod v roce 1986	104
Jan Kosina Zpráva o archeologických akcích okresního muzea v Turnově za rok 1986	106
Jaroslav Špaček Část gotického kachle ze Sekerkových Louček, okres Semily	110
Jiří Kalferst Archeologické výstavy a expozice otevřené v roce 1986 ve Východočeském kraji	111

Zpravodaj KMVČ: Vydává Krajské muzeum východních Čech
se sídlem v Hradci Králové
Číslo 1, XIV. roč. (1987)
Připravil: PhDr. Jiří Sigl
Grafická úprava: Zdeněk Bláha
Náklad 400 výtisků - pouze pro interní
potřebu muzeí
Povoleno OK Vě KNV. čj. 1514/kult.
Hradec Králové 1987
Vytiskly VČT Trutnov